

Debreceni Egyetem
Gazdaságtudományi Kar

Agrárközgazdász MSc szak

levelező tagozat

Tantárgyi tematikák

2025/2026

Debrecen

TARTALOM

Tantárgy	Tárgyfelelős	
Általános gazdaságtudományi ismeretek		
Vezetői közgazdaságtan	Dr. Popovics Péter	
Világgazdasági és integrációs folyamatok	Prof. Dr. Erdey László	
Környezetgazdaságtan	Bauerné Dr. Gáthy Andrea	
Gazdasági és agrárjog	Dr. Károlyi Géza	
Módszertani ismeretek		
Ökonometria és kutatómódszertan	Prof. Dr. Balogh Péter	
Gazdaságstatisztika	Dr. Nagy Lajos	
Agrárinformatika és agrárinformációs rendszerek	Dr. Várallyai László	
Vállalatgazdaságtani ismeretek		
Vállalati és vezetői gazdaságtan	Prof. Dr. Nagy Adrián Szilárd	
Agrárvállalkozások stratégiai menedzsmentje	Prof. Dr. Nábrádi András	
Emberi erőforrás gazdálkodás	Prof. Dr. Dajnoki Krisztina	
Marketing, minőség és projektmenedzsment ismeretek		
Agrármarketing és fogyasztóvédelem	Prof. Dr. Szakály Zoltán	
Minőségmenedzsment	Dr. Kotsis Ágnes	
Projekt- és innováció-menedzsment	Dr. Bittner Beáta	
Pénzügyi és controlling ismeretek		
Vezetői számvitel és controlling	Prof. Dr. Fenyves Veronika	
Gazdasági elemzés	Prof. Dr. Fenyves Veronika	
Haladó vállalati pénzügyek	Dr. Fazekas Balázs	
Differenciált szakmai ismeretkör I. – Agrárgazdaságtani, agrárpolitikai ismeretek		
Agrár- és vidékgazdaságtan	Prof. Dr. Rákos Mónika	
Agrár- és vidékfejlesztéspolitika	Dr. Fróna Dániel	
Agrárköz- és szakigazgatás	Dr. Horváth Péter	
Differenciált szakmai ismeretkör II. – Termékpálya gazdaságtani ismeretek		
Ellátásilánc-menedzsment	Dr. Csipkés Margit	
Agrár- és élelmiszerpiacok gazdaságtana	Dr. Kovács Krisztián	
Differenciált szakmai ismeretkör III. – Ágazatgazdaságtani ismeretek		
Állattenyésztési ágazatok gazdaságtana	Prof. Dr. Szöllősi László	
Növénytermesztési és kertészeti ágazatok gazdaságtana	Prof. Dr. Szöllősi László	
Mezőgazdasági vállalkozások tervezése és elemzése	Prof. Dr. Szűcs István	
Differenciált szakmai ismeretkör IV – Mezőgazdasági és élelmiszeripari ismeretek		
Fenntartható technológiák: állati termékek előállítása	Prof. Dr. Komlói István	
Fenntartható technológiák: növényi termékek előállítása	Prof. Dr. Csajbók József	
Fenntartható technológiák: élelmiszer-feldolgozás	Dr. Juhászné Dr. Tóth Réka	
Szaknyelv	Dr. Hajdu Zita	

A tantárgy neve:	magyarul:	Vezetői közgazdaságtan				Kódja:	GT_MAKL001-17	
	angolul:	Managerial economics						
Felelős oktatási egység:		DE GTK Ökonómia Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:		-				Kódja:	-	
Típus	Óraszámok					Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
	Előadás		Gyakorlat					
Nappali		Heti		Heti		kollokvium	4	magyar
Levelező	X	Féléves	10	Féléves	10			
Tantárgyfelelős oktató		neve:	Dr. Popovics Péter			beosztása	egyetemi docens	
Tantárgy oktatásába bevont oktató		neve:				beosztása		
A kurzus célja								
<p>A kurzus célja, hogy megismertesse a hallgatókkal az üzleti döntéshozatalhoz szükséges közgazdasági ismereteket és módszereket, s így képessé tegye a hallgatókat a költségekkel, árakkal, a profittal és a versenysztratégiákkal kapcsolatos jobb üzleti döntések meghozatalára. A kurzus további célja az analitikus képességek fejlesztése annak érdekében, hogy a hallgatók azonosítani tudjanak különböző döntési helyzeteket. A kurzus az elmélet mellett gyakorlati alkalmazásokkal is foglalkozik.</p>								
Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul								
<i>Tudás:</i>								
Elsajátította a gazdaságtudomány, illetve a gazdaság mikro és makro szerveződési szintjeinek fogalmait, elméleteit, folyamatait és jellemzőit, ismeri a meghatározó gazdasági tényeket.								
<i>Képesség:</i>								
Képes sokoldalú, interdiszciplináris megközelítéssel speciális szakmai problémákat azonosítani, továbbá feltárni és megfogalmazni az azok megoldásához szükséges részletes elméleti és gyakorlati háttérrel.								
<i>Attitűd:</i>								
Nytott és befogadó a gazdaságtudomány és gyakorlat új eredményei iránt.								
<i>Autonómia és felelősség:</i>								
Szervezetpolitikai, stratégiai, irányítási szempontból jelentős területeken is önállóan választja ki és alkalmazza a releváns problémamegoldási módszereket, önállóan lát el gazdasági elemző, döntés előkészítő, tanácsadói feladatokat.								
A kurzus rövid tartalma, témakörei								
<p>A kurzus piaci kereslet elemzése után a vállalat elemzésével foglalkozik, nevezetesen a vállalatelmélettel. Ezt követően az iparági szerkezetek területére összpontosítunk: kompetitív iparág, monopolisztikus verseny, árdiszkrimináció és egyéb monopolista árazási módok. Részletesen tárgyaljuk az oligopolpiac sajátosságait, majd ezt összekapcsoljuk a játékelméleti magyarázatokkal. Végül a stratégiai kérdések modellezésére kerül sor.</p>								
Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek								
Előadás és szemináriumi foglalkozások, feladatmegoldás								
Értékelés								
<p>A vizsga írásbeli. Az írásbeli vizsgán elért eredmény adja a kollokviumi jegyet az alábbiak szerint:</p> <p>0 - 59% – elégtelen (1) 60% - 69% – elégséges (2) 70% - 79% – közepes (3) 80% - 89% – jó (4) 90% - 100% – jeles (5)</p>								

Kötelező szakirodalom:

Kapás Judit: Vezetői közgazdaságtan, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2017, elektronikus könyv. ISBN-13: 978-963-318-680-0

https://dea.lib.unideb.hu/dea/bitstream/handle/2437/246435/Vezetoi_kozgazdasagtan.pdf

Andor György: Üzleti gazdaságtan, Akadémia Kiadó, 2017

Ajánlott szakirodalom:

Carlton, D. W. – Perloff, J. M.: Modern piacelmélet. Budapest: Panem. 2003. ISBN: 9789635453412. 19-20. fejezetek

Varian, Hal R.: Mikroökonómia középokon. KJK Kerszöv, Budapest, 2018. ISBN: 9789630591805

Illés Mária: Vezetői gazdaságtan, Kossuth Kiadó, 2008

Baye, Michael: Managerial Economics and Business Strategy. Seventh Edition. Boston: McGraw-Hill Irwin, 2010.

Paul G. Keat – Philip K.Y. Young: Managerial Economics: Economic Tools for Today's Decision Makers. Pearson, 2014.

Jack Hirschleifer, Amihai Glazer, David Hirschleifer (2009): Mikroökonómia - Árelmélet és alkalmazásai - Döntések, piacok és információk. Osiris Kiadó, 2009

Heti bontott tematika	
	Bevezetés, a piaci kereslet és kínálat elemzése TE: Módszertani alapok, a keresleti és kínálati függvény tolodásai, rugalmassági mutatók
	Termeléselmélet TE: Egy- és többtermékes termelési függvény, méretgazdaságosság, választék gazdaságosság
	Vállalatelmélet I. TE: Tranzakciós költség, eszközspecifikusság
	Vállalatelmélet II. TE: Hold-up, tudás a vállalatban
	Iparág elemzése TE: Piaci szerkezet és koncentráció, belépés a piacra, vertikális és horizontális integráció
	Kompetitív iparág és a monopólium összevetése TE: Profitmaximalizálás a különböző iparágakban, jóléti hatások, holtteher-veszteség
	Monopolisztikus verseny TE: Termékdifferenciálás, lokációs modell, egyensúly rövid és hosszú távon
	Piaci erővel rendelkező vállalatok árstratégiái I. TE: Árdiszkrimináció
	Piaci erővel rendelkező vállalatok árstratégiái II. TE: Kétrészes árképzés, árukapcsolás, egyéb árképzési módok
	Játékelméleti alapok TE: Játékok normál formája, domináns stratégia, Nash-egyensúly
	Oligopolpiacok I. TE: Cournot, Stackelberg modellek
	Oligopolpiacok II. TE: Bertrand modell, árvezérlés modellje
	Üzleti stratégia TE: belépés megakadályozása, kizáró árazás, ragadozó árképzés, első belépő előnye, hálózati externáliák, bezárulási hatás
	Összefoglalás

*TE tanulási eredmények

A tantárgy neve:	magyarul:	Világgazdasági és integrációs folyamatok				Kódja:	GT_MAKL002-17	
	angolul:	The World Economy and Economic Integration						
Felelős oktatási egység:		Világgazdasági és Nemzetközi Kapcsolatok Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:						Kódja:		
Típus	Óraszámok					Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
	Előadás		Gyakorlat					
Nappali		Heti		Heti		K	3	magyar
Levelező	x	Féléves	10	Féléves	0			
Tantárgyfelelős oktató		neve:	Dr. Erdey László			beosztása:	egyetemi docens	
<p>A kurzus célja, hogy a hallgatók az alapképzésben megszerzett világgazdasági, integrációs és európai uniós ismereteiket a kurzus során tovább mélyíthessék.</p> <p>Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul</p> <p><i>Tudás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Elsajátította a gazdaságtudomány, illetve a gazdaság mikro és makro szerveződési szintjeinek fogalmait, elméleteit, folyamatait és jellemzőit, ismeri a meghatározó gazdasági tényeket. Érti a gazdálkodó szervezetek struktúráját, működését és hazai, illetve nemzeti határokon túlnyúló kapcsolatrendszerét, információs és motivációs tényezőit, különös tekintettel az intézményi környezetre. - Ismeri az európai integrációs folyamatot és az Európai Uniónak a tevékenységéhez kapcsolódó szakpolitikáit. <p><i>Képesség:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Önálló új következtetéseket, eredeti gondolatokat és megoldási módokat fogalmaz meg, képes az igényes elemzési, modellezési módszerek alkalmazására, komplex problémák megoldására irányuló stratégiák kialakítására, döntések meghozatalára, változó hazai és nemzetközi környezetben, illetve szervezeti kultúrában is. - Nemzetközi, multikulturális környezetben is képes hatékony munkavégzésre. - Szakterületén szakmai összefoglalókat, elemzéseket készít, előadásokat tart, szakmai vitákban részt vesz idegen nyelven is. <p><i>Attitűd:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kritikusan viszonyul saját, illetve a beosztottak munkájához és magatartásához, innovatív és proaktív magatartást tanúsít a gazdasági problémák kezelésében. - Nyitott és befogadó a gazdaságtudomány és gyakorlat új eredményei iránt. - Kulturált, etikus és tárgyilagos értelmiségi hozzáállás jellemzi a személyekhez, illetve a társadalmi problémákhoz való viszonyulása során, munkájában figyel a szélesebb körű társadalmi, ágazati, regionális, nemzeti és európai értékre (ide értve a társadalmi, szociális és ökológiai, fenntarthatósági szempontokat is). Törekszik tudásának és munkakapcsolatainak fejlesztésére, erre munkatársait és beosztottait is ösztönzi, segíti, támogatja. <p><i>Autonómia és felelősség:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Szervezetpolitikai, stratégiai, irányítási szempontból jelentős területeken is önállóan választja ki és alkalmazza a releváns problémamegoldási módszereket, önállóan lát el gazdasági elemző, döntés előkészítő, tanácsadói feladatokat. - Kialakított szakmai véleményét előre ismert döntési helyzetekben önállóan képviseli. Új, komplex döntési helyzetekben is felelősséget vállal azok környezeti és társadalmi hatásaiért. 								
<p>A kurzus rövid tartalma, témakörei</p> <p>A korábbi világgazdasági tanulmányok felidézése. A világgazdaság fejlődésének, legfontosabb erőközpontjainak, ágazatainak áttekintése. Migráció. Folk- és populáris kultúra. Nyelvek. Vallások. Nemzetiségek. A korábbi európai uniós tanulmányok felidézése. Az Európai Unió és az európaiság</p>								

gondolata. Bővülési folyamat az Európai Unióban. A szerződések és az intézményrendszer reformja. Hatáskörök és szakpolitikák az Európai Unióban. Az Európai Unió világgazdasági jelentősége. Az EU és Magyarország.

Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek

Interaktív előadások, multimédia használatával.

Értékelés

A vizsgaidőszakban írt vizsgadolgozattal. 0-50% elégtelen (1), 51-63% elégséges (2), 64-76% közepes (3), 77-88% jó (4), 89-100% jeles (5)

Kötelező szakirodalom:

James M. Rubenstein (2016): Contemporary Human Geography, 3rd Edition, Pearson, kijelölt részek

Horváth Zoltán (2012): Kézikönyv az Európai Unióról. 8. kiadás, HVG-Orac Kiadó, Budapest, p. 684. ISBN 978 963 258 129 3 (a könyvből a fenti témákat lefedő fejezetek)

Horváth Zoltán (2012): Handbook on the European Union. HVG-Orac Kiadó, Budapest, p. 707. ISBN: 978-963-258-146-0 (a könyvből a fenti témákat lefedő fejezetek)

Ajánlott szakirodalom:

Paul L. Knox – Sallie A. Marston: Human Geography – Places and Regions in the Global Context, 7th Edition, Pearson

Moldicz Csaba (2012): A változó Európai Unió-Válságról válságra. Typotex Kiadó. p.210. ISBN: 978-963-2796-72-7

Heti bontott tematika	
15.	A korábbi világgazdasági tanulmányok felidézése
	TE* A világgazdaság fejlődésének, legfontosabb erőközpontjainak, ágazatainak áttekintése
	Migráció
	TE: A migráció tendenciái. A migráció okai. A migránsok előtt álló kihívások.
	Folk- és populáris kultúra
	TE: A folk- és populáris kultúra a szabadidős tevékenységekben és a tárgyi kultúrában. A kultúrához való hozzáférés egyenlőtlenségei. Fenntarthatósági problémák a területen.
	Nyelvek
	TE: Miért beszélünk különböző nyelveket? A nyelvek osztályozása, nyelvcsaládok, az angol nyelv szerepe. A nyelvek és a helyek: dialektusok, dialektusok vagy nyelvek, többnyelvű helyek. Miért képesek a nyelvek a túlélésre?
	Vallások
	TE: a vallások megoszlása, a vallások osztályozása, vallások közötti konfliktusok.
	Nemzetiségek
	TE: Etnikum és rassz. Szegregáció. Nemzetiség és etnikum. Etnikai tisztogatás.
	Politika
	Az államok világa. Hogyan jönnek létre az államok? Hogyan szerveződnek az államok? Milyen kapcsolatban állnak az államok egymással.
29.	A korábbi európai uniós tanulmányok felidézése
	TE: Az Európai Unió kialakulása, jelentősége. Alapfogalmak, alapadatok.
	Az Európai Unió és az európaiság gondolata.
	TE: Az európaiság gondolata és az Unió kialakulása. Mit jelent ma és mit jelentett európainak lenni az egyes történelmi korszakokban. Az EU eszmeisége. Az Unió jelképei. Az uniós polgárság.
	Bővülési folyamat az Európai Unióban.
	TE: Az egyes bővítések jelentősége. Milyen nehézségekbe és kihívásokba ütközött a közösség a bővülés során. Milyen pozitívumai és negatívumai voltak a bővülésnek.
	A szerződések és az intézményrendszer reformja.
	TE: A szerződések és az intézményrendszer reformja folyamatosan napirenden volt az EU-val kapcsolatban. A reformkényszer és a bővülés kapcsolatrendszere, társadalmi, gazdasági és politikai szempontból.
	Hatáskörök és szakpolitikák az Európai Unióban.
	TE: A hatáskörmegosztás kérdése és az uniós szakpolitikák kapcsolatrendszere. Szupranacionális vagy nemzetek Európája.
	Az Európai Unió világgazdasági jelentősége.
	TE: Az EU, mint a világgazdaság centrumtársága. Az EU egységes belső piaca.
	Az EU és Magyarország.
	TE: Magyarország és az EU kapcsolatrendszere, Magyarország első 13 éve az Unióban.

*TE tanulási eredmények

A tantárgy neve:		magyarul:	Környezetgazdaságtan			Kódja:	GT_MAKL003-17	
		angolul:	Environmental Economics					
Felelős oktatási egység:		DE-GTK Ökonómia Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:		-				Kódja:		
Típus		Óraszámok				Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
		Előadás		Gyakorlat				
Nappali		Heti		Heti		kollokvium	3	magyar
Levelező	X	Féléves	10	Féléves	10			
Tantárgyfelelős		neve:	Bauerné Dr. Gáthy Andrea			beosztása:	egyetemi docens	
Tantárgy oktatásába bevont oktatók		neve:				beosztása		
A kurzus célja, hogy a hallgató								
<ul style="list-style-type: none"> • ismerje a környezetgazdaságtani alapmodelleket (pl. természeti erőforrások felhasználása, szennyezés-gazdaságtan, környezetpolitikai eszközök értékelése, stb.) és környezetértékelési módszereket; • képes legyen a környezeti állapot gazdasági kontextusba helyezésére; • képes legyen a gazdasági növekedés és a környezeti állapot kapcsolatának tudományos igényű elmélyült elemzésére; • képes legyen különbséget tenni a környezeti, társadalmi és gazdasági megközelítések között; • képes legyen a környezeti, társadalmi és gazdasági folyamatok kölcsönhatásainak feltárására; • képes legyen ezen kapcsolatokat gyakorlati példákkal illusztrálni. 								

Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul

Tudás:

- Ismeri a vidék- és területfejlesztés működésének sajátosságait (a mezőgazdaság vidékfenntartó és vidékfejlesztő szerepét) és a sajátosságok okait. Ismeri az emberi jólét és az agrárágazat kapcsolatát, az agrárágazat kulturális relációit, kultúrákon átívelő szerepét és hagyományait. Ismeri a vidékgazdaság, a társadalom és az agrárágazat viszonyát, a közösségfejlesztés társadalmi szükségességét, a kapcsolódó környezetpolitikai összefüggéseket.
- Tisztában van a tájhasznosítási, az ökológiai és az integrált termelési technológiákkal, különös tekintettel a precíziós gazdálkodásra. Ismeri a gazdasági, társadalmi, ökológiai értelemben vett fenntartható élelmiszergazdaságban megvalósuló innovatív fejlesztések megvalósíthatóságának szakmai és pénzügyi feltételrendszerét és alapelveit. Ismeri a fejlesztések, beruházások megvalósításához szükséges finanszírozási források értékelését és pénzügyi megtérülési elemzések módszertanát.
- Ismeri a problémafelismerés, -megfogalmazás és -megoldás, az információgyűjtés és -feldolgozás korszerű, elméletileg is igényes matematikai-statisztikai, ökonometriai, modellezési módszereit, valamint azok korlátait is. Ismeri és használja az agrárökonómiai kutatások kvantitatív és kvalitatív elemzési és szoftvertámogatású módszereit. Ismeri az agrárökonómia sajátos kutatási módszereit, absztrakciós technikáit, az elvi kérdések gyakorlati vonatkozásainak kidolgozási módjait, a részterületek tervezésének, mérésének és elemzésének módszereit. Rendelkezik azon ismeretek körével, melyek szükségesek gazdálkodástudományi képzési területen folyó doktori képzésbe való belépéshez

Képesség:

- Sokoldalú, interdiszciplináris megközelítéssel azonosít speciális szakmai problémákat, feltárja és megfogalmazza az azok megoldásához szükséges részletes elméleti és gyakorlati hátteret. Képes felismerni egy-egy gazdasági intézkedés környezetre gyakorolt negatív vagy pozitív hatásait.
- Önálló új következtetéseket, eredeti gondolatokat és megoldási módokat fogalmaz meg, képes az igényes elemzési, modellezési módszerek alkalmazására. Magas szinten használja az agrárökonómia ismeretközvetítési technikáit és dolgozza fel a magyar és idegen nyelvű publikációs forrásait. Rendelkezik a hatékony információkutatás, -feldolgozás ismereteivel. Az agrárökonómia egyes résztemáiról önálló, szaktudományos formájú összefoglalókat, elemzéseket készít. Képes menedzselni a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazását.
- Rendelkezik az fenntartható fejlődési alapismeretekkel, melyek magukban foglalják a környezet-, baleset-, munka- és fogyasztóvédelem alapismereteit is.

Attitűd:

- Szakmai kérdésekben kreativitás; jó problémafelismerő és -megoldó képesség; elemző és szintetizáló képesség; a fenntarthatóság elve mellett elkötelezettség; jó kommunikációs és együttműködési képesség; szakmai felelősségtudat; szakmai továbbképzés iránti igény jellemzi és vezetői készségek.
- Fejlett szakmai identitással, hivatástudattal rendelkezik, melyet a szakmai és szélesebb társadalmi közösség felé is vállal. Kulturált, etikus és tárgyilagos értelmiségi hozzáállás jellemzi a személyekhez, illetve a társadalmi problémákhoz való viszonyulása során, munkájában figyel a szélesebb körű társadalmi, ágazati, regionális, nemzeti és európai értékekre. Az élelmiszergazdaság legfontosabb problémái kapcsán átlátja és képviseli az azokat meghatározó aktív állampolgári és műveltségi elemeket.
- Nyitott és befogadó az agrárium és a gazdaságtudomány, valamint a termelési gyakorlat új eredményei iránt, továbbá azonosul a tudományos kutatás etikai szabályaival és normarendszerével. Nyitott mások eltérő véleményére, ha azok szakmai indokokkal kellően alátámasztottak és hitelesen közvetíti szakmája összefoglaló és részletezett problémaköreit.

Autonómia és felelősség:

- Felelősséget vállal saját munkájáért, az általa irányított szervezetért, az alkalmazottakért. Önállóan azonosítja, tervezi és szervezi saját és beosztottai szakmai és általános fejlődését, azokért felelősséget vállal. Egy adott szervezeti cél elérése érdekében autonóm módon, a csoport többi tagjával együttműködve mozgósítja elméleti és gyakorlati tudását és képességeit.
- Felelősen gondolkodik a gazdasági döntések környezeti és társadalmi hatásairól, valamint az élelmiszergazdaságban működő vállalkozások társadalmi és környezeti felelősségvállalásáról.

A kurzus rövid tartalma, témakörei

A hallgatók a tantárgynak köszönhetően képessé válnak a gazdasági folyamatok környezetre gyakorolt hatásának értékelésére mind mikro-, mind makro-szinten. Ismerik és magabiztosan alkalmazzák a környezetpolitikai beavatkozások várható következményeinek értékelési lehetőségeit. Alkalmassá válnak globális társadalmi-gazdasági folyamatok természeti erőforrás-igényének feltárására és elemzésére, így ismereteket szereznek az energia- és élelmiszer-fogyasztás hatásairól, valamint a földhasználat ökológiai hatásairól is. A tárgy oktatása során tematikusan tanulmányozzuk a gazdasági szereplők és az erőforrások mikro- és makroökonómiai interakcióit, részletesen

elemezzük a társadalmi metabolizmus jelenségeit, a külső gazdasági hatásokat és azok kezelési lehetőségeit, illetve a szennyezésgazdaságtan témaköreit. A hallgatók megismerik továbbá a környezetértékelési módszerek (nem monetáris módszerek, költségalapú eljárások, feltételes értékelés, feltételes választás) alkalmazási lehetőségeit is, különös tekintettel az agráriumra.

Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek

A tantárgy gyakorlati oktatásának célja az elméletben elsajátított modellek gyakorlati példákon, esetenként számítások útján elérhető elmélyítése. A tananyaghoz kapcsolódó számítási feladatokat a hallgatók egyrészt a környezetgazdaságtan példatárból (Marjainé et al., 2010), másrészt az oktató által bemutatott példák formájában kapják. A gyakorlatokon informatikai eszközök segítségével (lehetőség szerint gépteremben) dolgoznak a hallgatók, így a gyakorlat adott esetben online is tartható. Egyes témakörök esetén (pl. környezetértékelés) a hallgatók esettanulmányokon keresztül sajátítják el az ismereteket, ezért a félév során 3-4 alkalommal csoportban végzett projektmunkát végeznek a gyakorlaton. A hallgatók értékelése a vizsga mellett az itt folytatott aktivitással is mérhető, pluszpontok formájában értékelhető.

Értékelés

A vizsga írásbeli. Az írásbeli vizsgán elért eredmény adja a kollokviumi jegyet az alábbiak szerint:

- 0 - 50% – elégtelen
- 51% - 63% – elégséges
- 64% - 75% – közepes
- 76% - 86% – jó
- 87% - 100% – jeles

Kötelező szakirodalom:

Bartus Gábor – Szalai Ákos (2014): Környezet, jog, gazdaságtan: környezetpolitikai eszközök, környezet-gazdaságtani modellek és joggazdaságtani magyarázatok. Budapest: Pázmány Press: PPKE JÁK, 2014

https://jak.ppke.hu/uploads/articles/447082/file/Bartus-Szalai_Kornyezet_Jog_Gazdasagtan_2014_final.pdf

Marjainé Szerényi Zs. – Bisztriczky J. – Csutora M. – Kocsis T. (2010): Környezetgazdaságtan példatár, Aula, Budapest, ISBN: 978-963-9698-38-3

Kerekes S. (2007): A környezetgazdaságtan alapjai. Aula Kiadó, Budapest, ISBN 978-963-9698-25-3 (a könyv egyes, a tantárgyfelelős oktató által kiválasztott fejezetei)

Hirshleifer, J. – Glazer, A. – Hirshleifer, D. (2009): Mikroökonomia. Árelmélet és alkalmazásai – döntések, piacok és információ. Osiris, Budapest, ISBN 978-963-276-014-8 (a könyv egyes, a tantárgyfelelős oktató által kiválasztott fejezetei)

Marjainé Szerényi Zsuzsanna (2005): A természetvédelemben alkalmazható közgazdasági értékelési módszerek. KvVM. 2005, Budapest

http://www.termeszetvedelem.hu/_user/downloads/publikaciok/Marjaine-Termeszetvedelmi%20kozgazd%20modszerek.pdf

Ajánlott szakirodalom:

- Holczinger N. – Sárvári B. (2025): Fenntartható közgazdaságtan, Oktatói kézikönyv, Budapesti Metropolitan Egyetem, ISBN 978-615-5459-45-0

- Szlávik J. (2013): Fenntartható gazdálkodás. Wolters Kluwer – Complex Kiadó, Budapest, ISBN 978-963-295-345-8

- Buday-Sántha A. (2009): Környezetgazdálkodás, Nordex Kft. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, ISBN 9789637296833

- Samuelson, P. A. – Nordhaus, W. D. (2000): Közgazdaságtan. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest, ISBN 963-224-564-4 (kijelölt fejezetei)

- Harris, Jonathan M. – Roach, Brian: Environmental and Natural Resources Economics: A Contemporary Approach (4rd Edition), Routledge, 2017, 667 p.

Részletes tematika	
A környezetgazdaságtan tárgya	
TE: a közgazdaságtan, környezetgazdaságtan és ökológiai gazdaságtan tárgya, módszerei és értékválasztása (1. fejezet)	
Jóléti közgazdaságtan és piaci kudarcok	
TE: a jóléti közgazdaságtan tételeinek megismerése, az externáliák részletes leírása, csoportosítása. (2-3. fejezet)	
Piaci kudarcok kezelése: Pigou-i adó és Coase-tétel	
TE: A piaci kudarcok kezelésének lehetőségeit ismerik meg a hallgatók, két szélsőséges megoldás alapján. Ezek ismerete a gyakorlatban előforduló környezetpolitikai eszközök megértésének alapja. (3-4. fejezet)	
Természeti erőforrások felhasználásának törvényszerűségei	
TE: A megújuló és nem megújuló természeti erőforrások felhasználásának motivációi, optimális szintje, és ennek hatása az erőforrás állapotára. (10. fejezet)	
A környezet monetáris értékelése	
TE: teljes gazdasági érték; direkt és indirekt értékelési módszerek. A piacon nem mért érték kapcsolata az externáliákkal. (10. fejezet)	
Költség alapú értékelési módszerek	
TE: A költség alapú módszerek megismerése, az alkalmazhatóságuk korlátainak megértése, a különböző módszerek gyakorlati példákon keresztüli megértése (Marjainé Szerényi (2005): 5. fejezet)	
Kinyilvánított preferencia módszerek és Feltárt preferencia eljárások	
TE: Az utazási költség és a hedonikus ármódszer megismerése, a feltételes értékelés, -választás és -rangsorolás módszerének megismerése (Marjainé Szerényi (2005): 6.-7. fejezet)	
Környezetpolitikai eszközök	
TE: a környezetpolitikai beavatkozások és az externáliák kapcsolatának ismertetése, a lehetséges eszközök rendszerezése (5. fejezet)	
A környezet-állapot mérése és a környezeti makromutatók	
TE: a környezet-állapot mérés nehézségei, az alternatív mutatók megismerése, történeti vonatkozásai, a jelenleg legelterjedtebb makromutatók ismertetése. (11.1. fejezet)	
A természeti erőforrások és a gazdasági növekedés	
TE: a gazdasági növekedés és a környezetállapot kapcsolatának felfogása az elmúlt évtizedekben. Globális környezeti és gazdasági modellek. (11.2. fejezet).	
Környezetvédelem és kereskedelem	
TE: komparatív előnyök elvének felidézése, kereskedelem negatív környezeti hatásai, a kereskedelem környezeti egyenlegének tárgyilagos, kiegyensúlyozott ismerete. (11.3. fejezet)	
Élelmiszer-gazdaság és a környezet állapota	
TE: az eddig megismert modellek és elemzési eszközök alkalmazása az agrobizniszre lokális és globális szinten.	
Fenntartható fejlődés	
TE: a fenntartható fejlődés fogalma, értelmezési módjai, problémái; az eltartóképesség és a gazdaság lehetséges kölcsönhatásai; tőkeelméleti megközelítés (12. fejezet)	

*TE tanulási eredmények

A tantárgy neve:	magyarul:	Gazdasági és agrárjog				Kódja:	GT_MAKL004-17	
	angolul:	Business and Agriculture Law						
Felelős oktatási egység:		DE GTK Világgazdasági és Nemzetközi Kapcsolatok Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:		-				Kódja:	-	
Típus	Óraszámok					Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
	Előadás		Gyakorlat					
Nappali		Heti		Heti		V	3	magyar
Levelező	+	Féléves	10	Féléves	0			
Tantárgyfelelős oktató		neve:	Dr. Károlyi Géza			beosztása:	egyetemi docens	
Tantárgy oktatásába bevont oktató		neve:				beosztása:		
A kurzus célja, hogy a hallgatók								
<p>megismerkedjenek a gazdasági szféra alanyainak alapítási és működési sajátosságaival, amelynek keretében elsősorban az egyéni és társas vállalkozások létrehozásának személyi és vagyoni feltételeit, valamint szervezeti felépítésük és működésük jellemzőit sajátíthatják el. A tananyag másik részét a polgári jogi szerződések joga képezi, amelynek keretében a gazdasági életben tömegesen előforduló polgári jogi szerződések megkötésének alaki és tartalmi sajátosságai, a szerződésszegés esetei és jogkövetkezményei kerülnek bemutatásra. A tananyag részét képezi továbbá az agrárjogi alapismeret is, melynek keretei között a mezőgazdasági földek tulajdonszerzése, a mezőgazdasági földhasználat szabályozása, az ingatlan-nyilvántartás szabályai és az élelmiszerlánc szabályozása kerül bemutatásra.</p>								
Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul								
<i>Tudás:</i>								
<p>A hallgató olyan alapvető gazdasági jogi ismereteket sajátít el, melyek révén képes eligazodni a különbözővállalkozási formák alapvető sajátosságai között. Átfogóan ismeri az agrárszférához kapcsolódó hazai és európai uniós jogi szabályozást.</p>								
<i>Képesség:</i>								
<p>Képes az agrárgazdaságban érdekelt vállalkozások alapításával, működtetésével, megszüntetésével kapcsolatos elemző, döntés-előkészítő és döntéshozatali tevékenységek magas színvonalú ellátására. Képes az agrárium működéséhez kapcsolódó szerződések értelmezésére.</p> <p>Tudja alkalmazni a gyakorlatban, pl. saját vállalkozás alapítása és működtetése esetén a tantárgy tanulásakor megszerzett ismereteket. Képességet szerez arra, hogy átlássa a vállalkozásokat érintő alapvető társasági és polgári jogi helyzeteket, tisztában legyen a jogszerű működés szabályaival, tudja, hogy a konkrét szituációkban milyen szervekhez szükséges fordulni, s milyen eljárások lefolytatása indokolt.</p>								
<i>Attitűd:</i>								
<p>A tantárgy elősegíti, hogy a hallgató megfelelő társasági jogi, kötelmi jogi és versenyjogi tudás birtokában átlássa és elkülönítse a gazdasági szféra alanyainak és szerződéseinek alapvető típusait, a munkája során felmerülő alapvető jogintézményeket (szerződéskötés, módosítás, megfelelő szerződési biztosítékok alkalmazása, szerződés megszüntetése) magabiztosan és megfelelően értelmezni és értékelni tudja, a jogi ismereteit folyamatosan gyarapítsa.</p>								
<i>Autonómia és felelősség:</i>								
<p>A kurzus hozzásegíti a hallgatót ahhoz, hogy a gazdasági szféra jogintézményei körében az általános információkhoz képest egy magasabb szakmai szinten megalapozottan és felelősséggel formáljon véleményt elsősorban az agrárszférában tipikus vállalkozási formákat és a polgári jogi szerződések érintő kérdésekben.</p>								
A kurzus rövid tartalma, témakörei								
<p>A gazdálkodó szervek, cégek kategóriája. A természetes személy vállalkozási tevékenysége. A gazdasági társaságok közös szabályai, alapítása. A gazdasági társaságok szervezeti felépítése. A közkereseti társaság és a betéti társaság jellemzői. A korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság jellemzői, a részvény. A jogi személyek jogutódlással való és jogutód nélküli megszűnése. A szerződés általános szabályai: a szerződési jog alapelvei. A polgári jogi szerződés fogalma, alanya, tárgya, megkötésének folyamata. Az</p>								

érvénytelen szerződések fajtái és az érvénytelenségi okok. A szerződési biztosítékok rendszere. A szerződések megszűnése. A szerződésszegés esetei és jogkövetkezményei. Mezőgazdasági földek tulajdonszerzése, a mezőgazdasági földhasználat szabályozása. Ingatlan nyilvántartás szabályai. Az élelmiszerlánc szabályozása.

Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek

Az előadáson az elméleti tananyag kerül ismertetésre, gyakorlati példákkal illusztrálva a jobb megértést. A félév során lehetőség van igény szerinti külön konzultációra e-mailen, vagy Webex-en keresztül történő kapcsolattartással. A tantárgyi tematika és követelményrendszer illeszkedik az on-line megvalósuló oktatás feltételeihez is.

Értékelés

A vizsga formája: írásbeli kollokvium.

Az értékelés ötfokozatú az alábbiak alapján:

0-50 % - elégtelen

51- 62 % - elégséges

63-77 % közepes

78 - 88 % - jó

89- 100% - jeles.

Kötelező szakirodalom:

CSÉCSY-Fézer-Hajnal-Károlyi-Petkó-Törő-Zoványi: *Az üzleti élet tranzakcióinak joga*. 2013. Debrecen, ISBN 978-963-08065-7.

TÖRŐ Emese (2019): *A vállalkozások jogi ismeretei*. Debreceni Egyetem. Debrecen, ISBN: 978-963-490-127-3

TÖRŐ Emese (2019): *A vállalkozások jogi ismeretei munkafüzet*. Debreceni Egyetem. Debrecen, ISBN:978-963-490-126-6, <https://elearning.unideb.hu/course/view.php?id=2268#section-6>

KÁROLYI – PRUGBERGER – TÖRŐ – HELMECZI (2015): *Gazdasági magánjog*. Debrecen, Státusz H és H Kkt., ISBN: 978-963-12-1142-9

Csák Csilla - Hornyák Zsófia - Kocsis Bianka Enikő - Olajos István – Kókai-Kunné Szabó Ágnes - Szilágyi János Ede: *Agrárjog: A magyar agrár- és vidékfejlesztési jogi szabályozás lehetőségei a globalizálódó Európai Unióban*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 2017.

2020. évi CXXIII. törvény a családi gazdaságokról

2015. évi XCVII. törvény a mezőgazdasági termékpiacon szervezésének egyes kérdéseiről, a termelői és a szakmaközi szervezetekről

Ajánlott szakirodalom:

FÉZER-KÁROLYI-PETKÓ-TÖRŐ (2014): *Jogi személyek a gazdasági forgalomban*. Budapest, Menedzser Praxis Szakkiadó és Gazdasági Tanácsadó Kft., ISBN: 978-963-89986-8-2

Bobvos Pál, Hegyes Péter: *A földforgalom és földhasználat alapintézményei: egyetemi jegyzet*. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Szeged, 2015.

Bontott tematika

1-5 óra	<p>A gazdasági élet alanyai: Jogalanyok köre – személyek joga – jogképesség. A természetes személyek jogképessége és cselekvőképessége. A jogi személy fogalmi ismérvei. A természetes személy vállalkozási tevékenysége: Egyéni vállalkozás alapítása és működtetése, az egyéni cég sajátosságai. A gazdasági társaságok közös szabályai. A gazdasági társaságok alapítása: a társasági jog alapelvei, a társasági szerződés tartalmi sajátosságai. Az előtársaság funkciója. A gazdasági társaságok szervezeti felépítése. A közkereseti és a betéti társaság sajátosságai. A kkt. és a bt. alapításának alanyi és vagyoni feltételei. A tagok személye és felelőssége. A kkt. és bt. szervezeti felépítésének specifikumai. A korlátolt felelősségű társaság és a részvénytársaság jellemzői, a részvény.. A jogi személyek megszűnése, megszüntetése. A végelszámolási eljárás. A csőd- és felszámolási eljárás sajátosságai.</p> <p>TE: Ismeri a négy gazdasági társaság egyedi sajátosságait, az egyes formákhoz kapcsolódó specifikus jogintézményeket, az elhatárolási szempontokat. Ismeretekkel bír a társaságok megszűnési formái tekintetében, el tudja különíteni a fizetőképesség és a fizetéseképtelenség esetén lefolytatandó eljárásokat</p>
6-10 óra	<p>Agrárjogi ismeretek: Mezőgazdasági földek tulajdonszerzése. A mezőgazdasági földhasználat szabályozása. Ingatlan nyilvántartás: földértékelési rendszerek, ingatlan-nyilvántartás tárgya, részei, az ingatlannyilvántartási eljárás főbb szabályai.</p> <p>Az élelmiszerlánc szabályozás: élelmiszerjog, állategészségügy, növényegészségügy.</p>

*TE tanulási eredmények

A tantárgy neve:	magyarul:	Ökonometria és kutatásmódszertan				Kódja:	GT_MAKL005-17	
	angolul:	Econometrics and research methodology						
Felelős oktatási egység:		Módszertani és Üzleti Digitalizáció Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:		-				Kódja:	-	
Típus		Óraszámok				Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
		Előadás		Gyakorlat				
Nappali		Heti		Heti		gyakorlati jegy	3	magyar
Levelező	X	Féléves	5	Féléves	10			
Tantárgyfelelős oktató		neve:	Prof. Dr. Balogh Péter			beosztása:	egyetemi tanár	
<p>A kurzus célja, hogy a hallgatók a vállalatgazdaság és agrárközgazdaság tudományi elemzések és kutatások végzése során használható statisztikai és ökonometriai módszereket megismerjék, és ezeket az eljárásokat készség szinten alkalmazni tudják a gazdálkodó egységek, agrárvállalatok és szervezetek adatainak elemzése során az SPSS program alkalmazásával.</p> <p>Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul</p> <p><i>Tudás:</i> jól ismeri a kutatásmódszertani és az ökonometriai eljárásokat és azok alkalmazásait. Ismeri és érti a mezőgazdasági döntéseket magyarázó elméleteket, a mezőgazdasági termelés és fogyasztás társadalmi szerepét. Ismeri az ökonometriai számítások és elméletek kapcsolatát. Ismeri a statisztikai és ökonometriai szakterület általános és specifikus jellemzőit, határait, legfontosabb fejlődési irányait, szakterületeinek kapcsolódását rokon szakterületekhez. Alkalmazói szinten ismeri a számítógéppel támogatott kutatásmódszertani és ökonometriai eljárások szakterületének összefüggéseit, elméleteit és az ezeket felépítő terminológiát.</p> <p><i>Képesség:</i> képes elvégezni a kutatásmódszertan és ökonometria szakterülete ismeretrendszerét alkotó különböző elképzelések részletes analizisét, és az átfogó és speciális összefüggéseket szintetizálva megfogalmazni. Magas szinten használja a kutatásmódszertan és ökonometria szakterület ismeretközvetítési technikáit, és dolgozza fel a magyar és idegen nyelvű publikációs forrásait.</p> <p><i>Attitűd:</i> kezdeményező szerepet vállal szakmájának a közösség szolgálatába állítására. Fejlett kutatói szakmai identitással, hivatástudattal rendelkezik, amelyet a szakmai és szélesebb társadalmi közösség felé is vállal.</p> <p><i>Autonómia és felelősség:</i> társadalmi és közéleti ügyekben kezdeményező, felelős magatartást tanúsít a munkatársak, beosztottak vonatkozásában. Kialakított szakmai véleményét előre ismert döntési helyzetekben önállóan képviseli. A tudományetikai normákat a legmesszebbmenőig betartja és azt munkatársaival is betartatja.</p>								
A kurzus rövid tartalma, témakörei								
<p>A képzés részterületei a következők: A kutatás tervezése és előkészítése; Indukció és dedukció; Konceptualizálás, operacionalizálás; Hipotézisek; Skálák és intervallumok; Mintavételi eljárások és mérés; Adatgyűjtő módszerek; Szakirodalom keresése, Hivatkozás, Formai követelmények; Kvantitatív kutatások végrehajtása (egy és többváltozós elemzések ismertetése); Kvalitatív kutatások végrehajtása; Jelentés megírása, összefoglalása.</p>								
Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek								
<p>Az egymásra épülő anyagrészek megértése, alkalmazásuk és begyakorlása érdekében rendszeres otthoni felkészülést kérünk a hallgatóktól. A félév végi aláírás feltétele a gyakorlatokon való aktív részvétel és az SPSS statisztikai program felhasználói szintű ismerete. Az előadások látogatása ajánlott, a gyakorlatoké kötelező.</p>								
Értékelés								
<p>A félév gyakorlati jeggyel zárul, amely elméleti és gyakorlati részből áll. A félév végére egy önálló esettanulmányt kell készítenie a hallgatóknak, amit a vizsgán SPSS program használatával kell újra kiszámítani és szóban megvédeni.</p>								

Kötelező szakirodalom:

- E. Babbie (2017): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Budapest. 744. o. ISBN 978-963-456-000-5
- Huzsvai L., Balogh P.: Lineáris modellek az R-ben. Debrecen: Seneca Books, 2015. 151 o. ISBN:978-615-80172-0-6 http://seneca-books.hu/doc/Linearis_modellek.pdf
- Szűcs I.: Alkalmazott Statisztika Agroiinform Kiadó, Budapest, 2002. 551. o. ISBN 963 502 761 3
- Hunyadi L. – Vita L.: Statisztika I-II. Aula Kiadó, Budapest, 2008. 348. o. és 300. o.
- Székelyi M. - Barna I.: Túlélőkészlet az SPSS-hez. TYPOTEX, 2002, ISBN 963 9326 429

Ajánlott szakirodalom:

- A. Field: Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics, 4th Edition, SAGE Publications Ltd. 2013. 908. pp. ISBN-13: 978-9351500827
- P. Ghauri – K. Grønhaug (2011): Kutatásmódszertan az üzleti tanulmányokban. Akadémiai Kiadó, Budapest. 294. o. ISBN: 9789630589789
- Kerékgyártó Gy-né – L. Balogh I. – Sugár A. – Szarvas B.: Statisztikai módszerek és alkalmazásuk a gazdasági és társadalmi elemzésekben AULA Kiadó, Budapest, 2008. 446. o. ISBN 9789639698369

Féléves bontott tematika	
1.	<p>A hibák becslése. Mi a hiba? A hibák kimutatása. A hibák csökkentése. TE: A statisztikai hibákkal kapcsolatos ismeretek.</p> <p>Kategorikus adatok: Elmélet és feltételezések a kategorikus adatok elemzésében. Khi-négyzet teszt. TE: Khi-négyzet teszt és alkalmazásai.</p> <p>Nem paraméteres modellek: Mann-Whitney teszt, Wilcoxon rangteszt, Kruskal-Wallis teszt, Friedman teszt. TE: További nem paraméteres tesztek.</p> <p>Nem lineáris regresszió. TE: Lineáris és nem lineáris regresszió elkülönítése.</p> <p>Bevezetés a logisztikus regresszióba. TE: Logisztikus regresszióval kapcsolatos alapismeretek.</p>
11.	<p>Kétértékű logisztikus regresszió. TE: Kétértékű logisztikus regresszió.</p> <p>Kétféle több kategória becslése: multinomiális logisztikus regresszió. TE: Multinomiális logisztikus regresszió.</p> <p>Többtenyezős ANOVA. Kísérleti elrendezés. A többtenyezős ANOVA, mint lineáris modell. Két tényezős varianciaanalízis. Feltételek és eredmények a két tényezős ANOVA modellben. TE: Többtenyezős ANOVA ismeretek.</p> <p>Ismételt mérés ANOVA modellek. TE: Ismételt mérés modellekkel kapcsolatos ismeretek.</p> <p>Feltáró faktorelemzés I. TE: Feltáró faktorelemzéssel kapcsolatos ismeretek I.</p>
21.	<p>Feltáró faktorelemzés II. TE: Feltáró faktorelemzéssel kapcsolatos ismeretek II.</p> <p>Kérdőívek megbízhatósági elemzése. TE: Kérdőívek megbízhatósági elemzése (Cronbach-alfa értelmezése).</p> <p>Idősorelemzés: ARIMA modellek TE: ARMA és ARIMA modellezés alapjai.</p> <p>Összefoglalás. TE: Vizsgára felkészítő gyakorlás.</p>

*TE tanulási eredmények

A tantárgy neve:	magyarul:	Gazdaságstatisztika				Kódja:	GT_MAKL006-17	
	angolul:	Economic statistics						
Felelős oktatási egység:		Debreceni Egyetem GTK Módszertani és Üzleti Digitalizáció Intézet Kvantitatív Módszertani Tanszék						
Kötelező előtanulmány neve:		-				Kódja:	-	
Típus		Óraszámok				Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
		Előadás		Gyakorlat				
Nappali		Heti		Heti		gyakorlati jegy	3	magyar
Levelező	X	Féléves	0	Féléves	10			
Tantárgyfelelős oktató		neve:	Dr. Nagy Lajos			beosztása:	mesteroktató	
Tantárgy oktatásába bevont oktató		neve:				beosztása		
A kurzus célja:								
<p>Olyan elméleti és gyakorlati módszerek átadása, amelyek birtokában a végzett hallgatók képesek lesznek a statisztikát a gazdaságelemzés területén szakszerűen alkalmazni. A tantárgy kiemelten foglalkozik a legújabb, legmodernebb statisztikai módszerek oktatásával, amelyek lehetővé teszik a gazdaságban keletkező hatalmas adatmennyiségből a legfontosabb információk kinyerését. A gazdaságstatisztika módszereinek felhasználó-orientált megismertetése. A nemzetgazdaság makroszintű összefüggéseinek bemutatása. A felhasználó számára olyan ismeretek nyújtása, amely hozzásegíti saját gazdasági egységének elemzéséhez (térbeli összehasonlítás).</p>								
Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul								
<i>Tudás:</i>								
Birtokában van a problémafelismerés, -megfogalmazás és -megoldás, az információgyűjtés és -feldolgozás korszerű, matematikai-statisztikai, ökonometriai módszereinek, ismeri azok korlátait is.								
<i>Képesség:</i>								
Önálló, új következtetéseket, eredeti gondolatokat és megoldási módokat fogalmaz meg, képes az igényes elemzési, modellezési módszerek alkalmazására, komplex problémák megoldására irányuló stratégiák kialakítására, döntések meghozatalára, változó hazai és nemzetközi környezetben, illetve szervezeti kultúrában is.								
<i>Attitűd:</i>								
Nyitott és befogadó a gazdaságtudomány és gyakorlat új eredményei iránt, továbbá azonosul a tudományos kutatás etikai szabályaival és normarendszerével.								
<i>Autonómia és felelősség:</i>								
Szervezetpolitikai, stratégiai, irányítási szempontból jelentős területeken is önállóan választja ki és alkalmazza a releváns probléma-megoldási módszereket, önállóan lát el gazdasági elemző, döntés-előkészítő, tanácsadói feladatokat.								
A kurzus rövid tartalma, témakörei								
A gazdaságstatisztika fogalma, eszközei. A makrogazdasági statisztika témakörei. Gazdasági számlák. Gazdasági szervezetek statisztikája. Ágazati statisztikák áttekintése. Külkereskedelemmel kapcsolatos statisztikák, fizetési mérleg. Árak. A gazdaság- és társadalomstatisztika különböző területeit gyakorlati példákon keresztül, a megfelelő módszertan alkalmazásával sajátítják el a hallgatók.								
Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek								
A félévközi és a félév végi megfelelő felkészülés érdekében elvárt a gyakorlatokon való részvétel.								
A gyakorlatok és kiegészítő elmélet anyagai az e-learning rendszerben elérhetőek. Az órai feladatokon kívül kidolgozott mintafeladatok és gyakorló feladatok segítik a különböző módszerek elsajátítását.								
Értékelés								
A félév gyakorlati jeggyel zárul, formája:								
A. Egy gyakorlati probléma megoldása (KSH, EUROSTAT adatbázisok alapján)								
B. A következtetések szóbeli vizsgán történő előadása, védése.								
Az A. pontban leírtak megoldását az e-learning rendszerbe kell feltölteni. A megoldásra rendelkezésre álló idő 45 perc. Az A. és B. pontok-ban elért teljesítményt 50-50%-ban vesszük figyelembe a végső eredmény kialakításakor								
Kötelező irodalom:								
Lindnerné Dr. Eperjesi Erzsébet - Dr. Pukli Péter (2004): Gazdaságstatisztika. JATEPRESS, p. 155. ISBN:3159780001602								
Huzsvai L. (2012): Statisztika Gazdaságelemzők részére. Seneca Books, Debrecen, ISBN 978-963-08-5016-2								
Huzsvai L. – Vincze Sz. (2012): SPSS-könyv. Seneca Books, Debrecen, ISBN 978-963-08-5666-9								
Ajánlott irodalom:								
Hunyadi L. – Vita L.: Statisztika I. Aula Kiadó, Budapest, 2008. 1-348. o.								

Hunyadi L. – Vita L.: Statisztika II. Aula Kiadó, Budapest, 2008. 1-300. o.
 Hunyadi L. – Vita L.: Statisztikai képletek és táblázatok (oktatási segédlet), Aula Kiadó, Budapest, 2008. 1-51. o.
 Szűcs I.: Alkalmazott Statisztika Agroinform Kiadó, Budapest, 2002. 1-551. o.

Részletes tematika	
Órák	Tananyag
1-5	Gazdaságstatisztikai alapfogalmak, csoportosítási rendszerek. (TEÁOR'08). KSH és EUROSTAT adatbázisok. TE: Adatbázisok értelmezése, kódolás, validálás.
	A gazdaságstatisztika területeinek áttekintése a KSH és EUROSTAT témakörökön keresztül TE: Gyakorlati számítások KSH adatokkal
	A viszonyszámok, a középértékek gyakorlati áttekintése TE: Gyakorlati számítások KSH adatokkal
	Szóródási mutatók számítása, értékelése. TE: Gyakorlati számítások KSH adatokkal
	Komplex leíró statisztikai elemzések készítése TE: Időbeli és térbeli összehasonlítások, eloszlások, konfidencia intervallum.
	Indexszámítás áttekintése, a legfontosabb makrogazdasági indexek TE: árindexek, volumenindexek, értékindex
	Statisztikai hipotézisvizsgálatok áttekintése TE: paraméteres, nem paraméteres tesztek
6-10	Időbeli összehasonlítások paraméteres tesztekkel TE: GDP, mezőgazdasági termelési érték elemzése területi statisztikai adatok segítségével (t-próbák)
	Területi összehasonlítások paraméteres tesztekkel TE: GDP, mezőgazdasági termelési érték elemzése területi statisztikai adatok segítségével (ANOVA)
	Nem paraméteres tesztek TE: Az időráfordítások, a munkaerő elemzése függetlenség vizsgálattal
	Korreláció, regressziószámítás TE: A gazdasági tényezők közötti összefüggések elemzése
	Korreláció, regressziószámítás TE: A fogyasztást befolyásoló tényezők elemzése
	Idősorok elemzése analitikus trendszámítással TE: Hosszú idősorok elemzése a mezőgazdaságban
	Gyakorlati vizsga

*TE tanulási eredmények

A tantárgy neve:	magyarul:	Agrárinformatika és agrárinformációs rendszerek	Kódja:	GT_MAKN007-17
	angolul:	Agricultural informatics and agricultural information systems		

Felelős oktatási egység:	Alkalmazott Informatika és Logisztika Intézet			
--------------------------	---	--	--	--

Kötelező előtanulmány neve:	-----	Kódja:	-----
-----------------------------	-------	--------	-------

Típus	Óraszámok				Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
	Előadás		Gyakorlat				
Nappali		Heti		Heti	gyakorlati jegy	4	magyar
Levellező	x	Féléves	5	Féléves			

Tantárgyfelelős oktató	neve:	Dr. Várallyai László	beosztása:	egyetemi docens
------------------------	-------	----------------------	------------	-----------------

Tantárgy oktatásába bevont oktató	neve:	-----	beosztása:	-----
-----------------------------------	-------	-------	------------	-------

A kurzus célja, hogy a hallgatók

A felgyorsult világunkban egyre nagyobb teret hódító digitalizációt, és a különböző informatikai megoldások alkalmazását közelebb hozza és megismertesse a hallgatókkal, valamint az, hogy megtörténjen az információs rendszerek és szolgáltatások elhelyezése és tisztázása az agrárszektorban. A tantárgy célja ezenkívül, bevezetni a hallgatókat, a gazdaságban tevékenykedőket a digitális világ alapjaiba, megismertetve az alapvető kérdésköröket, mint például a várható piaci tendenciák, vagy, hogy miben másabb a precíziós gazdálkodás, mint a hagyományos gazdálkodás, valamint szó esik a digitalizáció előnyeiről és veszélyeiről is. Mindezek megismerése, alkalmazása hozzájárulhat az ágazati versenyképesség javításához a közép- és nagyvállalatoknál, mikro szinten pedig komoly piaci versenyelőny megszerzéséhez. Az oktatás során nagy hangsúlyt helyezünk az agrárdigitalizáció gyakorlatának megismerésére.

Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul

Tudás:

Átfogóan ismeri az agráriumban használt fontosabb agrárinformatikai eszközöket, ügyviteli, tervezési, elemzési telepírási szoftvereket és az agrárinformációs rendszerek folyamatait. - Ismeri a problémafelismerés, - megfogalmazás és -megoldás, az információgyűjtés és -feldolgozás korszerű matematikai-statisztikai, ökonometriai, modellezési módszereit, valamint azok korlátait is. Ismeri és használja az agrárökonómiai kutatások kvantitatív és kvalitatív elemzési és szoftvertámogatású módszereit. - Ismeri az agráripari termelés területén elindult technológiai forradalom (Ipar 4.0.) lényegét, eszközrendszerét (kiber-fizikai gyártórendszerek; robotika, IoT; AI; autonóm, önszerveződő termelési erőforrások; intelligens információs rendszer és valós idejű kommunikáció) és vívmányait. - Tisztában van a digitalizáció és automatizáció munkaerőpiaci hatásaival, azok széleskörű elterjedésének pozitív és negatív következményeivel, továbbá értelmezni tudja ezek potenciális lehetőségeit és hatásait a gyártásban, a logisztikai és termelési folyamatok szervezésében.

Képesség:

Önállóan és csapatban dolgozva részt tud venni üzleti, operatív, taktikai és stratégiai tervek kidolgozásában és megvalósításában. Képes az agrárium működéséhez kapcsolódó korszerű informatikai eszközök/szoftverek alkalmazására, használatára. Munkája során együttműködik a kapcsolódó szakterületek érintettjeivel. - Önálló új következtetéseket, eredeti gondolatokat és megoldási módokat fogalmaz meg, képes az igényes elemzési, modellezési módszerek alkalmazására. - Rendelkezik az élelmiszergazdaság vonatkozásában a szakmaspecifikus digitális készségekkel és kompetenciákkal. Önállóan és biztonságosan használja az internetet, tud szelektálni az ott található tartalmak között, jellemző rá a tudatos médiahasználat. Tanulmányai során hatékonyan alkalmazni tudja a digitális technológiákat és technikákat.

Attitűd:

Nyitott és befogadó az agrárium és a gazdaságtudomány, valamint a termelési gyakorlat új eredményei iránt, továbbá azonosul a tudományos kutatás etikai szabályaival és normarendszerével. Nyitott mások eltérő véleményére, ha azok szakmai indokokkal kellően alátámasztottak és hitelesen közvetíti szakmája összefoglaló és részletezett problémaköreit. Fejlett agrárinformatikai szakmai identitással, hivatástudattal rendelkezik..

Autonómia és felelősség:

Felelősséget vállal saját munkájáért, az általa irányított szervezetért, az alkalmazottakért. Önállóan azonosítja, tervezi és szervezi saját és beosztottai szakmai és általános fejlődését, azokért felelősséget vállal. Egy adott szervezeti cél elérése érdekében autonóm módon, a csoport többi tagjával együttműködve mozgósítja elméleti és gyakorlati tudását és képességeit.

A kurzus rövid tartalma, témakörei

a képzésben résztvevők megismerik az agrárszektorban használt információs rendszerek fontosabb összefüggéseit és közös jegyeit, valamint a digitális technológia alapjait, elsajátítják a digitális alapismereteket. Bemutatjuk azokat az elektronikus kereskedelmi szolgáltatásokat, melyek alkalmazása hozzájárul a jövedelmezőség és a versenyképesség növeléséhez az agráriumban. A hallgatók megismerkednek az élelmiszeripar minőségbiztosítási és nyomonkövetési rendszereivel. Az anyagban szó esik a különféle technológiák változatairól, alkalmazási feltételeiről, az operatív szintű működtetéséről valamint ezek informatikai háttéréről. Ehhez szorosan kapcsolódik számos új és innovatív technológiai fejlesztés. A hallgatók megismerik a termelők által használt speciális eszközöket és rendszereket, segítve a termelőket a lehető leghatékonyabb és legeredményesebb munkavégzésben. A tudásalapú tőkébe való beruházás elterjedéséhez szorosan kapcsolódik a digitális technológia elterjedését elősegítő úgynevezett Ipar 4.0. Ebben egy olyan folyamatról van szó, amely mind a termelési értékláncok, mind az üzleti szféra valamint modellek szintjén kiterjed a modern technológiák adaptálására. A digitalizációs programok magukba foglalják az infokommunikációs újítások elterjesztését, a hálózati kommunikáció meghonosítását, a szimulációs technológiák kiterjesztését, az adat (big data) és a felhő alapú számítástechnikai módszerek megvalósítását, továbbá a „virtuális valósággal” és az intelligens eszközökkel támogatott termelést.

Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek

Az eLearning felületen megtalálható minden olyan anyag, amelyre a hallgatónak a félév során szüksége lehet. Az előadásokon való részvétel erősen ajánlott, a gyakorlatokon illetve a teleplátogatáson való részvétel kötelező, mivel ekkor tudja a hallgató feltenni az előzőleg az eLearning felületre kitett anyagokkal kapcsolatos kérdéseit. Az 2 elméleti és 2 gyakorlati ZH megírása minimum 60%-ra az aláírás megszerzésének a feltétele.

Értékelés

5 fokozatú skálán történik. A félév során 2 elméleti és 2 gyakorlati számonkérés lesz, amely meghatározza a félév végi jegyet.

0-60% elégtelen

61-70% elégséges

71-80% közepes

81-90% jó

90%-100! jeles

Kötelező szakirodalom:

Herdon M. - Kapronczai I. - Szilágyi R. (2015): Agrárinformációs rendszerek. Debreceni Egyetemi Kiadó. 2015. 167 p. ISBN 978-963-473-822-0

Szilágyi R. – Várallyai L. (2019): A mindennapok digitalizációja, Debreceni Egyetem, 112 p.

Várallyai L. – Szilágyi R. (2021): Előadások és gyakorlatok ppt. dia-anyaga, (<https://elearning.unideb.hu>)

Ajánlott szakirodalom:

Ahmad L., Nabi F. (2021) Agriculture 5.0 -Artificial Intelligence, IoT and Machine Learning, CRC Press ISBN 9780367646080 – a könyv egyes, a tantárgyfelelős által kiválasztott fejezetei

Herdon M.: Informatika agrárgazdasági alkalmazásokkal, Szaktudás Kiadó Ház, Budapest, ISBN 9789639935129 -

Herdon M. - Rózsa T. (2011): Információs rendszerek az agrárgazdaságban Budapest. Szaktudás Kiadó Ház, 2011. 244 p. ISBN:9639935679

Mark Skilton (2015): Building the Digital Enterprise, MacMillan Publishing, 230 p. ISBN 978-1-137-47772-9. „A könyv egyes, a tantárgyfelelős oktató által kiválasztott fejezetei”

Heti bontott tematika	
1.	Agrárinformációs rendszerek TE* Agrárinformációs rendszerek áttekintése a gyakorlatban
3.	KAP és az információ TE KAP és az információ a gyakorlatban
5.	MEPAR, TE MEPAR a gyakorlatban
7.	ENAR, TE ENAR a gyakorlatban
9.	Információs és ügyviteli rendszerek az agrárvállalkozásokban TE Ügyviteli rendszerek a gyakorlatban
11.	Az informatika szerepe az agráriumban TE Agrárinformációs rendszerek a gyakorlatban
13.	Az informatika szerepe az erdészetben TE Agrárerdészeti rendszerek a gyakorlatban
15.	Precíziós gazdálkodás informatikai háttere TE Precíziós gazdálkodás a gyakorlatban
17.	RISKA rendszer TE Adatokat kinyerése a rendszerből, azokat elemezni, értékelni kell
19.	Röfi TE Adatokat kinyerése a rendszerből, azokat elemezni, értékelni kell
21.	TELEPIG rendszer TE Adatokat kinyerése a rendszerből, azokat elemezni, értékelni kell
23.	Agrovision rendszer TE Adatokat kinyerése a rendszerből, azokat elemezni, értékelni kell
25.	Elméleti beszámoló TE Gyakorlati beszámoló

*TE tanulási eredmények

A tantárgy neve:	magyarul:	Vállalati és vezetői gazdaságtan				Kódja:	GT_MAKL008-17	
	angolul:	Corporate and Management Economics						
2025/26								
Felelős oktatási egység:		Debreceni Egyetem, GTK Gazdálkodástudományi Intézet,						
Kötelező előtanulmány neve:						Kódja:		
Típus		Óraszámok				Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
		Előadás		Gyakorlat				
Nappali		Heti		Heti		Kollokvium	4	magyar
Levelező	X	Féléves	10	Féléves	10			
Tantárgyfelelős oktató		neve:		Dr. Nagy Adrián Szilárd		beosztása:	habil. egyetemi tanár	
A kurzus célja:								
<ul style="list-style-type: none"> A tantárgy célkitűzése, hogy a tananyagot abszolváló hallgatók tisztában legyenek a vállalati gazdaságtan területeivel, a stock és flow folyamatok összefüggéseivel, a tervezés az elemzés, az innováció, a marketing folyamatokkal, az eszközgazdálkodás kérdéskörével. 								
Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul								
<i>Tudás:</i>								
A hallgató olyan alapvető ismeretekre tesz szert, amelyek révén eligazodik a vállalat működtetésének módszertanában, azokat megértve tudja a speciális eljárásokat, megközelítéseket elsajátítani. A kurzus előadásai három fő tématerület köré fókuszálódnak: 1. A vállalat és annak működése, tervezése, 2. Alapvető stock és flow folyamatok értelmezése, 3. Értékteremtő folyamatok menedzsmentje. A tantárgy révén a hallgató megismeri a menedzsment legfontosabb feladatait, döntési kompetenciáit.								
<i>Képesség:</i>								
A hallgató legyen tisztában a menedzsment alapfunkcióival, a vállalkozások működtetésének feltételeivel. Tudja az alapvető stock és flow folyamatok összefüggéseit. Értse az értéktermelő folyamatok és a menedzsment kapcsolatát. Legyen képes ismereteit felhasználni az üzleti- és a menedzsment kérdésköreinek bővítésére. Tudja alkalmazni a gyakorlatban, pl. iparági fejlesztésekben, a tantárgy tanulásakor megszerzett ismereteket.								
<i>Attitűd:</i>								
A tantárgy elősegíti, hogy a hallgató megfelelő gazdálkodástudományi tudás birtokában a végzés után megfelelően értelmezni és értékelni tudja a menedzsment feladatait, továbbá alkalmas legyen gazdaságtudományi ismereteit gyarapítani. A hallgató ennek köszönhetően olyan gazdaságtudományi alapokkal bír, ami hozzásegíti ahhoz, hogy a szakmai feladatait hatékonyan végezze.								
<i>Autonómia és felelősség:</i>								
A kurzus hozzásegíti a hallgatót ahhoz, hogy munkájában innovatív, egyben befogadó és hatékony legyen, továbbá szakmai jövőépítéssel kapcsolatos kérdésekben megalapozottan és felelősséggel formáljon véleményt.								
A kurzus tartalma, témakörei								
A Vállalat és a vállalkozás fogalma, csoportosításuk, a stock és a flow folyamatok, a termelési érték, a termelési költség a jövedelem és kategóriái, a hatékonyság és annak mérése. A befektetett eszközök, a befektetések és a beruházás sajátosságai, beruházás-gazdaságossági számítások, gazdálkodás forgóeszközökkel, a készletgazdálkodás és a logisztikai rendszerek, az értéktermelő folyamatok menedzsmentje, a termelés és a szolgáltatás sajátosságai. Az emberi erőforrás gazdálkodás kérdései, területei, feladatai. A tervezés és az üzleti tervezés kapcsolata, a tervek csoportosítása, típusai, a tervezés eszközei. A stratégiai tervezés és menedzsment területei, a tervezés speciális módszerei, használatuk lehetősége és korlátai.								
Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek								
Előadások modern infokommunikációs eszközök felhasználásával. Interaktív, elektronikus tananyag a moodle keretprogramban. Az elméleti anyag illusztrációja problémák közösen történő kidolgozásával. Lehetőség konzultációra.								
Értékelés								
<ul style="list-style-type: none"> A levelező tagozatos hallgatók szóbeli kollokviumot tesznek. A gyakorlati beszámoló és a szóbeli vizsga 50-50%-ban alakítja ki a végső 5 jegyes érdemjegyet. 								

Kötelező olvasmány:

1. Nábrádi A.: Vállalkozási ismeretek, Debreceni Egyetem, Debrecen 2015, (2019) ISBN 978-963-12-3048-2

Ajánlott szakirodalom:

1. Chikán A. Vállalatgazdaságtan, Aula Kiadó, Budapest, 2010.
2. Andy Schmitz (2013): Principles of Managerial Economics, <http://lardbucket.org>

Heti bontott tematika	
1. hét	<p>Bevezető előadás, a vállalkozások kialakulása, a társterületek menedzsment és annak feladatai, a tervezés a szervezés a csapatépítés az ösztönzés és az ellenőrzés feladatkörével szemben támasztott alapvető követelmények. Makrogazdasági összefüggések és a vállalatok működése</p> <p>TE: A vállalat helye a nemzetgazdaságban, a menedzsment feladatának konkretizálása, szerepe a vállalatok működésében.</p>
2. hét	<p>A vállalat és a vállalkozás kapcsolata, a vállalkozások csoportosítása, főbb hasonlóságok és eltérések a különböző típusú vállalkozások működtetésében, vezetésében és felelősségvállalásában.</p> <p>TE: Vállalkozási formák csoportosítása méret, tevékenység, adózás, szektorba-sorolás és tulajdonforma alapján.</p>
3. hét	<p>A vállalkozások flow folyamatai, a bevételek menedzsmentje.</p> <p>TE: A termelési értéket kialakító tényezők, a hozam fajtái, az árak fajtái, a termelési értéket befolyásoló egyéb tényezők.</p>
4. hét	<p>A vállalkozások flow folyamatai, a ráfordítások menedzsmentje, a jövedelem növelésnek menedzsment szintű feladatai.</p> <p>TE: A termelési költséget kialakító tényezők, a ráfordítások típusai, a jövedelem kategóriái. A jövedelmet befolyásoló tényezők készség szintű ismerete.</p>
5. hét	<p>A hatékonyság és a menedzsment összefüggései, a hatékony gazdálkodás feltételrendszere.</p> <p>TE: A gazdasági hatékonyság kategóriái, a termelékenység, az igényesség, az ellátottság és a jövedelem-arányossági mutatók értelmezése, az átlagos a pótlólagos és a marginális hatékonyság számítása.</p>
6. hét	<p>Fedezeti számítások, fedezeti összeg, fedezeti mennyiség, fedezetszámítások több termék esetén.</p> <p>TE: A e készség szintű elsajátítása, az állandó költségek szerepe a fedezet kialakításában</p>
7. hét	<p>Gazdálkodás befektetett eszközökkel.</p> <p>TE: A befektetett eszközök csoportjai, vállalatgazdaságtani sajátosságai. Az immateriális javak, a tárgyi eszközök és a befektetett pénzügyi eszközök csoportjai, a fenntartási és az értékcsökkenési költségek sajátosságai.</p>
8. hét	<p>A beruházás és befektetés gazdaságossági számítások</p> <p>TE: Az NPV, az IRR, a PI, DDP számításmenete, összefüggései</p>
9. hét	<p>A forgóeszköz-gazdálkodás menedzsmentje.</p> <p>TE: A készletek, a követelések a rövid távú pénzügyi befektetések és a pénzeszközök sajátosságai, a forgóeszköz szükségletet befolyásoló tényezők vizsgálata.</p>
10. hét	<p>Értéktermelő folyamatok menedzsmentje</p> <p>TE: A termelés és a szolgáltatás sajátosságai, a termelésmenedzsment területei.</p>
11. hét	<p>Az innováció és a marketing, mint a vállalati stratégia elemei.</p> <p>TE: Az innováció fogalma, területei, a marketing szükségessége a vállalati gazdaságtanban.</p>
12. hét	<p>Bevezetés az Emberi Erőforrás Gazdálkodás kérdésibe</p> <p>TE: Az EEG területei, munkaerő-gazdálkodás, bér-gazdálkodás, munkaerő fejlesztés, a munkavégzés szervezése</p>
13. hét	<p>Bevezetés az üzleti tervezés folyamatába</p> <p>TE: Az üzleti terv részei, felépítésének hangsúlyos elemei, a pénzügyi terv</p>
14. hét	<p>Bevezetés a stratégiai tervezésbe</p> <p>TE: A stratégiai terv részei, jövőkép, külső-belső faktorok elemzése, stratégiai irányok, GE, SWOT, BCG, GSM, SPACE mátrixok használatának lehetőségei..</p>

*TE tanulási eredmények

A tantárgy neve:	magyarul:	Agrárvállalkozások stratégiai menedzsmentje				Kódja:	GT_MAKL009-17	
	angolul:	Strategic management of agricultural enterprises						
2025/26								
Felelős oktatási egység:		Debreceni Egyetem, GTK Gazdálkodástudományi Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:		-				Kódja:	-	
Típus		Óraszámok				Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
		Előadás		Gyakorlat				
Nappali		Heti		Heti		K	3	magyar
Levelező	X	Féléves	10	Féléves	5			
Tantárgyfelelős oktató		neve:		Prof. Dr. Nábrádi András		beosztása:	egyetemi tanár	
A kurzus célja:								
<p>A tantárgy célkitűzése, hogy a tananyagot abszolváló hallgatók tisztában legyenek a stratégiai menedzsment fő területeivel, a vállalati stratégiai tervezés módszerével, azt készség szinten tudják alkalmazni, megvalósítani.</p>								
Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul								
<i>Tudás:</i>								
<p>A hallgató olyan alapvető ismeretekre tesz szert, amelyek révén eligazodik a vállalati stratégia módszertanában, azokat megértve tudja a speciális eljárásokat a legmodernebb megközelítéseket elsajátítani. A kurzus előadásai három fő tématerület köré fókuszálódnak: 1. A stratégiai tervezés folyamata, speciális eljárásai, A stratégia bevezetése, a szervezés, a vezetés és a csapatépítés területei. 3. A stratégia bevezetésének és folyamatának ellenőrzése. A tantárgy révén a hallgató megismeri a stratégiai tervezés legújabb kutatási irányait, területeit, eredményeit is.</p>								
<i>Képesség:</i>								
<p>Legyen tisztában a vállalati küldetés és jövőkép fontosságával, az üzleti környezet és a vállalati belső értékelésnek, valamint a versenytársak elemzésének módszerével.</p> <p>Tudja elhelyezni az elemzések alapján a vállalati stratégiai irányokat, a defenzív, az offenzív és az intenzív területekre a vállalaton belül.</p> <p>Értse a módszerek alkalmazási korlátait és lehetőségeit, azok előnyeit és hátrányait.</p> <p>Legyen képes ismereteit felhasználni az üzleti környezet elemzésére, a stratégiai irányok meghatározására, a lehetséges stratégiák megválasztására a stratégia bevezetésének és ellenőrzésének kérdésköreire.</p> <p>Tudja alkalmazni a gyakorlatban, a tantárgy tanulásakor megszerzett ismereteket.</p>								
<i>Attitűd:</i>								
<p>A tantárgy elősegíti, hogy a hallgató, megfelelő gazdálkodástudományi tudás, továbbá korszerű stratégiai szemlélet birtokában a végzés után az új szakmai információkat, kutatási eredményeket megfelelően értelmezni és értékelni tudja, továbbá alkalmas legyen gazdaságtudományi ismereteit gyarapítani. A hallgató ennek köszönhetően olyan gazdaságtudományi alapokkal bír, ami hozzásegíti ahhoz, hogy a szakmai feladatait hatékonyan végezze.</p>								
<i>Autonómia és felelősség:</i>								
<p>A kurzus hozzásegíti a hallgatót ahhoz, hogy munkájában innovatív, egyben befogadó és hatékony legyen, továbbá szakmai jövőépítéssel kapcsolatos kérdésekben megalapozottan és felelősséggel formáljon véleményt.</p>								
A kurzus rövid tartalma, témakörei								
<p>A kurzus szervesen épít F.R. David et al., Strategic Management Cases and Concepts című, 17-ik kiadást „megélt” 2020-as könyvre, amelyet több, mint 300 egyetemen használnak a tárgykörben. A témakörök szervesen épülnek egymásra, a stratégiai tervezés logikai folyamatában. A tervezés során kiemelt részek: stratégiai küldetés és jövőkép, stratégiai elemzések, stratégiai irányok meghatározásának módszerei, hosszú távú stratégiai célok rögzítése, lehetséges stratégiák, döntés a legjobb stratégiáról. A tervezést követően a stratégia bevezetésének és ellenőrzésének kérdéskörei kerülnek megtárgyalásra. A témakörök mindegyike magyar példákkal, illetve esettanulmányokkal bővített.</p>								

Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek
Előadás, gyakorlatokon egy működő vállalkozás stratégiai tervének elkészítése, igény szerint konzultáció, az eredmények bemutatása, prezentálása.
Értékelés
A félév során az előadáson elhangzottak alapján egy konkrét vállalkozás stratégiai tervének csoportmunkában történő elkészítése. A terv benyújtását követően (írásbeli értékelés) azt szóban is meg kell védeni. Az írásbeli rész max. 60%, a szóbeli max.40% eredményei alkotják a végső érdemjegyet.
Kötelező szakirodalom:
Nábrádi A. (szerk), Bittner B., Madai H., Nagy A., Nábrádi A. (2018): A stratégiai tervezés gyakorlata, Debreceni Egyetem, ISBN: 9789634900535
Nábrádi A.-Pupos T. (szerk). A stratégiai és az üzleti tervezés gyakorlata. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest, 2010.
Ajánlott szakirodalom:
Fred R. David, Forest R. David: Strategic management, Concepts and Cases. 17th Edition. Pearson Education Limited, 2020. ISBN: ISBN 10: 1-292-01689-2, ISBN 13: 978-1-292-01689-4

Heti bontott tematika	
1. hét	A stratégia fogalma, területei, a hagyományos és a stratégiai terv eltérése, a stratégia felépítése TE: A hallgató megismeri a hagyományos és a stratégiai tervezés közötti eltéréseket, a tervezés fázisainak bemutatásával ráhangolódik a témakör sajátosságaira.
2. hét	Stratégiai elemzések, az üzleti küldetés a jövőkép megfogalmazása TE: A hallgatók tisztában lesznek az üzleti küldetés kialakításának menetével, az értékrend és elvárások mikéntjével, valamint a jövőkép kialakításának sajátosságaival.
3. hét	A vállalkozás külső makro-környezetének elemzése, a PEST analízis TE: A politikai a gazdasági a szociokulturális és a technológiai tényezők vizsgálatának alapszabályait elsajátítva képesek lesznek a makro környezeti elemzésekre.
4. hét	A vállalkozás külső mikro-környezetének elemzése, Porter féle öttényezős modell, Külső Faktor Értékelő Mátrix felállítása, értelmezése TE: A Porter f. 5 erő modell alkalmazásával a külső mikrokörnyezet elemzésének metodikáját sajátítják el, a KFÉM mátrix alkalmazásával a különböző elemek standardizálása történik és számszerűsíthetővé válik azok hatása a vállalkozásra.
5. hét	A vállalkozás belső tényezőinek elemzése, erőforrás alapú megközelítés, kulcsfontosságú belső tényezők alapú megközelítés, értéklánc alapú megközelítés TE: A három eltérő módszerre épülő belső elemzés lehetővé teszi, hogy eltérő szektorális besorolású vállalkozások esetében is objektív vizsgálati eredmények születhessenek.
6. hét	A Belső Faktor Értékelő Mátrix meghatározásának számításmenete TE: BFÉM mátrix alkalmazásával a különböző belső tényezők standardizálása történik és számszerűsíthetővé válik a javítandó területek egyébként heterogén befolyása.
7. hét	Versenyháromszög elemzés, a Competitive Profile Matrix (versenyképességi mátrix) elemi felállítása, az eredmények sugárdiagramos elemzése TE: A versenyháromszög elemzés alapjául a Consumer Satisfaction Index, illetve az abból levont következtetések szolgálnak. Ezt követően lehet a CPM mátrix alkalmazásával objektív alapokra fektetni az összehasonlítást. A standardizálás módszerével kvantitatív számszerűsítések válnak valóvá.
8. hét	Potenciális stratégiai irányok meghatározásának, módszerei, elméleti alapjai.

	TE: A potenciális stratégiai irányok a vállalati divíziókban eltérőek lehetnek. Ezek, bár egy vállalatról esik szó, mégis alapvetően különbözhetnek egymástól, amikor is az erőforrás allokáció optimalizálásával a lehető legnagyobb eredmény elérése törekszünk.
9. hét	Potenciális stratégiai irányok meghatározása, SWOT-2 mátrix, BCG Mátrix, GE mátrix, McKinsey mátrix, GSM mátrix, Porter f. generikus stratégiák TE: A lehetséges stratégiai irányok meghatározására eltérő megközelítésű metódusok kerülnek bemutatásra, amelyekkel a szektorális eltérések feloldhatók, más-más alapokon nyugvó elemzésekkel a stratégiai irányvektor objektív alapokra helyezhető.
10. hét	Hosszú távú stratégiai célkitűzések, offenzív stratégiák, integrációs stratégiák. TE: A hallgatók tisztában lesznek azzal, hogy mi a különbség a jövőkép és a hosszú távú stratégiai célkitűzések között. Megismerik a belső és a külső célkitűzések kapcsolatait. Az offenzív stratégiai irányok közül tisztában lesznek a vertikális integráció és a horizontális integráció adta lehetőségekkel, korlátokkal.
11. hét	Intenzív stratégiák, piacmélyítés-eladásösztönzés, piacfejlesztés, termékfejlesztés, kapcsolt és nem kapcsolt diverzifikációk TE: Az Ansoff f. megközelítés alkalmazásával a termék-piac kapcsolatok alapelemeivel ismerkednek meg a hallgatók. Az eladásösztönzés 16 módszerének, továbbá a piacfejlesztés és termékfejlesztés előnyeinek és veszélyeinek tisztázásával képesek lesznek elhelyezni a stratégiai eszközök tárházában az intenzív stratégiákat.
12. hét	Defenzív stratégiák, korlátozás, reorganizáció, leválasztás, részbeni értékesítés, felszámolás, végelszámolás, előnyei, korlátai, hátrányai. A kvantitatív Stratégiai Tervező Mátrix (Quantitative Strategic Planning Matrix) felépítése, alkalmazási lehetőségei. TE: A stratégiai döntés egyik kulcselem az, hogy mit ne tegyünk. Ha ez nem sikerült megtenni, akkor a leépítés, a visszafejlesztés szakaszait kell átgondoltan végrehajtani. A defenzív stratégiák ezekre a lehetőségekre mutatnak rá. A QSPM mátrix alkalmazásával objektívvá tehető az eltérő, de hasonló irányba mutató változatok közül a jobb megoldások kiválasztása.
13. hét	A stratégia megvalósítása TE: A döntést követően a stratégia bevezetését kell egy logikai láncolatra felépítve megtervezni. Ebben szervezési, csapatépítési, ösztönzési kérdések kerülnek elsődlegesen hangsúlyozásra, felkeltve a figyelmet ezek szükségességére.
14. hét	A stratégia megvalósulásának ellenőrzése TE: A külső és belső tényezőkben bekövetkező változások a stratégia folyamatos ellenőrzését, auditálását teszik szükségessé. A Gantt diagram alkalmazásával folyamatos visszacsatolást lehet megvalósítani, időben lehet módosításokat kezdeményezni a stratégia hosszú távú sikeressége érdekében.

A tantárgy neve:	magyarul:	Emberi erőforrás gazdálkodás				Kódja:	GT_MAKL010-17	
	angolul:	Human resource management						
Felelős oktatási egység:		Vezetés- és Szervezéstudományi Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:						Kódja:		
Típus	Óraszámok					Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
	Előadás		Gyakorlat					
Nappali		Heti		Heti		kollokvium	3	magyar
Levelező	L	Féléves	10	Féléves	5			
Tantárgyfelelős oktató		neve:	Prof. Dr. Dajnoki Krisztina			beosztása:	egyetemi tanár	
<p>A kurzus célja, hogy a hallgatók értelmezzék az emberi erőforrás stratégiaformáló, értékteremtő és versenyképességet meghatározó szerepét, különös tekintettel az üzleti vállalkozások/közszolgálati szféra szervezeteire. Áttekintést nyújt az emberrel, mint vállalati/szervezeti erőforrással kapcsolatos gondolkodás történeti változásairól, paradigmaváltásairól, ezek indítékairól és következményeiről. Bemutatja a stratégia különböző szintjeit és az emberierőforrás-gazdálkodási stratégiai rendszerek és módszerek közötti kapcsolatokat, kölcsönhatásokat, amely kiegészülve gyakorlati példákkal alkalmassá teszi a hallgatót a humán erőforrás gazdálkodás integrált rendszerének értelmezésére, konkrét szervezeti HR-stratégia kidolgozására.</p>								
<p>Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul</p>								
<p><i>Tudás:</i></p> <p>Mélyrehatóan ismeri az emberierőforrás-gazdálkodás feladatait és módszereit, a munkanélküliség és a szervezetek piaci alkalmazkodásának ok-okozati összefüggéseit, a munkaügyi kapcsolatok rendszerét. Átfogóan ismeri és érti a szervezetek működési jellemzőit, gazdasági és társadalmi szerepüket. Ismeri az erőforrások, a tényezők és jelenségek összefüggéseit, az erőforrások felhasználásának szabályait és törvényszerűségeit. Mélyrehatóan ismeri az emberi erőforrás gazdálkodással kapcsolatos tudományos eredményeket, a kutatás módszereit, a HR terület sajátosságait.</p>								
<p><i>Képesség:</i></p> <p>Képes a szervezetek erőforrás gazdálkodási feladataiban szerepet vállalni, megszerzett szakmai tudását az elvárásoknak megfelelően felhasználni, a szervezet céljaival összefüggésben tervező, fejlesztő és támogató tevékenységeket folytatni a toborzás, kiválasztás, ösztönzés emberierőforrás-gazdálkodási területeken. Képes megérteni a szervezeti folyamatok természetét, külső-belső összefüggéseit, kapcsolatát az emberi erőforrás gazdálkodással. Önálló új következtetéseket, eredeti gondolatokat és megoldási módokat fogalmaz meg, képes az igényes HRM elemzési, modellezési módszerek alkalmazására, komplex humán erőforrás gazdálkodási problémák megoldására irányuló HR stratégiák kialakítására, döntések meghozatalára változó hazai és nemzetközi környezetben, illetve szervezeti kultúrában is. Képes a szervezetekben az emberi erőforrással kapcsolatos problémák felismerésére, módszertani beazonosítására.</p>								
<p><i>Attitűd:</i></p> <p>Törekszik tudásának és munkakapcsolatainak fejlesztésére, erre munkatársait és beosztottait is ösztönzi, segíti, támogatja. A HR folyamatok megértése során kritikus gondolkodás, az elemzésre törekvés jellemzi. Jellemzője az értékalapú megközelítés, amelynek középpontjában a munka, mint alkotó és kreatív tevékenység jelenik meg. Elkötelezett a minőségi munka iránt.</p>								
<p><i>Autonómia és felelősség:</i></p> <p>Felelősséget vállal saját munkájáért, az általa irányított szervezetért, vállalkozásáért, az alkalmazottakért. Önállóan azonosítja, tervezi és szervezi saját és beosztottai szakmai és általános fejlődését, azokért felelősséget vállal és visel. Rendelkezik a folyamatos önképzés igényével, tudatosan keresi a szervezeti és egyéni tanulási formákat, belső motiváció alapján folyamatosan él a non-formális tanulás lehetőségével, ennek eredményeként szakmai érdeklődése elmélyül. A sikeres munka érdekében kezdeményezi új szervezeti egységek létrehozását, felelősségteljesen részt vesz azok működésében.</p>								
<p>A kurzus rövid tartalma, témakörei</p> <p>Az emberi erőforrás gazdálkodás befolyásoló tényezői; A vállalat piaci értékének összetevői, ezen belül a szellemi tőke elemei, hazai és nemzetközi trendek; Az EEG-rendszer tervezése, munkaerő tervezés; Munkakörelemzés, a munkaköri követelményprofil meghatározása; Kompetencia-modellek, kompetenciaprofil, a kompetenciák átvértékelődése; A munkaerő-ellátás meghatározó tényezői, az emberi</p>								

erőforrás áramlás szervezeti megvalósítása, új trendek, irányzatok; Az új munkatárs beillesztése, karriertervezés a szervezetekben, humánerőforrás-csökkentések; Kompenzáció – ösztönzés – javadalmazás, teljesítménymenedzsment; Stratégiai kényszerek és választási lehetőségek az emberi erőforrások fejlesztésében.

Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek

Ismeretátadó interaktív előadás. A foglalkozásokon való részvétel a kari Tanulmányi és Vizsgaszabályzatban rögzítettek szerint.

Értékelés:

Kollokvium (írásbeli vizsga)

Kötelező szakirodalom:

Poór J – Karoliny M.-né – Kovács I. É. – Illés B. Cs. (szerk.): A HR gyakorlata. Wolters Kluwer, Budapest, 2018.

Karoliny M.-né – Poór J. (szerk.): Emberi erőforrás menedzsment kézikönyv Rendszerek és alkalmazások. Complex Kiadó Kft., Budapest, 2016.

ARMSTRONG, M. (2017): „ARMSTRONG’S HANDBOOK OF HUMAN RESOURCE MANAGEMENT PRACTICE” KOGAN PAGE PUBLISHERS, LONDON AND PHILADELPHIA, 738.p.

DESSLER, G. (2013): „HUMAN RESOURCE MANAGEMENT” PEARSON EDUCATION, PRENTICE HALL, 692.p.
+ előadás anyag

Ajánlott szakirodalom:

Poór J. – Karoliny M.-né – Berde Cs. – Takács S. (szerk.): Átalakuló emberi erőforrás menedzsment, Complex Kiadó, Budapest, 2012

POÓR J. – BÓDAY P. – KISPÁL-VITAY ZS. (szerk.): Trendek és tendenciák a kelet-európai emberierőforrás-menedzsmentben. Gondolat Kiadó, Budapest, 2011.

Bontott tematika – 2 konzultáció	
1.	Bevezetés az emberi erőforrás gazdálkodásba – a HR szerepe, jelentősége, kihívások
	TE* A hallgató megismeri az emberi erőforrás gazdálkodás integrált rendszerrét, a HR szerepét, a jövőbeli HR kihívásokat
	Változási trendek a nemzetközi emberi erőforrás menedzsmentben I.
	TE A hallgató megismeri a humán erőforrás gazdálkodás fejlődését nemzetközi környezetben, az Amerikai fejlődés sajátosságait, modelljeit
	Változási trendek a nemzetközi emberi erőforrás menedzsmentben II.
	TE A hallgató megismeri a humán erőforrás gazdálkodás fejlődését nemzetközi környezetben, az Távol-keleti, a nyugat-európai és a kelet-európai fejlődés sajátosságait
	Stratégiai emberi erőforrás menedzsment (SHRM)
	TE: A hallgató megismeri a stratégiai szemléletű emberi erőforrás menedzsment sajátosságait (kiváltó okok, fogalma, célja, alapelvei), a vezetés megújításának sajátosságait, a stratégiai vezetés modelljei, főbb ismérvei
	Emberi erőforrás stratégiák
	TE A hallgató megismeri a stratégia fogalma, a stratégiai menedzsment és EEM stratégiák összefüggéseit, az átfogó EEM stratégia főbb ismérvei, megközelítéseit
	Stratégiai HR tervezése, folyamata
	TE A hallgató megismeri A korszerű HR stratégia sajátosságait, a vállalati stratégiához kapcsolódó HR stratégiák típusait, a stratégiai tervezés folyamatát
	Az EEM tervezési rendszere nemzetközi környezetben
	TE A hallgató megismeri a munkaerő szükségletet előrejelzési lehetőségei, módszereit, a vezetői döntésre alapozott előrejelzéseket a belső és külső munkaerő-kínálat előrejelzését
15.	Munkakörök kialakítása – fejlődési tendenciák
	TE A hallgató megismeri a munkakör értékelés szisztematikus rendszerét, folyamatát, módszereit. Megismeri a munkakör tervezés módszereit, alternatív munkaidő rendszereit, valamint a munkakör értékelés módszereit, a Hay módszer sajátosságait, új irányait
	Az emberi erőforrások áramlása - hazai és nemzetközi kihívások
	TE: A hallgató megismeri a stratégiai emberi erőforrás ellátás fogalmát, folyamatát, főbb összetevőit, a szervezeti életciklus és az ellátási stratégia kapcsolatát, az emberi erőforrás ellátás tervezését, költségvonzatait, a toborzás forrásának azonosítását, tervezését, a beléptetés és szocializáció jelentőségét
	Az emberi erőforrások fejlesztése - hazai és nemzetközi kihívások
	TE A hallgató megismeri a fejlesztést meghatározó tendenciákat, a befolyásoló tényezőket, a vállalati személyzetfejlesztés modelljét, a személyzetfejlesztés nemzetközi sajátosságait
	Karriertervezés
	TE A hallgató megismeri a karriert meghatározó tényezőket, felfogásokat, karriertervezési rendszereket, a karriertervezés jelentőségét, folyamatát, a karrierterv és a fejlesztési terv közötti összefüggéseket
	Ösztönzésmenedzsment – ösztönzési rendszerek, bérezési alapelvek
	TE A hallgató megismeri az ösztönzési rendszerek célját, az ösztönzésmenedzsment fő elemeit, alapelveit, modelljét, a bérezési alapelveket és ösztönzési rendszereket
	Teljesítménymenedzsment - modellek, filozófiák, nemzetközi aspektusok
	TE A hallgató megismeri a teljesítményértékelés és teljesítménymenedzsment közötti különbséget, a TM ciklusát, a TM filozófiákat, a sikeres TM rendszer bevezetésének feltételeit
	Esélyegyenlőségi emberi erőforrás menedzsment (4EM) – a befogadó munkahelyi szemlélet
	TE: A hallgató megismeri a 4EM értelmezését, jelentőségét, speciális feladatait, a befogadó munkahely integrált folyamat ciklus modelljét

*TE tanulási eredmények

A tantárgy neve:		magyarul:	Agrármarketing és fogyasztóvédelem			Kódja:	GT_MAKL011-17	
		angolul:	Agricultural marketing and consumer protection					
Felelős oktatási egység:		DE GTK Marketing és Kereskedelem Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:						Kódja:		
Típus		Óraszámok				Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
		Előadás		Gyakorlat				
Nappali		Heti		Heti		G	3	magyar
Levelező	X	Féléves	5	Féléves	10			
Tantárgyfelelős oktató		neve:		Dr. Szakály Zoltán		beosztása:	egyetemi tanár	
Tantárgy oktatásába bevont oktató		neve:				beosztása		
A kurzus célja,								
A hallgatók megismertetése az agrármarketing és a fogyasztóvédelem elméleti és gyakorlati kérdéseivel.								
Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul								
<i>Tudás:</i>								
Ismeri az agrármarketing fogalmát, koncepcióját, eszközrendszerét és módszertanát az üzleti és nonprofit szférában. Ismeri a marketing szerepét a vállalat, intézmény működésében, a marketing kapcsolatát a szervezet más folyamataival, funkcióival. Megismeri a fogyasztóvédelem alapvető összefüggéseit és eszközrendszerét.								
<i>Képesség:</i>								
Képes az agrármarketing és fogyasztóvédelmi döntéseket előkészítő marketingkutatói feladatok előkészítésére, a marketing- és fogyasztóvédelmi stratégia kidolgozására, marketingtervek készítésére.								
<i>Attitűd:</i>								
A minőségi munkavégzés érdekében problémaérzékeny, proaktív magatartást tanúsít, projektben, csoportos feladatvégzés esetén konstruktív, együttműködő, kezdeményező.								
<i>Autonómia és felelősség:</i>								
Az elemzésekért, következtetéseikért és döntéseikért felelősséget vállal.								
A kurzus rövid tartalma, témakörei								
Ismeretanyag: A kurzus témakörei közül elsőként az agrármarketing lehetőségeit és a közösségi agrármarketing szükségességét elemezzük. A tantárgy specialitásának megfelelően részletesen tárgyaljuk az innováció lehetőségeit az agrármarketingben, a különböző származás- és minőségjelölő védjegyek szerepét, valamint a legújabb élelmiszerfogyasztói magatartástrendeket. Kitérünk a legfontosabb szakágazatok marketing-sajátosságainak elemzésére, továbbá az agrár- és élelmiszer-marketing legfrissebb irányzataira. Részletesen áttekintjük a fogyasztóvédelmi szemlélet kialakulását és fejlődését, a fogyasztóvédelem intézményrendszerét és társadalmi szervezeteit. A hallgatók megismerik a fogyasztóvédelmet támogató eszközöket (minőségtanúsítás, rendszertanúsítás, tájékoztatás és információ). Hangsúlyos területként kezeljük az élelmiszergazdaságban működő vállalkozások üzleti és marketing kommunikációjának sajátosságait a B2B és a B2C területen.								
Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek								
Előadások és a gyakorlatok tananyagának megismerése. A gyakorlati jegy feltétele a gyakorlatokon való részvétel és a szóbeli prezentáció megtartása. A gyakorlatok látogatása kötelező jellegű. Hiányzás a gyakorlatok 30%-áról lehetséges.								
Értékelés								
Gyakorlati jegy								

Kötelező szakirodalom	
Hámori A. (2014): Bevezetés a fogyasztóvédelmi jogba. A fogyasztók magán- és közjogi védelme. SALDO Könyvkiadás, Budapest, 2014. ISBN: 97896371590	
Szakály Z. (szerk.) (2017): Élelmiszer-marketing. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2017. ISBN: 9789634540618	
Szakály Z. (2021): Előadások dia-anyaga, https://elearning.unideb.hu/	
Fodor L. –Vályogos Gy. (2005): Marketing és üzleti kommunikáció, Perfekt zRt, ISBN: 9633945801	
Ajánlott irodalom	
Lehota J. (2011): Élelmiszergazdasági marketing. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 2001. ISBN: 9631628027	
Szakály Z. (2011): Táplálkozásmarketing. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2011. ISBN: 9789636178	

Heti bontott tematika	
1	Az agrármarketing helye a marketing rendszerében
	TE*Az előadásanyag gyakorlati szintű tárgyalása
	Társadalmi felelősségvállalás az agrárgazdaságban
	TE Az előadásanyag gyakorlati szintű tárgyalása
	A közösségi agrármarketing szerepe az agrárgazdaságban
	TE Az előadásanyag gyakorlati szintű tárgyalása
	A marketingkutatás sajátosságai az agrárgazdaságban
	TE Az előadásanyag gyakorlati szintű tárgyalása
	Az élelmiszer-vásárlói és -fogyasztói magatartás jellemzői
	TE Az előadásanyag gyakorlati szintű tárgyalása
	Online élelmiszer-vásárlói és -fogyasztói magatartás
	TE Az előadásanyag gyakorlati szintű tárgyalása
	Szervezeti piacok az agrármarketingben, a szervezeti piacok magatartása
	TE Az előadásanyag gyakorlati szintű tárgyalása
2	A piaci verseny összetevői, marketing-stratégiák és stratégiai tervezés
	TE Az előadásanyag gyakorlati szintű tárgyalása
	Kis- és középvállalkozások az élelmiszer-gazdaságban, piaci magatartásuk jellemzői
	TE Az előadásanyag gyakorlati szintű tárgyalása
	Szegmentáció, célpiacok és pozicionálás
	TE Az előadásanyag gyakorlati szintű tárgyalása
	A szakágazati marketing jellemzői – Tejipar, Húsipar
	TE Az előadásanyag gyakorlati szintű tárgyalása
	A fogyasztóvédelmi szemlélet kialakulása és fejlődése. A fogyasztóvédelem intézményrendszere és társadalmi szervezetei
	TE Az előadásanyag gyakorlati szintű tárgyalása
	A fogyasztóvédelmet támogató eszközök (minőségtanúsítás, rendszertanúsítás, tájékoztatás és információ)
	TE Az előadásanyag gyakorlati szintű tárgyalása
	Számmonkérés
	TE

*TE tanulási eredmények

A tantárgy neve:		magyarul:	Minőségmenedzsment				Kódja:	GT_MAKL012-17
		angolul:	Quality management					
Felelős oktatási egység:		DE GTK Vezetés-és Szervezéstudományi Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:		nincs				Kódja:	-	
Típus		Óraszámok				Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
		Előadás		Gyakorlat				
Nappali	x	Heti	2	Heti	0	kollokvium	3	magyar
Levelező		Féléves		Féléves				
Tantárgyfelelős oktató		neve:	Dr. Kotsis Ágnes			beosztása:	egy. docens	
A kurzus célja, hogy a hallgatók megtanulják alkalmazni a minőségmenedzsment rendszereket és használatuk módját. A tantárgy elsajátítását követően, a végzett hallgatók képesek lesznek a termelési és szolgáltatási folyamatokban fellépő hibákat azonosítani és a minőséggel kapcsolatos problémákat megoldani. Megismerik és értelmezni tudják a termékekkel, szolgáltatásokkal szemben támasztott jogi, szabvány és vevői követelményeket, aminek a segítségével aktív szerepet tudnak vállalni a vállalati termék- és szolgáltatás előállítás során ezeknek a követelményeknek a kielégítésében. Ez a szerepvállalás lehet a működő rendszerekhez történő alkalmazói csatlakozás, illetve ezeknek a minőségirányítási rendszereknek a folyamatos fejlesztése. A megszerzett ismeretek adnak megfelelő szemléletet és ezzel együtt technikai, módszertani tudást a minőségügyi kihívásokhoz.								

Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul

Tudás:

Ismeri a szakterületéhez kapcsolódó minőségbiztosítási szakterületek alapjait.

A hallgatók értik a termékek és szolgáltatások minőségét meghatározó dimenziókat, az ehhez kapcsolódó minőség definíciókat. Ismerik a minőség nagy alakjainak elméleteit, gondolatait, a vállalatokon belüli alkalmazásukkal kapcsolatos főbb irányokat, problémákat.

Ismerik a szabványosítás, tanúsítás, akkreditálás jelentőségét, tudják az Európai unió szabványosítással, termékfelelősséggel kapcsolatos irányelveit.

Ismerik a vállalkozások számára kötelező HACCP, GMP rendszerek működésének jogszabályi hátterét, az ISO rendszerek bevezetésének elveit, és az önértékelés lehetőségeit

Képesség:

Képes gazdasági társaságok minőségirányítási rendszerének működtetésében szerepet vállalni.

A tanult elméletek és módszerek alkalmazásával tényeket és alapvető összefüggéseket tár fel, rendszerez és elemez, önálló következtetéseket, kritikai észrevételeket fogalmaz meg a minőségfejlesztésével kapcsolatban.

Követi és értelmezi a világgazdasági, nemzetközi üzleti/minőségügyi folyamatokat, a kapcsolódó szakpolitikák, jogszabályok változásait, azok hatásait, ezeket figyelembe veszi elemzései, javaslatai, döntései során.

Képes a gazdasági folyamatok, szervezeti események, minőséggel kapcsolatos változtatások komplex következményeinek meghatározására.

Alkalmazni tudja a minőségügyi problémák megoldásának technikáit, a probléma megoldási módszereket, ezek alkalmazási feltételeire és korlátaira tekintettel.

Attitűd:

A tantárgy elősegíti, hogy a hallgató, megfelelő és alapvető minőségügyi ismeret és tudás birtokában a későbbi tanulmányai során és a végzés után tudja értelmezni és értékelni a minőségüggyel kapcsolatos új szakmai információkat, és kutatási eredményeket továbbá ezen tudását folyamatosan gyarapítsa.

Nyitott a minőségfejlesztéshez nélkülözhetetlen változásokra, csoportos munka során konstruktív, együttműködő, kezdeményező.

Törekszik a minőségügyben történő változások követésére és megértésére.

Autonómia és felelősség:

Önállóan vezet, szervez, irányít gazdálkodó szervezetben szervezeti egységet, minőségfejlesztési munkacsoportot, illetve vállalkozást, kisebb gazdálkodó szervezetet, felelősséget vállalva a szervezetért és a munkatársakért.

Felelősséget vállal a munkával és magatartásával kapcsolatos szakmai, jogi, etikai normák és szabályok betartása terén.

A kurzus rövid tartalma, témakörei

A minőségügy alapfogalmai, fogyasztó, termék és szolgáltatás minőség. A minőségügy fejlődése, minőségügyi modellek. Minőségbiztosítás, HACCP. Minőségirányítási rendszerek, ISO, TQM. A szabványosítás alapfogalma, előnye a szabványosítás szervezetei. Auditálás, tanúsítás. Minőségmenedzsment eszközei. LEAN és minőség.

Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek

esettanulmány megoldás, csoportos feladatok

Értékelés

Az értékelés 5 fokozatú skálán történik a félévközi teljesítmény és az év végi vizsga alapján.

Kötelező szakirodalom:

Gályász J. – Kotsis Á. (2018): Minőségmenedzsment. Jegyzet, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Debrecen, p. 63

Foster S. T – Gardner J. W. (2022): Managing Quality. Integrating the Supply Chain. 7th edition. Pearson Prentice-Hall, New-Jersey.

Ajánlott szakirodalom:

Bálint Julianna (2009): Minőség (tanuljunk, tanítsunk és valósítsuk meg). Kiadó:Terc Kft.
Kövesi János- Topár József (2006): A minőségmenedzsment alapjai. Kiadó: TYPOTEX , Budapest.
Varga Emilné Szűcs Edit (2005): Minőségmenedzsment. Kiadó: Campus Kiadó, Debrecen.
Joel E. Ross – Susan Perry (2004): Total Quality Management, Text, Cases and Readings. 3rd Edition, Vanity Books International.
Foster S. Thomas (2010): Managing Quality. 4th edition. Pearson Prentice-Hall, New-Jersey.

Heti bontott tematika	
1. hét	<p><u>A minőség fogalma, értelmezése termékek, szolgáltatások esetében.</u></p> <p>TE: A hallgatók értik a termékek minőségét meghatározó dimenziókat, az ehhez kapcsolódó minőség definíciókat. Képesek ezek alapján meghatározni a fogyasztók alapvető, teljesítmény és extra elvárásait a gyakorlatban. A hallgatók értik a szolgáltatások sajátosságait, és ismerik a szolgáltatások minőségének meghatározó modelljeit, azok gyakorlati alkalmazásának módját</p>
2. hét	<p><u>A minőség elméletének fejlődése</u></p> <p>TE: A hallgatók ismerik a minőség nagy alakjainak elméleteit, gondolatait, a vállalatokon belüli alkalmazásukkal kapcsolatos főbb irányokat, problémákat.</p>
3. hét	<p><u>A minőség létrehozásának eszközei I-II</u></p> <p>TE: A hallgatóknak ismerete van a vállalaton belül a minőség fejlesztésére szolgáló 7 alapeszközről, és ezeket gyakorlati esettanulmányokon keresztül tudják alkalmazni</p>
4. hét	<p><u>Formalizált minőségirányítási rendszerek (ISO 9001, HACCP)</u></p> <p>TE: A hallgatók tisztában vannak a vállalkozások működése kapcsán kötelezően és lehetőség szerint bevezethető minőségirányítási rendszerekkel, azok működésének alapelveivel és az azoktól elvárható eredményekkel</p>
5. hét	<p><u>Kockázatelemzés</u></p> <p>A hallgatók ismerik a kockázat fogalmát, lehetséges mérésének módját termékkel kapcsolatosan az FMEA módszer alapján, gyakorlati esettanulmányon keresztül képesek ezt gyakorlatban alkalmazni.</p>
6. hét	<p><u>Terméktervezés I-II</u></p> <p>TE: A hallgatók ismerik a QFD modellt felépítését és alkalmazásának lehetséges módját a gyakorlatban. A hallgatók ismerik a Guilford-féle súlyozási módszert, és alkalmazásának lehetséges módját a gyakorlatban.</p>
7. hét	<p><u>Total Quality Management (TQM)</u></p> <p>TE: A hallgatók tisztában vannak a vezetés minőségben betöltött szerepével, ismerik a TQM kialakulását, alapelveit és szemléletét, a vállalkozások működése során abból adódó előnyöket és lehetőségeket.</p>
8. hét	<p><u>Folyamatmenedzsment</u></p> <p>TE: A hallgatók ismerik a folyamatmenedzsmenthez kapcsolódó alapfogalmakat, a folyamatmenedzsment megközelítésmódjait, valamint a folyamatok elemzéséhez és fejlesztéséhez szükséges leírásának, grafikai megjelenítésének lehetőségeit és jelentőségeit.</p>
9. hét	<p><u>LEAN</u></p> <p>TE: A hallgatók ismerik a karcsúgyártás alapelveit és gyakorlati esettanulmányon keresztül megismerik a gyakorlati alkalmazás lehetőségeit.</p>
10. hét	<p><u>EFQM modell</u></p> <p>TE: A hallgatók ismerik a minőség menedzsment kapcsán a vállalatok működése során alkalmazható önértékelési rendszerek kritériumait, működésének alapelveit, és a fejlesztés lehetőségeit és képesek ezek gyakorlati alkalmazására a vállalati esettanulmányok alapján.</p>

*TE tanulási eredmények

A tantárgy neve:	magyarul:	Projekt- és innováció-menedzsment				Kódja:	GT_MAKL013-17	
	angolul:	Project and Innovation Management						
2025/2026								
Felelős oktatási egység:		DE GTK Gazdálkodástudományi Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:		-				Kódja:	-	
Típus		Óraszámok				Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
		Előadás		Gyakorlat				
Nappali		Heti		Heti		G	3	magyar
Levelező	x	Féléves	5	Féléves	10			
Tantárgyfelelős oktató		neve:		Dr. Bittner Beáta		beosztása:	egyetemi docens	
Közreműködő oktató		neve:				beosztása:		
A kurzus célja az, hogy a hallgatók								
<p>megismerjék a projektmenedzsment alapjait, módszertanát és a legfontosabb projekt menedzsment funkciókat (pl. projekt-, tervezés, szervezés, végrehajtás, monitoring és értékelés, stb.). A tantárgy elsajátítását követően, a hallgatók képesek lesznek projektek előkészítésére és bonyolítására, valamint elsajátítják az innovációs tartalmú projekttervek készítéséhez szükséges alapvető ismereteket. A tantárgy keretein belül a hallgatói team-ek az oktató irányítása mellett elkészítenek egy innovatív projekttervet. A gyakorlatok célja, hogy a hallgatók, módszertani alkalmazásokkal, esettanulmányok feldolgozásával elmélyítsék és bővítsék ismereteiket az előadások során megismert témakörökben. Az innovációs ismeretek felhasználhatók a termékek, szolgáltatások, folyamatok, technológiák korszerűsítéséhez és a szervezeti változtatások révén a versenyképesség és a fenntarthatóságának fokozásához, valamint a vállalati rendszer elemeinek megújításához.</p>								
Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul								
<i>Tudás:</i>								
<p>A hallgató ismeri a projektmenedzsment elméletét és gyakorlatát és rendelkezik a projektek előkészítéséhez, megvalósításához, értékeléséhez és ellenőrzéséhez szükséges szakmai ismeretekkel. Ismeri a projektek tervezéséhez, menedzseléséhez, ellenőrzéséhez, monitoringjához és értékeléséhez kapcsolódó módszertant. Ismeri az innovációs tevékenységek megvalósításához szükséges menedzsment alapokat, valamint a finanszírozási forrásokat.</p>								
<i>Képesség:</i>								
<p>Magas szinten képes elvégezni különböző projektek komplex költség/haszon elemzését (CBA), továbbá meg tudja ítélni az egyes projektek eredményességét. Képes a más szakterületeken dolgozó szakemberekkel való szakmai együttműködésre egy adott projekt előkészítése és megvalósítása során. Érti a projektek belső strukturális kapcsolatrendszerét. Képes a szakterületéhez kapcsolódó projektek/pályázatok előkészítésre, azok végrehajtásának irányítására és az adott projekt lezárására és értékelésére. Képes felismerni a nemzetközi trendekből, európai szakpolitikákból fakadó követelményeket és fejlesztési lehetőségeket. A gyakorlatban is tudja alkalmazni a tantárgy tanulásakor megszerzett ismereteket, különös tekintettel a módszertanra. Önálló új kezdeményezéseket, eredeti gondolatokat és megoldási módokat fogalmaz meg, képes az igényes elemzési, modellezési módszerek alkalmazására, komplex problémák megoldására irányuló stratégiák kialakítására, döntések meghozatalára, változó hazai és nemzetközi környezetben, illetve szervezeti kultúrában is.</p>								
<i>Attitűd:</i>								
<p>A tantárgy elősegíti, hogy a hallgató, megfelelő és átfogó projektmenedzsment tudás és szemlélet birtokában a későbbi tanulmányai során az „élethosszig tartó tanulás” koncepciójával azonosulni tudjon. A hallgató a kurzust követően szilárd módszertani alapokkal bír, ami hozzásegíti ahhoz, hogy a későbbiekben projektmenedzszeri feladatait pontosan, hatékonyan végezze. Megfelelő szakmai tapasztalatok és eredmények birtokában törekszik önálló innovációs projektek kidolgozására, szakmai együttműködések kezdeményezésére és kutatócsoport kialakítására. A projektek tervezése és végrehajtása során környezet- és természettudatos magatartást tanúsít.</p>								
<i>Autonómia és felelősség:</i>								
<p>A végzett hallgató a projektek vezetése során felelősséget érez mind a saját, mind a beosztottjai munkájával kapcsolatban, továbbá felelősen biztosítja az eredményes munkavégzéshez szükséges infrastrukturális, szakmai és emberi feltételeket. A kurzus hozzásegíti a hallgatót ahhoz, hogy munkájában innovatív és hatékony legyen, továbbá szakmai és nem szakmai körökben a projektekkel kapcsolatosan megalapozottan és felelősséggel formáljon véleményt. Felelősségtudata és önállósága a kutatási, fejlesztési és innovációs tevékenységekhez kötődő jogi, etikai normákat, szabályokat illetően is meg nyilvánul.</p>								
A kurzus rövid tartalma, témakörei								

A tantárgy során a hallgatók innovációs fókuszú projektek, tevékenységek menedzsmentjéhez, illetve finanszírozási források megszerzéséhez és felhasználásához szükséges gyakorlati ismereteket sajátítanak el. A hallgatók a tanult projekttervezési módszereket a gyakorlatokon alkalmazzák is mely az önállóan, illetve team munkában elkészítendő feladatoknak is a részét képezik. A tantárgy keretén belül megismerik a hallgatók az innováció jelentőségét, fogalmi rendszerét és típusait, az innováció menedzsment feladatait, az innováció mérésének jelentőségét, lehetőségeit és aktualitásait, a kutatás-fejlesztéssel való kapcsolatát, az üzletimodell-innováció jelentőségét és alkalmazási területeit, innovációs elméleteket-modelleket, a jelenkor kihívásait és a lehetséges válaszadás eszközeit innovációs oldalról megközelítve, az innováció intézményrendszerét, szabályozását, innovációs szakpolitikákat, kereteket, iparjogvédelmi kérdéseket, az innovációs ökoszisztémákat, az innováció finanszírozási lehetőségeit, az innovatív termékek életciklusait. A tananyag aktualizálása folyamatos, mivel a hallgatóknak a tantárgy keretein belül szükséges megismerniük a legfontosabb nemzeti és EU-ós átfogó és szakpolitikák mentén értelmezett törekvéseket és ehhez kapcsolódva a pályázati rendszereket és finanszírozási mechanizmusokat is. Kapcsolódó honlapok többek között: www.palyazat.gov.hu; www.pafi.hu; www.palyazat.lap.hu; www.palyazatportal.hu; www.eupalyazatiportal.hu; www.palyazatmenedzser.hu; www.innoregio.eu, www.sztnh.gov.hu; www.nkfi.gov.hu; www.innovacio.hu stb.

Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek

Az elméleti anyag átadása előadás formájában történik, ugyanakkor ösztönözve van a hallgatók interaktív bevonása, mely keretében lehetőség van kérdések feltevésére, hozzászólásra és vitára is. A gyakorlatokon történő közös előrehaladás mellett otthoni felkészülést igénylő feladatokat is kapnak a hallgatók. Ennek során előtérbe kerül a csapatmunka, az esettanulmány-kidolgozás és a prezentációs készségek fejlesztése is. Az oktatás tantermi előadások keretében és/vagy tantermen kívül, digitális munkarendben is történhet. Az előadások anyagai heti rendszerességgel, az órarendi időpontot megelőző napon kerülnek fel az eLearning rendszerbe. Digitális munkarend esetén az előadások és gyakorlatok órarendi idejében az on-line kommunikáció kijelölt módja: Webex. A hallgatók teamekben egy konkrét példán keresztül innovációs tartalmú projekttervet készítenek, melyet prezentáció formájában bemutatnak szabadon választott, de a gyakorlatvezetővel egyeztetett témában. Emellett az órán átadott anyagból E-learning felületen tesztet írnak.

Értékelés

Az aláírás feltétele az órák GTK TVSZ szerinti rendszeres látogatása és aktív részvétel a gyakorlatokon. A gyakorlati jegy kialakításakor mérlegelendő szempontok: órai team-munka; az elkészített projektterv innovációs tartalma, teljessége és szakmai tartalma; a projektterv prezentációja; a bemutatáskor feltett kérdésekre és elhangzott hozzászólásokra történt válaszadás.

Az érdemjegy a következőképpen épül fel: Projekt bemutatása: max. 30 pont; Zárthelyi dolgozat (teszt): max. 70 pont ⇒ Összesen max. 100 pont

A végső (ötfokozatú) érdemjegy az írásbeli zárthelyi dolgozaton szerezhető pontok és a projektterv prezentációjára kapott pontszámok alapján kerül kialakításra.

Érdemjegyek:

- 0-59% elégtelen (1)
- 60-69% elégséges (2)
- 70-79% közepes (3)
- 80-89% jó (4)
- 90-100% jeles (5)

Kötelező szakirodalom:

BITTNER B. – GABNAI Z. (2025): Az előadások és gyakorlatok ábraanyaga (ppt), 2025.

Hoffer I.: Innovációmenedzsment. Akadémiai Kiadó, 2023. ISBN: 978 963 454 885 0. URL:

https://mersz.hu/dokumentum/m1060im_1/

SZŰCS I. – NAGY A. SZ. (2015): „*A projektmenedzsment gyakorlata*”, Debreceni Egyetem, Center-Print Nyomda, Debrecen, 2015. ISBN 978-615-80290-9-4 (<https://dea.lib.unideb.hu/items/2aa21315-d5a9-4a45-bcb1-f7064ed914df>)

GARAJ E. (2012): „*Projektmenedzsment*” Edutus Főiskola, TAMOP-4.1.2.A/2-10/1, (<https://dtk.tankonyvtar.hu/xmlui/handle/123456789/12517?show=full>)

GÖRÖG M. (2007): „*Általános projektmenedzsment*”. Aula Kiadó, Budapest, 2007.

PAKUCS J.- PAPANÉK G.(szerk.): Az innovációs folyamatok szervezése. Magyar Innovációs Szövetség. 2006. Budapest, 273 p. ISBN 978-963-06-1724

BUZÁS N. (szerk.): Innováció menedzsment a gyakorlatban. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007. 360 p. ISBN 978-963-05-8467-8

IVÁNYI A. SZ. - HOFFER I.: Innovációs folyamatok menedzsmentje, Aula Kiadó, Budapest. 2004. 334p. ISBN 963-9585-46-7

Ajánlott szakirodalom:

TIDD, J. – BESSANT, J.: Managing Innovation: Integrating Technological, Market and Organizational Change.

Wiley, 7th Edition, 2020.
 E. VERZUH (2006): Projektmenedzsment, HVG Kiadó, Budapest, 2006.
 GÖRÖG M. (2008): Projektvezetés, Aula Kiadó, Budapest, 2008.
 M. C. THOMSETT (1990): „*The Little Black Book of Project Management*”. AMACOM, 1990.
 HOBBS, P. (2000): Projektmenedzsment, Scolar Kiadó, 2000.
 HÁMORI B. - SZABÓ K.: Innovációs verseny, Aula Kiadó, 2012
 SZABÓ ZS. R. (szerk.): Innováció vezetői szemmel. Egy könyv azoknak a vezetőknek, akik a jövőt formálják. Budapesti Corvinus Egyetem. Aula Kiadó, Budapest, 2012. 262 p. ISBN 978-963-339-040-5.
 VÁGÁSI M. - PISKÓTI I. - BUZÁS N.(szerk.): Innováció-marketing. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2006. 378p. ISBN 963-05-8396-8
 PAKUCS J.- PAPANÉK G.: Innováció menedzsment kézikönyv. Magyar Innovációs Szövetség. 2006. Bp. 233p.

Levelezős képzés

Heti bontott tematika	
1.	<p>Előadás: A PM elméleti háttere: definíciók, projekt típusok, projektek fázisai, PCM, a projekt erőforrásai. Gyakorlat: Projekt típusok meghatározása; Fiktív projektciklus tartalommal való feltöltése és ismertetése.</p> <p>TE: Ismeri és érti a főbb projektmenedzsment fogalmakat. Ismeri a projektek és a projekt-szerű működés definícióit és főbb jellemzőit; a projektmenedzsment alapvető eszköztárát. Tisztában van a projektek működési környezetével, a PM alapfogalmakkal. Érti és alkalmazni tudja a projektciklust.</p> <p>Előadás: Projektek tervezése I.: ötlet, javaslat, projektterv; megvalósíthatósági tanulmány (<i>Brainstorming; SWOT analízis</i>); logikai keret módszer (LFA); helyzetelemzés, problémafeltárás; célkitűzéselemzés, célrendszer stratégiaalkotás (<i>problémafa, célfa; Stakeholder elemzés</i>). Gyakorlat: SWOT analízis készítése, TOWS, Brainstorming, Problémaelemzés: problémafa készítése és prezentációja; Célelemzés: célfa; Stakeholder elemzés.</p> <p>TE: Ismeri, érti a projektek tervezésének tanult módszereit, és képes alkalmazni is azokat.</p> <p>Előadás: Projektek tervezése II.: Időtervezés (hálóterv, Gantt diagram), logikai keretmátrix (LKM), tevékenységek tervezése, projektek idő-, erőforrás és költségterve. Gyakorlat: Gantt diagram, Hálóterv, Logikai keretmátrix.</p> <p>TE: Ismeri, érti a projektek tervezésének tanult módszereit, és képes alkalmazni is azokat.</p> <p>Előadás: Pályázati írás, költségek tervezése, projektek kockázata és kockázatmenedzsmentje. Gyakorlat: Költségtervezés, a kockázatok elemzése.</p> <p>TE: Tájékozott a pályázati rendszerű finanszírozás alapvető sajátosságaiban, lehetőségeiben és veszélyeiben. Ismeri a pályázatok és pályázati felhívások főbb tartalmi és formai elemeit, el tudja látni a projektek kockázatértékelését és kockázat menedzsmentjét.</p> <p>Előadás: Az innováció értelmezése, jelentősége, fogalmi rendszere, típusai, az innováció menedzsment célja, feladata. Gyakorlat: Innováció és kutatás-fejlesztés, innovációs rangsorok országos és vállalati szinten, az innovációs teljesítmény mérése.</p> <p>TE: Az innováció fogalmának, tartalmának, evolúciójának és fejlődésének a megértése. A termék, eljárás és a szervezeti-, szervezési-, marketing innováció jelentőségének megértése és a gyakorlati szempontok megismerése. Nemzetközi, nemzeti és szervezeti szintű mérési lehetőségek, aktuális rangsorok és sajátosságok, összefüggések megismerése, különbség megértése a fogalmak között.</p> <p>Előadás: Az innováció intézményrendszere és szabályozása, innovációs ökoszisztémák. Gyakorlat: Esettanulmány: innovációs ökoszisztéma.</p> <p>TE: Az intézményi struktúra megismerése, szabályozási formák és tartalmuk, az innováció szereplői közötti együttműködési lehetőségek, kapcsolatok és rendszerek.</p>
2.	<p>2. alkalom (5 óra):</p> <p>Előadás: Az üzletimodell-innováció jelentősége, alkalmazásai területei és fejlődése napjainkban,</p>

	<p>innovatív startup-vállalkozások. Innovációs elméletek és modellek. Gyakorlat: Innovációs modellek, üzleti modell feltöltése 1.</p>	
	<p>TE: Az alkalmazható modellek jellemzőinek, sajátosságainak, gyakorlati alkalmazási lehetőségeinek megismerése, a startup-vállalkozások és az innováció kapcsolata. Tételes tudás megszerzése, a megismert modellek gyakorlati hasznosításának összefüggései.</p>	
	<p>Előadás: Iparjogvédelmi alapok, szellemi tulajdonvédelem Gyakorlat: Esettanulmány: innovációs ökoszisztéma, üzleti modell feltöltése 2.</p>	
	<p>TE: A szellemi tulajdonvédelem, iparjogvédelem jelentősége, formái, eszközei</p>	
	<p>Előadás: Az innováció finanszírozása, értékelési lehetőségei, kockázati tőke, inkubáció és egyéb kapcsolódó aktualitások., Beruházás/beszerzés, tenderezés, árajánlatok, értékelés. Beruházási projektek komplex gazdasági elemzése (CBA, NPV, IRR, PI, DPP). Gyakorlat: Beruházási projektek költség/haszon (CBA) elemzése, üzleti modell kapcsolódó celláinak feltöltése.</p>	
	<p>TE: Ismeri és alkalmazni tudja a beruházási projektek dinamikus mutatókon alapuló elemzési rendszerét. Az innovációk megvalósításának pénzügyi lehetőségei és eszközei.</p>	
	<p>Előadás: Projekttervek bemutatása és értékelése Gyakorlat: Projekttervek bemutatása és értékelése TE: Ismeri, érti az innovatív projektek tanult módszereit, és képes alkalmazni is azokat.</p>	

A tantárgy neve:	magyarul:	Vezetői számvitel és controlling				Kódja:	GT_MAKL014-17	
	angolul:	Management Accounting and controlling						
Felelős oktatási egység:		DE GTK Számviteli és Pénzügyi Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:		-				Kódja:		
Típus		Óraszámok				Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
		Előadás		Gyakorlat				
Nappali		Heti		Heti		kollokvium	4	magyar
Levelező	x	Féléves	10	Féléves	10			
Tantárgyfelelős oktató		neve: Prof. Dr. Fenyves Veronika				beosztása:	egyetemi tanár	
A kurzus célja, hogy a hallgatók								
<ul style="list-style-type: none"> - A tantárgy oktatásának célja olyan ismeretanyag biztosítása és elsajátítása, mely alapot és segítséget nyújt minden vállalkozásnak az eredményességet növelő munkához, hozzájárul a vállalkozások gazdasági és pénzügyi stabilitásának megalapozásához. - Az oktatásban résztvevők legyenek képesek controlling szemléletű divíziókénti hozam- és költségelszámolásra; költség helyi tervezett-tényleges adatok összehasonlítására és a leterheltség vizsgálatára; vertikális üzemek hozam és költségelszámolására, belső felhasználásra kerülő termékek esetében; hozam- és költségelszámolásra munkakalkulációs rendszerben; folyamat kalkuláció készítésére - folyamatköltség elszámolásra; önköltség számításra. - Valamint a hallgatók megismertetése a controlling fogalmával, funkciójával. 								
Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul								
<i>Tudás:</i>								
Birtokában van a problémafelismerés, -megfogalmazás és -megoldás, az információgyűjtés és -feldolgozás korszerű, elméletileg is igényes pénzügyi modellezési módszereinek, ismeri azok korlátait is. Ismeri és érti a vállalkozásfejlesztés alapvető és átfogó fogalmait, elméleteit, jellegzetességeit és összefüggéseit, tudományos problémafelvetéseit								
<i>Képesség:</i>								
A gyakorlati tudás, tapasztalatok megszerzését követően közepes és nagyméretű vállalkozást, komplex szervezeti egységet vezet, gazdálkodó szervezetben átfogó gazdasági funkciót lát el, összetett gazdálkodási folyamatokat tervez, irányít, az erőforrásokkal gazdálkodik.								
<i>Attitűd:</i>								
Nyitott a vállalkozásfejlesztést érintő gazdasági, társadalmi változások iránt, társadalmi és szociális érzékenységgel rendelkezik								
<i>Autonómia és felelősség:</i>								
Elemzi és értékeli a vállalkozás működésének tapasztalatait, kezeli annak a felelősségét, hogy az elemzések és gyakorlati eljárások során kapott eredmények a választott módszertől is függenek.								
A kurzus rövid tartalma, témakörei								
A hallgatók részére olyan ismeretanyag biztosítása és elsajátítása, mely alapot és segítséget nyújt minden vállalkozásnak az eredményességet növelő munkához, hozzájárul a vállalkozások gazdasági és pénzügyi stabilitásának megalapozásához, képesek legyenek controlling szemléletű divíziókénti hozam- és költségelszámolásra; költség helyi tervezett-tényleges adatok összehasonlítására és a leterheltség vizsgálatára; vertikális üzemek hozam és költségelszámolására, belső felhasználásra kerülő termékek esetében; hozam- és költségelszámolásra munkakalkulációs rendszerben; folyamat kalkuláció készítésére - folyamatköltség elszámolásra; önköltség számításra. A vezetői beszámolási rendszerek megismerésével az irányításban résztvevők döntéseinek megalapozottságát képesek legyenek segíteni. Valamint a hallgatók megismertetése a controlling fogalmával, funkciójával. A controllingrendszer vállalaton belüli helyének és alapvető alrendszerének bemutatása. A controlling funkcionális területi sajátosságainak megismerése, ismertek nyújtása a controlling gyakorlati megvalósulásairól								

Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek

Az előadások keretében a hallgatók a vezetői számvittel és a controllinggal kapcsolatos jellemzőkkel, feladatokkal és módszerekkel ismerkednek meg. A gyakorlatokon pedig olyan számításokat végeznek, és olyan esettanulmányokat oldanak meg, amelyek biztosítják, hogy kellő gyakorlatot szerezzenek a vezetői számviteli és a controlling módszerek alkalmazásában.

Értékelés

A félévi aláírás megszerzésének feltétele, hogy a hallgatók a gyakorlatokat rendszeresen látogassák, az igazolatlan hiányzások mértéke nem haladhatja az órák 50%-át, és a vizsgaszabályzatban meghatározott mértéket.

A kollokviumi jegy (K) megszerzése:

Két részből áll: egy szóbeli és egy írásbeli vizsgarészből. Az írásbeli vizsgarészen legalább 50% eredményt kell elérnie ahhoz a hallgatónak, hogy szóbeli vizsgarészen tételt húzhatson.

A vizsgaidőszakban szóbeli vizsga tételsor alapján.

Kötelező szakirodalom:

Órai tananyag és a Moodle-ra feltett anyagok.

Fenyves Veronika (2020): Controlling Debrecen, Campus Kiadó (2020) , 158 p. ISBN: 9789639822733

Laáb Ágnes. Döntéstámogató vezetői számvitel Complex Kiadó Kft. Budapest 2011

Robert N. Anthony – Vijay Govindarajan: Menedzserkontroll-rendszerek Pánem Könyvkiadó Kft. Budapest 2013. ISBN: 9789635455126

Maczó K. (szerk.): Controlling a gyakorlatban, Kempelen Farkas Hallgatói Információs Központ, 2007., <http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tkt/controlling-gyakorlatban/ch01.html>

Ajánlott szakirodalom:

Horváth & Partners CONTROLLING Út egy hatékony controlling rendszerhez Complex Kiadó Kft. Budapest 2007

Kaplan, Robert S. – Atkinson, Anthony A.: Vezetői üzleti gazdaságtan – haladó vezetői számvitel. Panem Könyvkiadó Kft. Budapest 2003.

Wileman A: Költségmenedzsment – a hatékony költséggazdálkodás és – csökkentés stratégiái HVG Kiadó, Budapest 2009

Anthony, R. and Govindarajan, V., 2007. Management Control Systems, Chicago, Mc-Graw-Hill IRWIN

Alasdair Gilchrist (2015): Management Accounting (Projects & Budgets): New Manager Series (English Edition) Kindle Edition 978-0470952344

Tematika

A költségmenedzselést támogató (hagyományos) vezetői számvitel. A vezetői számvitel hozzájárulása a költséggazdálkodáshoz. A költségallokáció hagyományos módszerei. Eltéréslemzés, a költségellenőrzés határos eszköze. Felelősségelv a vezetői számvitelben, A transzferárak szerepe. Törekvések a vállalati általános költségek ésszerűbb menedzselésére. A controlling fogalma, a controlling koncepció lényege. A controller és feladata. A vállalati controlling szervezet. A vállalati controlling rendszer és működése. Vállalati controlling rendszerek kialakítása. A teljesítmény mérés. Vállalati teljesítménymérési rendszerek. A controlling informatikai támogatása, A döntéshozatal támogatása. Funkcionális controlling alrendszerek : pénzügyi controlling és további controlling területek. Controlling a gyakorlatban.

A hallgató képes lesz a vezetői számvitel és a pénzügyi számvitel megkülönböztetésére. A hallgató képes lesz a költségek csoportosítására, költségszámításokra, önköltségszámításra. A hallgató képes lesz az eltéréslemzés módszerének alkalmazására. A hallgató képes értelmezni a felelősségi központok szerepét a transzferárak jelentőségét. A hallgató képes lesz értelmezni a japán értékalapú módszereket és az újabb kalkulációs módszereket.

A hallgató képes lesz a controlling tevékenységet elhelyezni a vállalati szervezeten belül. A hallgató képes lesz átlátni a controlling rendszer működését. A hallgató képes lesz a controlling rendszer kialakításában való részvételre. A hallgató képes lesz alkalmazni a vállalati teljesítménymérési rendszereket. A hallgató képes lesz megkülönböztetni a controlling alrendszereket.

A tantárgy neve:	magyarul:	Gazdasági elemzés				Kódja:	GT_MAKL015-17	
	angolul:	Business analysis						
Felelős oktatási egység:		DE GTK Számviteli és Pénzügyi Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:		-				Kódja:	-	
Típus	Óraszámok					Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
	Előadás		Gyakorlat					
Nappali		Heti		Heti		gyakorlati jegy	3	magyar
Levelező	x	Féléves	10	Féléves	10			
Tantárgyfelelős oktató		neve:	Prof. Dr. Fenyves Veronika			beosztása:	egyetemi tanár	
<p>A kurzus célja, hogy a hallgatók</p> <p>A hallgatók megismerjék azokat a piaci, termelő-szolgáltató és kereskedelmi elemző-értékelő feladatokkal ismertetjük meg (kiemelve a valamennyi tevékenységnél alkalmazható módszereket, külön tárgyalva az egyes tevékenységek sajátos elemzési feladatait), amelyeket majd a gazdasági életben hasznosítani tudnak.</p> <p>Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul</p> <p><i>Tudás:</i></p> <p>Ismeri a számviteli összefüggéseket, áttekintése van a legfontosabb elméleti megközelítésekről, elsajátította a számviteli gondolkodás alapjait. Elsajátította a számviteli folyamatok elemzésének elméleti alapjait és gyakorlatát, az értékelés technikáit.</p> <p><i>Képesség:</i></p> <p>A tanult elméletek és módszerek alkalmazásával tényeket és alapvető összefüggéseket tár fel, rendszerez és elemez, önálló következtetéseket, kritikai észrevételeket fogalmaz meg, döntés-előkészítő javaslatokat készít, döntéseket hoz rutin- és részben ismeretlen - hazai, illetve nemzetközi - környezetben is.</p> <p><i>Attitűd:</i></p> <p>Nyitott a pénzügyeket és számvitelt érintő jelenségek, problémák iránt, elkötelezettek a megoldásukat illetően.</p> <p><i>Autonómia és felelősség:</i></p> <p>Általános szakmai felügyelet mellett, önállóan végzi és szervezi a munkaköri leírásban meghatározott feladatokat. Önállóan szervezi meg a gazdasági folyamatok elemzését, az adatok gyűjtését, rendszerezését, értékelését. Az elemzésekért, következtetéseikért és döntéseikért felelősséget vállal.</p>								
<p>A kurzus rövid tartalma, témakörei</p> <p>A hallgatókat olyan piaci, termelő-szolgáltató és kereskedelmi elemző-értékelő feladatokkal ismertetjük meg (kiemelve a valamennyi tevékenységnél alkalmazható módszereket, külön tárgyalva az egyes tevékenységek sajátos elemzési feladatait), amelyeket majd a gazdasági életben hasznosítani tudnak.</p>								
<p>Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek</p> <p>Az előadások keretében a hallgatók a gazdasági elemzéssel kapcsolatos jellemzőkkel, feladatokkal és módszerekkel ismerkednek meg. A gyakorlatokon pedig olyan számításokat végeznek, oldanak meg, amelyek biztosítják, hogy kellő gyakorlatot szerezzenek a gazdasági elemzéshez, ok-okozati összefüggések feltárásához</p>								
<p>Értékelés</p> <p>A hallgatók számonkérése 2 részből tevődik össze:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zárthelyi dolgozat (60%), - Elkészített elemzés és prezentáció (40%) <p>A gyakorlati jegy megszerzéséhez zárthelyi dolgozat megírására kerül sor a gyakorlatok és az előadások anyagából, amelynek eredménye 60%-ban beleszámít a félév végi jegybe. A számonkérések összesített %-os eredménye min. 60% legyen.</p> <p>A félév során a hallgatóknak el kell készíteniük egy - maguk által kiválasztott - vállalkozás minimum három évet feldolgozó legalább 20 oldalas elemzését, amit egy 10 perces prezentáción be is kell mutatniuk. Ennek az értékelése adja a félév végi jegy 40 %-át.</p>								

60% alatt:	elégtelen (1)
60-69%:	elégséges (2)
70-79%:	közepes (3)
80-89%:	jó (4)
90-100%:	jeles (5)

Kötelező szakirodalom:

- Órai tananyag és az e-learningre feltett anyagok.
- Béhm I. - Zémán Z. (2016): A pénzügyi menedzsment controll elemzési eszköztára Akadémia Kiadó Zrt. ISBN: 9789630597746
- Bán Erika – Kresalek Péter – Dr. Pucsek József (2017): A vállalati gazdálkodás elemzése Perfekt Kiadó ISBN:974-963-394-721-0
- Bán Erika – Kresalek Péter – Dr. Pucsek József (2017): Feladat és példatár a vállalati gazdálkodás elemzéséhez Perfekt Kiadó ISBN:974-963-394-722-7
- Dr. Bíró Tibor – Kresalek Péter - Dr. Pucsek József – Dr. Szántó Imre: Vállalkozások tevékenységének komplex elemzése, Perfekt Kiadó Rt, Budapest, 2016.

Ajánlott szakirodalom:

- Blumné Bán Erika – Kresalek Péter: A vállalati tevékenységek elemzésének módszertana I. Perfekt Kiadó Rt, Budapest, 2011.
- Dr. Pucsek József – Dr. Sztanó Imre: A vállalati tevékenységek elemzésének módszertana II. Perfekt Kiadó Rt, Budapest, 2011.
- Dr. Birher Ilona – Dr. Pucsek József: Vállalkozások tevékenységének gazdasági elemzése, Perfekt Kiadó Rt, Budapest, 2012.
- Dr. Szűcs István: Alkalmazott statisztika, Agroinform Kiadó, 2002.,
- SZAKMA, Controller Info folyóirat aktuális számai.

Tematika

A gazdasági elemzés általános vonatkozásai. A vállalkozások elemzésének módszertani alapjai, Számviteli alapismeretek ismételése. A beszámoló, mint az elemzés információbázisa. A vállalkozások elemzésének módszertani alapjai, Számviteli alapismeretek ismételése. A termelési érték elemzése. Az áruforgalom elemzése. Munkaerő és bér gazdálkodás elemzése. Tárgyi eszközökkel való ellátottság vizsgálata, tárgyi eszköz állomány elemzése. Készletgazdálkodás elemzése. Vagyoni helyzet elemzése. Pénzügyi helyzet elemzése. Jövedelmezőség, a jövedelmezőség alakulásának mutatói. Eredményelemzés. A vállalalkozási tevékenység hatékonyságának elemzése. Költségelemzés.

A tantárgy neve:	magyarul:	Haladó vállalati pénzügyek				Kódja:	GT_MAKL016-17	
	angolul:	Advanced corporate finance						
Felelős oktatási egység:		DE GTK Számviteli és Pénzügyi Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:						Kódja:		
Típus		Óraszámok				Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
		Előadás		Gyakorlat				
Nappali		Heti		Heti		Gyakorlati jegy	4	magyar
Levelező	X	Féléves	10	Heti	10			
Tantárgyfelelős oktató		neve:		Dr. Fazekas Balázs		beosztása:	egyetemi docens	
Tantárgy oktatásába bevont oktató		neve:				beosztása		
A kurzus célja, hogy a hallgatók								
<ul style="list-style-type: none"> - megismerjék a beruházási döntéshozatal alapvető kérdéseit, a beruházásokat megalapozó különböző gazdaságossági számításokat, valamint azok sajátosságait és alkalmazási lehetőségeit; - képessé váljanak a beruházások gazdaságossági és kockázati elemzésére; - megismerjék a forgóeszköz-gazdálkodás alapvető kérdéseit, valamint a forgótőke-menedzsment részterületeit, illetve az azokhoz kapcsolódó modelleket; - képessé váljanak a forgótőke vállalati menedzselésére. 								

Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul

Tudás:

- Érti a szervezetek működése során felmerülő problémák és új jelenségek megoldási módozatait, illetve a kritikus feldolgozására irányuló módszereket.
- Elsajátította a képzésnek megfelelő területeken az alapvető (funkcionális) gyakorlati módszereket és megoldásokat, valamint ezek hasznosításának lehetőségeit.
- Ismeri a vállalkozás, gazdálkodó szervezet és projekt tervezési és vezetési szabályait, szakmai és etikai normáit.

Képesség:

- Önálló új következtetéseket, eredeti gondolatokat és megoldási módokat fogalmaz meg, képes az igényes elemzési, modellezési módszerek alkalmazására, komplex problémák megoldására irányuló stratégiák kialakítására, döntések meghozatalára, változó hazai és nemzetközi környezetben, illetve szervezeti kultúrában is.
- A gyakorlati tudás, tapasztalatok megszerzését követően képes közepes és nagyméretű vállalkozás, komplex szervezeti egység vezetésére, gazdálkodó szervezetben átfogó gazdasági funkciók ellátására, összetett gazdálkodási folyamatok tervezésére, irányítására, az erőforrásokkal történő gazdálkodásra. Nemzetközi, multikulturális környezetben is képes hatékony munkavégzésre.
- Képes tudása, képességei és készségei folyamatos, egy életen át tartó fejlesztésére.

Attitűd:

- Kritikusan viszonyul saját, illetve a beosztottak munkájához és magatartásához, innovatív és proaktív magatartást tanúsít a gazdasági problémák kezelésében. Nyitott és befogadó a gazdaságtudomány és gyakorlat új eredményei iránt.
- Elkötelezett a szakmája iránt, ismeri és vállalja annak alapvető értékeit és normáit, törekszik azok kritikai értelmezésére és fejlesztésére.

Autonómia és felelősség:

- Szervezetpolitikai, stratégiai, irányítási szempontból jelentős területeken is önállóan választja ki és alkalmazza a releváns probléma-megoldási módszereket, önállóan lát el gazdasági elemző, döntés előkészítő, tanácsadói feladatokat.
- Vizsgálja, vállalja és kezeli annak felelősségét, hogy az elemzések és gyakorlatibb eljárások során kapott eredmények a választott módszertől is függenek.
- Munkájára jellemző a szakmai kérdések megfogalmazásakor a gazdasági és gazdaságon kívüli következmények önálló és felelős végiggondolása és figyelembevétele.

A kurzus rövid tartalma, témakörei

A tantárgycélja, hogy a hallgatók megismerjék a beruházási döntéshozatal alapvető kérdéseit, a beruházásokat megalapozó különböző gazdaságossági számításokat és azok sajátosságainak és használatának főbb kérdéseit. A hallgatók képessé válnak a beruházások kockázatainak elemzésére. A hallgatók megismerjék a forgóeszköz-gazdálkodás alapvető kérdéseit és a forgótöke-menedzsment részterületeit, illetve az azokhoz kapcsolódó modelleket, képessé válnak a forgótöke vállalati menedzselésére.

Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek

Az előadások keretében a hallgatók a vállalati pénzügyek elméleti kérdéseivel és az azokhoz kapcsolódó vállalati problémák megoldási lehetőségeivel ismerkednek meg.

Értékelés

A félévközi és a félévvégi megfelelő felkészülés érdekében elvárt és ajánlott az előadásokon és a szemináriumokon való részvétel.

A félévvégi értékelés 2 részből tevődik össze:

- a vizsgaidőszakban feladatmegoldásra kerül sor a Microsoft Excelben. A vizsgafeladatok a szemináriumon megoldott feladatokhoz hasonlóak lesznek. A vizsgafeladat az e-learning rendszerből lesz letölthető adott időpontban, és a megoldást is oda kell feltölteni a megadott időpontig. A feladatmegoldás

a félévi osztályzat 50%-át képezi.

Azok számára, akik az adott időpontban a feladatmegoldáson nem tudnak részt venni külön időpont kerül kiírásra és arra az e-learning rendszerben lehet jelentkezni.

- a vizsgaidőszakban az előadások anyagából írásbeli (teszt) vizsgát kell tenni. A vizsgára az e-learning rendszerben kell jelentkezni. Az írásbeli vizsgán az vehet részt, aki a feladatmegoldásnál legalább 60%-ot elért. Az írásbeli vizsga 50%-ban számít bele a félévi osztályzatba.

Kötelező szakirodalom:

Bélyácz I.: Befektetési döntések megalapozása, Aula Kiadó, 2009.

Bélyácz I.: Stratégiai beruházások és reálopciók. Aula Kiadó, 2011.

Damodaran, A.: A befektetések értékelése. Panem Kft., Budapest, 2006.

Veres, E. – Tarnóczy, T.: Pénzügyi menedzsment, Partium Kiadó, 2022.

Ajánlott szakirodalom:

[Attrill P.](#): Financial management for decision maker. Pearson Education Limited, 2020.

Brigham, E.F. - Houston, J.F.: Fundamentals of Financial Management, Fifteenth edition. Cengage Learning, Inc., 2019.

Damodaran, A.: Applied Corporate Finance. Wiley, 2014.

Ehrhardt, M. C. - Brigham, E. F.: Financial Management: Theory and Practice, Thirteen Edition, South-Western Cengage Learning, 2011

Moyer, R. C. - McGuigan, J. R. – Rao, R. –Kretlow, W. J.: Contemporary Financial Management, Twelfth Edition, South-Western, Cengage Learning, 2012

Pyles, M.K.: Applied Corporate Finance. Questions, Problems and Making Decisions in the Real World, Springer, 2014

Bontott tematika	
	Téma / Képesség
1.	A pénzügyi menedzsment alapvető kérdései és főbb jellemzői.
	A hallgató megérti a pénzügyi menedzsment alapvető kérdéseit.
3.	A beruházási döntéshozatal alapvető kérdései. A stratégiai gondolkodás szerepe a beruházási döntésekben.
	A hallgató megérti a beruházási döntéshozatal fontosságát és szerepét a stratégiai döntéshozatalban.
5.	Egymást kölcsönösen kizáró projektek tőke-költségvetési elemzése, és az eredmények értelmezése. A beruházás-gazdaságossági számítások problémái.
	A hallgató képes lesz a beruházás-gazdaságossági számítások eredményeinek pontosabb értelmezésére és használatára.
7.	A beruházás-gazdaságossági számítások speciális esetei és azok alkalmazásának főbb kérdései.
	A hallgató képes lesz a hagyományos beruházási döntéseken túlmutató problémák megoldására és azok eredményeinek az értelmezésére.
9.	Beruházások finanszírozása. Portfólió modellek a tőke-költségvetési döntésekben.
	A hallgató megismerkedik a beruházások finanszírozási lehetőségeivel és képes lesz a beruházásokkal kapcsolatos mélyebb elemzések elvégzésére is. Jobban megérti a hozam és kockázat össze.
11.	A beruházások kockázati elemzése.
	A hallgató megismerkedik a beruházások kockázatkezelésének speciális kérdéseivel, és képes lesz a beruházási kockázatok meghatározására és kezelésére.
13.	A reálopciók szerepe és alkalmazása a beruházási döntésekben.
	A hallgató megismerkedik a reálopcióknak a beruházási döntésekben történő alkalmazási lehetőségeivel.
15.	Forgóeszköz-gazdálkodás alapvető kérdései. A forgótőke-politika.
	A hallgató megismerkedik a forgóeszköz-gazdálkodás és a forgótőke-menedzsment alapvető kérdéseivel.
17.	Forgótőke menedzsment kulcskérdései.
	A hallgató megismeri a forgótőke-menedzsment kulcskérdéseit, ami támogatja a forgótőkével kapcsolatos döntéseit.
19.	Forgótőke-menedzsment részterületei I.
	A hallgató részletesebben megismerkedik a forgótőke-menedzsment részterületeivel, és képes lesz a forgótőke-menedzsment alapvető kérdéseinek a kezelésére.
21.	Forgótőke-menedzsment részterületei II.
	A hallgató részletesebben megismerkedik a forgótőke-menedzsment részterületeivel, és képes lesz a forgótőke-menedzsment alapvető kérdéseinek a kezelésére.
23.	A forgótőke-menedzsment kockázatai.
	A hallgató megismerkedik a forgótőke-menedzsmenthez kapcsolódó kockázatokkal és azok kezelési lehetőségeivel.
25.	A forgótőke tervezése.
	A hallgató képes lesz a forgótőke-tervezési feladatok végzésére.
27.	A hosszú és a rövid távú pénzügyi döntések összehangolása.
	A hallgató képes lesz a hosszú és rövid távú pénzügyi menedzsment közötti összhang jobb megértésére, és valamint azokhoz kapcsolódó problémák jobb megoldására.

*TE tanulási eredmények

A tantárgy neve:	magyarul:	Agrár- és vidékgazdaságtan				Kódja:	GT_MAKL017-17	
	angolul:	Agricultural and rural economics						
Felelős oktatási egység:		DE GTK Ökonómia Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:		-				Kódja:	-	
Típus	Óraszámok					Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
	Előadás		Gyakorlat					
Nappali	-	Heti	-	Heti	-	kollokvium	4	magyar
Levelező	x	Féléves	10	Féléves	10			
Tantárgyfelelős oktató		neve:	Prof. Dr. Rákos Mónika			beosztása:	egyetemi tanár	
Tantárgy oktatásába bevont oktató		neve:				beosztása:		
A kurzus célja, hogy a hallgatók								
a hallgató megismerje az agrár- és vidékgazdaság nemzetgazdaságban betöltött szerepét, a tárgyalt témaköröket nemzetközi kitekintésben is el tudja helyezni. A hallgatók a képzés során szerezzék meg az alapfogalmak használatának készségét az agrárgazdaság és vidékgazdaság területén.								
Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul								
<i>Tudás:</i>								
<ul style="list-style-type: none"> - Tisztában van azzal, hogy a primer szektorban előállított termékek az élelmiszerlánc részét képezik, ezzel kapcsolatban tudja és érti az élelmiszerlánc-biztonság alapvető fogalmait, összefüggéseit és folyamatait. - Ismeri a mezőgazdasági termelés és az agrárgazdaság egészére vonatkozó tényeket, főbb jellegzetességeket és összefüggéseket, a releváns agrárgazdasági folyamatokat. - Ismeri az agrárpolitika és a szakpolitikák (támogatási, adózási stb.) alapvető funkcióit és összefüggéseit. - Tisztában van a K+F+I tevékenység betöltött szerepével. - Rendelkezik az ágazatok problémáinak azonosításához szükséges ismeretekkel és a releváns információgyűjtés, elemzés és problémamegoldás módszereivel. 								
<i>Képesség:</i>								
<ul style="list-style-type: none"> - Az ágazatok területén képes a termelést előkészítő és szolgáló eljárások megtervezésére, lebonyolítására, az erőforrások szakszerű elosztására, szakmai döntéseket megalapozó javaslatok kidolgozásában való részvételre, következtetések levonására, nemcsak operatív szinten. - Képes az egyes ágazati szakmai problémák megfogalmazására, a várható trendek felismerésére, önálló szakmai álláspont kialakítására, és annak megvédésére a viták során. - Képes az agrárgazdaság szereplőinek viselkedését, az agrárium intézményi hátterének formális és informális kapcsolatrendszerét értelmezni, és azt munkája során felhasználni. - Képes a szakterületre vonatkozó ismeretek és módszerek alapján részletes elemzésre, alapvető összefüggések feltárására, önálló következtetések levonására. Szakmai irányítás mellett képes kutatási projektben a projekt részfeladatainak operatív szinten történő közvetlen irányítására. 								
<i>Attitűd:</i>								
<ul style="list-style-type: none"> - Fogékony az új információk befogadására, az új szakmai ismeretekre, nyitott az új, önálló és együttműködést igénylő feladatok, felelőségek vállalására. 								
<i>Autonómia és felelősség:</i>								
<ul style="list-style-type: none"> - Az elemzésekért, következtetéseiért és döntéseiért felelősséget vállal. 								
A kurzus rövid tartalma, témakörei								
A tantárgy célja, hogy a hallgató megismerje a mezőgazdaság szerepét a vidékgazdaságban. Nem csak hagyományos értelemben, hanem multifunkcionális megközelítésében is. A tárgyalt témaköröket nemzetközi kitekintésben is el tudja helyezni, a képzés során szerezzék meg az alapfogalmak használatának készségét. Rendelkezzenek azokkal az információkkal a vidékfejlesztésről, a mezőgazdaságról, amelyek segítik őket a rendszer megismerésében és jövőjük építésében. Ismerjék meg a vidékgazdaság strukturáját, kapcsolatait, versenyképességét befolyásoló tényezőket. Tájékozódjanak az agrárium helyzetéről, működéséről, valamint a fontosabb szabályozásokról.								
Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek								
Az előadások interaktív voltából kifolyólag a hallgatók folyamatosan be vannak vonva az előadásba, ezzel is fejlesztve készségeiket. Az előadások keretén belül neves, kutatóintézetből érkező vendégelőadók szélesítik a látókörüket a hallgatóknak.								
Az előadáshoz tartozó gyakorlatokon a szakmai ismereteik elmélyítése mellett a hallgatók prezentációkat tartanak, előre kiadott témakörökből.								
Értékelés								

A vizsgakérdéseket minden témakör végén megkapják a hallgatók. Az előadás anyagok a hozzájuk tartozó írásos anyagokkal együtt a hallgatók rendelkezésére van bocsájtva.

A vizsga írásban történik, ahol a fogalmak kerülnek számonkérésre, illetve felsorolás és rövid esszé jellegű kérdéseken kívül igaz-hamis, teszt kérdésekre kell számítani. Ha a hallgató az „A” vizsgát nem tudta teljesíteni. „B” és „C” vizsgára jöhet, az egész éves anyagot átfogó szóbeli felelet kerül értékelésre eredménye.

Kötelező szakirodalom:

Fehér Alajos (2005): A vidékgazdaság és a mezőgazdaság. Agroinform Kiadó. ISBN: 9635028326

Mizik Tamás (szerk.) (2017): Agrárgazdaságtan II. – Az agrárfejlesztés mikro- és makroökonómiája. Akadémia Kiadó, ISBN: 978 963 05 9908 5, 446 p.

Fertő Imre – Mizik Tamás (szerk.), 2016: Agrárgazdaságtan I. – Mezőgazdasági árak és piacok, ISBN: 978 630597272, 334 p.

Ajánlott szakirodalom:

VásáryV., BiróS., KisM., & VargaE. (2021). A vidéki területek hosszú távú jövőképe: Empirikus kutatás a Magyar Agrártudásmegosztási és Innovációs Rendszerre fókuszálva. Multidiszciplináris kihívások, sokszínű válaszok - Gazdálkodás- és Szervezéstudományi folyóirat, (1), 51-77. <https://doi.org/10.33565/MKSV.2021.01.03>

További irodalmak folyamatosan a gyakorlatokon kerülnek bemutatásra, illetve feltöltésre kerül az e-learning rendszerbe.

Heti bontott tematika	
1.	Alapfogalmak ismertetése a vidék- és agrárgazdaság területén TE: Megismeri a fontosabb fogalmakat és azok jellemzőit.
3.	Az élelmiszergazdaság társadalmi-gazdasági szerkezete TE: Ismereteket szerez a fontosabb összefüggésekről társadalmi és gazdasági szinten egyaránt.
5.	Erőforrások I. – Földpiac, Földbirtok politika TE: Ismereteket szerez az egyes forrásokról.
7.	Erőforrások II. – Tőkepiac TE: Ismereteket szerez az egyes forrásokról.
9.	Erőforrások III. – Munkaerőpiac TE: Ismereteket szerez az egyes forrásokról.
11.	A főbb ágazatok bemutatása TE: Megismeri az agrárgazdaság főbb ágazatait.
13.	Üzemszervezetek TE: Megismeri az üzemi struktúráját, gazdaságszerkezetét.
15.	Költség – Jövedelem változásai az agrártermelésben TE: Megismeri a mezőgazdaság árainak változására ható főbb jellemzőket.
17.	Vidékgazdaság struktúrája, külső kapcsolatai TE: Megismeri a vidékgazdaság főbb jellemzőit.
19.	A mezőgazdaság szerepe a hazai vidékgazdaságban TE: Megismeri az egyes modelleket és a multifunkcionalitást.
21.	Vidékfejlesztés és mezőgazdaság TE: Megismeri a fontosabb programokat, szabályozási elemeket.
23.	Regionális gazdaság – vidékgazdaság TE: Megismeri a regionalitás fontosabb jellemzőit.
25.	A mezőgazdaságot és a vidéket érintő globális kihívások TE: Megismeri, milyen kihívásokkal kell szembenéznie a mezőgazdaságnak.
27.	Összefoglalás TE: Az elhangzott előadásanyagok szintetizálása.

*TE tanulási eredmények

A tantárgy neve:		magyarul:	Agrár- és vidékfejlesztéspolitika			Kódja:	GT_MAKL018-17	
		angolul:	Agricultural and rural development policy					
Felelős oktatási egység:		DE GTK Ökonómia Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:		--				Kódja:		
Típus		Óraszámok				Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
		Előadás		Gyakorlat				
Nappali		Heti		Heti	-	Kollokvium	3	magyar
Levelező	X	Féléves	10	Féléves	-			
Tantárgyfelelős oktató		neve:		Dr. Fróna Dániel		beosztás a:	adjunktus	
Tantárgy oktatásába bevont oktató		neve:				beosztása		
A kurzus célja, hogy								
<p>az Agrár- és vidékfejlesztési politika tanárgy segítse a hallgatókat megérteni és elemző képességeiket fejleszteni az agrárium és vidékfejlesztés terén alkalmazott stratégiák, politikák és intézkedések széles körében, hozzájárulva ezzel a fenntartható mezőgazdaság és vidéki térségek fejlődéséhez.</p>								
A kurzus rövid tartalma, témakörei								
<p>Az Agrár- és Vidékfejlesztési Politika kurzus általában a következő témakörökre összpontosít:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Vidékfejlesztési stratégiák: Azoknak a tervezési és fejlesztési stratégiáknak a tanulmányozása, amelyek a vidéki térségek gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatóságát célozzák meg. 2. EU agrárpolitikája: az Európai Unió agrárpolitikájának és támogatási rendszereinek részletes elemzése, beleértve a közös agrárpolitika (CAP) aktuális kérdéseit. 3. Fenntarthatóság és környezeti szempontok: Az agrár- és vidékfejlesztési politika kapcsán a fenntartható mezőgazdaság és a környezetvédelem fontosságának kiemelése. 4. Gazdasági hatékonyság és versenyképesség: Az agrárium gazdasági szempontjainak elemzése, beleértve a termelékenységet, az innovációt és a versenyképességet. 5. Energia helyzet: az agrár- és vidékfejlesztés érintettsége az energiaszektorban. <p>Ezen témakörök általában segítik a hallgatókat abban, hogy széles körű ismereteket szerezzenek az agrár- és vidékfejlesztési politika terén, és képesek legyenek analitikusan gondolkodni, valamint javaslatokat tenni a fenntartható fejlődésre és politikai döntésekre..</p>								
Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek								
<p>Az előadások interaktív voltából kifolyólag a hallgatók folyamatosan be vannak vonva az előadásba, ezzel is fejlesztve készségeiket. Projektmunka: Csoportos vagy egyéni projektek, amelyek során a hallgatóknak lehetőségük van egy adott agrár- vagy vidékfejlesztési kérdés részletes elemzésére, kutatására és prezentálására. Vendégelőadások: Szakértők és gyakorló szakemberek meghívása, akik bemutatják saját tapasztalataikat és nézőpontjaikat a témában, hozzájárulva a gyakorlati tudás bővítéséhez.</p>								
Értékelés/Követelmények								
<p>A tantárgy kollokviumos, 3 kredit.</p> <p>Az előadás anyagok az Elearning rendszerében feltöltve, a hozzájuk tartozó írásos anyagokkal együtt a hallgatók rendelkezésére van bocsátva. A vizsga írásban történik, a vizsgaidőszakban. Itt az előadás során elhangzott fogalmak kerülnek számonkérésre, illetve felsorolós és rövid esszé jellegű kérdéseken kívül igaz-hamis, teszt kérdésekre kell számítani.</p>								
Kötelező szakirodalom:								
<p>Az EU hivatalos honlapja, a naprakész információ miatt: https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/cap-introduction/</p>								

Popp József: Az EU közös agrárpolitikája 2014-től, ISBN/ISSN: 9786155224454

Ajánlott szakirodalom:

Popp József - Oláh Judit: Az EU Közös Agrárpolitikája és a magyar vidékfejlesztési program, ISBN/ISSN: 9786155224713

Előadások

	EU alapismeretek
	TE: A hallgatók elsajátítják az EU alapvető működését és intézményrendszerét.
	EU történet
	TE: A hallgatók megismerkednek az Európai Unió történetével és fejlődési szakaszaival.
	KAP
	TE: A hallgatók átfogó ismereteket szereznek a Közös Agrárpolitika céljairól és eszközeiről.
	Új KAP
	TE: A hallgatók megértik az új Közös Agrárpolitika reformjait és újdonságait.
	Új magyar KAP
	TE: A hallgatók megismerik az új magyar Közös Agrárpolitika specifikus céljait és programjait.
	Green deal és Farm to fork stratégia
	TE: A hallgatók megértik a Green Deal és a Farm to Fork stratégia céljait és intézkedéseit.
	Vidékfejlesztés alap
	TE: A hallgatók átfogó ismereteket szereznek a vidékfejlesztési politikák és programok alapjairól.
	Energiabiztonság
	TE: A hallgatók megismerik az energiabiztonság fogalmát és jelentőségét az EU-ban.
	Fenntarthatóság
	TE: A hallgatók elsajátítják a fenntarthatóság alapelveit és alkalmazását az agrár- és vidékfejlesztésben.
	Körforgásos bioökonómia
	TE: A hallgatók megértik a körforgásos bioökonómia fogalmát és annak szerepét a fenntartható fejlődésben.

*TE: Tanulási eredmény

A tantárgy neve:	magyarul:	Agrárköz- és szakigazgatás				Kódja:	GT_MAKL019-17	
	angolul:	Agricultural public and professional administration						
Agárközgazdász Msc								
Felelős oktatási egység:		Vidékfejlesztési és Funkcionális Gazdálkodási Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:		-				Kódja:	.	
Típus	Óraszámok					Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
	Előadás		Gyakorlat					
Nappali		Heti		Heti		K	3	magyar
Levelező	L	Féléves	10	Féléves	-			
Tantárgyfelelős oktató		neve:		Dr. Horváth Péter		beosztása:	egyetemi docens	
<p>A kurzus célja, hogy a hallgatók</p> <p>áttekintést kapjanak a nemzetközi és a magyar szervezeti rendszer feladat- és hatásköreiről, szakterület programjaiban beöltött szerepükről. A hallgatónak lehetősége nyílik betekintést nyerni az agrárszakigazgatás szabályozásának jelenlegi helyzetébe. A tananyag főként a magyar jogra épül, de azon keresztül kiterjed az EU által előírt követelményekre is.</p>								
<p>Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul</p> <p><i>Tudás:</i> A hallgató ismeri és érti az agrárgazdaság szereplőinek sajátosságait, szerepüket a nemzetgazdaságban és a társadalomban. Ismeri és érti az adott szakterület működésének különböző jogszabályi környezetét, és a fennálló összefüggéseket.</p> <p><i>Képesség:</i> A hallgató képes agrár-szakigazgatási alap- és irányítói feladatok ellátására. Képes a szakmai tevékenységének gyakorlását jogszabályi keretek között megvalósítani. Képes saját álláspont kialakítására és annak vitában történő megvédésére általános társadalmi, agrárgazdasági és speciális, a szakterülethez tartozó kérdésekben.</p> <p><i>Attitűd:</i> Jogszabálykövető magatartást mutat és ezt elvárja kollégáitól és beosztottjaitól is.</p> <p><i>Autonómia és felelősség:</i> Jelentős mértékű önállósággal rendelkezik átfogó és speciális szakmai kérdések kidolgozásában, szakmai nézetek képviselésében, indoklásában az agrárszakigazgatás területén. Egyenrangú partner a szakmai kooperációban.</p>								
<p>A kurzus rövid tartalma, témakörei</p> <p>A gazdaságigazgatással kapcsolatos állami, önkormányzati és nem kormányzati szervek által ellátandó feladatok; Az állam gazdaság szervező és –szabályozó tevékenysége, annak eszközei; Az agrárgazdálkodás igazgatása, az agrárigazgatás hazai és európai uniós intézményi rendszere; A földügyi szakigazgatás – az ingatlan- és a földhasználati nyilvántartás; Természeti és genetikai alapokkal kapcsolatos szakigazgatás; Élelmiszer-lánc biztonsági szakigazgatás: (a) állategészségügy és állatjólét; (b) növényvédelem, élelmiszerbiztonság, A környezet-, víz- és természetvédelmi szakigazgatás hazai rendszere.</p>								
<p>Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek</p> <p>előadás, szakmai filmvetítés, egyéni feladatmegoldás, a saját munka prezentációja.</p>								
<p>Értékelés</p> <p>A kiadott oktatási anyagokból írásbeli vizsga.</p>								
<p>Kötelező szakirodalom:</p>								

- Imre M. - Mikó Z. - Lentner Cs. - Kristó K. - Kovács É. M. - Boros A. (2015). Közigazgatási szakvizsga, Gazdasági igazgatás, Jegyzet. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 159. p. ISBN 9786155527395.
- Boros A. - Imre M. - Kristó K. - Mikó Z. - Papp Zs. (2010). Agrár- és vidékfejlesztési igazgatás; Szaktudás Kiadó Ház Rt., 258. p. ISBN: 9789639935488

Ajánlott szakirodalom:

- Csák Cs. (szerk.) (2010). Agrárjog – A magyar agrárjog fejlődése az EU keretei között. Novotni Kiadó, Miskolc, 2010. 288. p. ISBN: 96393603331
- Joseph A. M. (2007): EU Agricultural Law. Oxford, University Press, 456. p. ISBN-13 : 978-1904501657

Heti bontott tematika	
1.	Bevezető, követelményrendszer TE* A hallgató megismeri a félév során teljesítendő feladatokat.
3.	A gazdaságigazgatással kapcsolatos állami, önkormányzati és nem kormányzati szervek által ellátandó feladatok I. TE: Önkormányzati szervek által ellátott feladatok elsajátítása.
5.	A gazdaságigazgatással kapcsolatos állami, önkormányzati és nem kormányzati szervek által ellátandó feladatok II. TE: Nem kormányzati szervek által ellátott feladatok elsajátítása.
7.	Az állam gazdaságszervező és –szabályozó tevékenysége, annak eszközei I. TE: Az állam gazdaságszervező tevékenységeinek a megismerése.
9.	Az állam gazdaságszervező és –szabályozó tevékenysége, annak eszközei II. TE: Az állam gazdaságszabályozó tevékenységeinek az elsajátítása.
11.	Az agrárágazat igazgatása, az agrárigazgatás hazai és európai uniós intézményi rendszere I. TE: Az agrárigazgatás hazai rendszerének a megismerése.
13.	Az agrárágazat igazgatása, az agrárigazgatás hazai és európai uniós intézményi rendszere II. TE: Az agrárigazgatás európai uniós rendszerének a megismerése.
15.	A földügyi szakigazgatás – az ingatlan- és a földhasználati nyilvántartás TE: A földügyi szakigazgatás alapjainak az elsajátítása.
17.	Természeti és genetikai alapokkal kapcsolatos szakigazgatás TE: Természeti, genetikai szakigazgatás.
19.	Élelmiszer-lánc biztonsági szakigazgatás alapjai TE: Élelmiszer-lánc biztonsági ismeretek.
21.	Élelmiszer-lánc biztonsági szakigazgatás: állategészségügy és állatjóllét TE: Állategészségügyi és állatjólléti ismeretek.
23.	Élelmiszer-lánc biztonsági szakigazgatás: növényvédelem, élelmiszerbiztonság TE: Növényvédelmi, élelmiszerbiztonsági ismeretek.
25.	A környezet-, víz- és természetvédelmi szakigazgatás hazai rendszere I. TE: Környezetvédelmi szakigazgatás.
27.	A környezet-, víz- és természetvédelmi szakigazgatás hazai rendszere II: TE: Víz- és természetvédelmi szakigazgatás

*TE tanulási eredmények

A tantárgy neve:	magyarul:	Ellátásilánc menedzsment				Kódja:	GT_MAKL020-17	
	angolul:	Supply chain management						
Felelős oktatási egység:		Vidékfejlesztési és Funkcionális Gazdálkodási Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:						Kódja:		
Típus	Óraszámok					Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
	Előadás		Gyakorlat					
Nappali		Heti		Heti		kollokvium	3	magyar
Levelező	x	Féléves	10	Féléves	5			
Tantárgyfelelős oktató		neve:	Dr. habil. Csipkés Margit			beosztása:	egyetemi docens	
<p>Kurzus célja: Az ellátási lánc menedzsment kurzus célja, hogy a hallgatók megértsék az ellátási láncok működésének alapelveit és stratégiai jelentőségét. Fejleszti a készségeiket a beszerzés, a logisztika, a készletgazdálkodás és az együttműködés területén. A kurzuson a résztvevők gyakorlati példákon és esettanulmányokon keresztül sajátíthatják el a hatékony folyamat- és költségmenedzsment módszereit. Végső cél, hogy a hallgatók képesek legyenek komplex ellátási láncokat átlátni, optimalizálni és a versenyképesség szolgálatába állítani.</p> <p>Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul</p> <p><i>Tudás:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jól ismeri a logisztikai rendszer belső felépítését, a logisztikai folyamatok és rendszerek, tervezési, elemzési és fejlesztési módszereit és eljárásait. - Ismeri a logisztika, illetve egyes alrendszerei és az ellátásilánc teljesítményének értékelésére alkalmas technikákat. <p><i>Képesség:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Önálló új következtetéseket, eredeti gondolatokat és megoldási módokat fogalmaz meg, képes az igényes elemzési, modellezési módszerek alkalmazására, komplex problémák megoldására irányuló stratégiák kialakítására, döntések meghozatalára változó hazai és nemzetközi környezetben, illetve szervezeti kultúrában is. - Képes a vállalati versenyképességet támogató logisztikai fejlesztések és célkitűzések megfogalmazására. - Képes a logisztikai folyamat elvárásainak és teljesítményének más vállalati funkcióval történő hatékony összehangolására. - Képes a vállalati logisztikai folyamatok rendszerszemléletű és a folyamatokat középpontba helyező irányítására és fejlesztésére. - Képes a logisztika és ellátásilánc-menedzsment meghatározó kutatási területein önálló kutatási probléma megfogalmazására és a kutatás végrehajtására. <p><i>Attitűd:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kulturált, etikus és tárgyilagos értelmiségi hozzáállás jellemzi a személyekhez, illetve a társadalmi problémákhoz való viszonyulása során, munkájában figyel a szélesebb körű társadalmi, ágazati, regionális, nemzeti és európai értékre (ide értve a társadalmi, szociális és ökológiai, fenntarthatósági szempontokat is). - Törekszik tudásának és munkakapcsolatainak fejlesztésére, erre munkatársait és beosztottait is ösztönzi, segíti, támogatja. - Nyitott és befogadó az ellátásilánc-menedzsment lehetőségei és a gyakorlat új eredményei, valamint a társadalmi-gazdasági-jogi környezet szakterületét érintő változások iránt. <p><i>Autonómia és felelősség:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Önállóan létesít, szervez és irányít nagyobb méretű vállalkozást, vagy nagyobb szervezetet, szervezeti egységet is. - Felelősséget vállal saját munkájáért, az általa irányított szervezetért, vállalkozásáért, az alkalmazottakért. Önállóan azonosítja, tervezi és szervezi saját és beosztottai szakmai és általános fejlődését, azokért felelősséget vállal és visel. - A szakmai feladatok megoldása során önállóan választja ki és alkalmazza a releváns ellátásilánc-menedzsment problémamegoldási módszereket. - Kutatási-fejlesztési és projektszerepekhez csatlakozva - a csoportok tagjaival együttműködve - megszerzett ismereteit, gyakorlati tapasztalatait, képességeit és készségeit mozgósítja. - Képviseli, betartja és betartatja a szervezet etikai normáit, szükség esetén kezdeményezi azok továbbfejlesztését. 								
A kurzus rövid tartalma, témakörei								
A kurzuson a hallgatók megismerkednek a kereslet és kínálat előrejelzés alapjaival, különös tekintettel a statisztikai								

<p>módszerekre, az átlagolásra, becslésre és előrejelzésre. Áttekintik a beszerzés és beszállítói menedzsment legfontosabb területeit, mint a beszállítók értékelése, a termelés ütemezése és az MRP rendszerek alkalmazása. Külön hangsúlyt kap a minőségellenőrzés, a Six Sigma, a Kaizen és a TQM módszerek révén, valamint a raktározás és készletgazdálkodás mutatóinak elemzése. A résztvevők betekintést nyernek a logisztika és szállítás költségeinek vizsgálatába, az elosztás és forgalmazás folyamataiba, a vevőszolgálat működésébe, a visszáru kezelés elszámolásaiba, továbbá a fenntarthatóság és zöld logisztika kérdéseibe. Végül a kurzus kitér a modern technológiák és információs rendszerek szerepére, valamint a pénzügyi menedzsment és kockázatkezelés alapjaira, beleértve a vonatkozó mutatók kalkulációját</p>
<p>Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek</p> <p>Az ellátási lánc menedzsment kurzus tanítási módszerei között szerepelnek előadások, amelyek megalapozzák az elméleti ismereteket. A hallgatók Excelben végeznek példaszámításokat, például készletgazdálkodási modelleket állítanak fel és optimalizálnak alapanyag-beszerzésre vonatkozóan. Csoportmunkák és esettanulmányok keretében konkrét ellátási lánc szituációkat terveznek meg, beleértve a beszerzési ütemezést és a költségek elemzését. Az interaktív feladatok célja, hogy a résztvevők önállóan tudjanak gyakorlati döntéseket hozni valós üzleti környezethez hasonló helyzetekben.</p>
<p>Értékelés</p> <p>A tantárgy kollokvium kimenetelű. Vizsga időszakban lehet a kollokvium jegyet megszerezni gyakorlati példa megoldásával és írásbeli teszt megírásával. A félév során lehetőség van ZH írásra is, melyek teljesítésével megajánlott jegy szerezhető.</p>
<p>Kötelező szakirodalom: Szász Levente- Demeter Krisztina: Ellátásilánc-menedzsment Akadémiai Kiadó 2017 ISBN 978 963 454 033 5</p> <p>Demeter Krisztina (szerk.): Termelés, Szolgáltatás, Logisztika – Az értékteremtés folyamatai, Wolters Kluwer Kft., 2018, ISBN 9789632957043</p> <p>Ajánlott szakirodalom: Sunil Chopra (2018): Supply Chain Management: Strategy, Planning, and Operation, Global Edition. PEARSON Education Limited. ISBN 129225789X</p> <p>Bateman, A. (2019) What Supply Chain Transparency Really Means. Harvard Business Review.</p> <p>Villena, V.H - Gioia, D.A (2020): A More Sustainable Supply Chain, Harvard Business Review.</p> <p>Marc Levinson: The Box: How the Shipping Container Made the World Smaller and the World Economy Bigger (2nd ed.). Princeton University Press. ISBN 978-0-691-17081-7</p>

Alkalmra bontott tematika
<p>Kereslet és kínálat előrejelzés (statisztikai alapismeretek, átlag, becslés, előrejelzés). Beszerzés és beszállítói menedzsment (beszállító értékelés). Termelés (termelés ütemezés, MRP). 4. minőségellenőrzés (Minőségjavítási módszerek: Six Sigma, Kaizen, TQM). Raktározás és készletgazdálkodás (raktározási + készletgazdálkodási mutatók)</p>
<p>Logisztika és szállítás (A logisztikai költségek és szállítási hatékonyság elemzés). Elosztás és forgalmazás. Vevőszolgálat és ügyfélszolgálat. Visszáru kezelés (visszáru elszámolások, kalkulációk). Fenntarthatóság és zöld logisztika.</p>

A tantárgy neve:		magyarul:	Agrár- és élelmiszerpiacok gazdaságtana				Kódja:	GT_MAKL021-17
		angolul:	Economics of Agricultural and Food Markets					
Felelős oktatási egység:		DE GTK Ökonómia Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:		-				Kódja:	-	
Típus	Óraszámok					Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
	Előadás		Gyakorlat					
Nappali	-	Heti	-	Heti	-	K	4	magyar
Levelező	L	Féléves	10	Féléves	10			
Tantárgyfelelős oktató		neve:	Dr. Kovács Krisztián			beosztása:	adjunktus	
<p>A kurzus célja:</p> <p>A tantárgy feltételezi mindazon gazdasági tantárgyak (mikro-, makroökonómia, pénzügy, vállalati pénzügyek, marketing, vállalatgazdaságtan, agrobiznisz, ágazati gazdaságtan, számvitel, menedzsment, gazdasági elemzés) ismeretét, amelyek a tanterv szerint a BsC képzés során oktatásra kerülnek.</p> <p>A hallgatók a tanév során elsajátítják a mezőgazdasági agrár és élelmiszer piacok gazdaságtanának elméleti kérdéseinek alapjait. Az elméleti oktatáson túl a gyakorlatvezető irányításával szakmai előadásokon vesznek részt. A gyakorlat keretében választott témában beadandó dolgozatot készítenek el (1 fő készít egy dolgozatot), mely egy adott mezőgazdasági vagy élelmiszeripari ágazat aktuális piaci helyzetével és problémájával foglalkozik. Ezen dolgozat eredményeit írásban és szóban is ismertetik a gyakorlat során. Követelmény, hogy a hallgatók kidolgozzák az előirányzott témát a gyakorlatvezető útmutatása szerint.</p>								
<p>Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul</p> <p><i>Tudás:</i></p> <p>A végzett hallgató képes egy mezőgazdasági szektor alapvető elemzésének elkészítéséhez szükséges adatok valósághű előállítására, hasznosítására, stratégiai és taktikai szintű döntések meghozatalára, korszerű tervezési, gazdálkodási eljárások és módszerek alkalmazására, a vállalkozások fejlesztési céljainak megvalósítását szolgáló helyzetfelmérésre és javaslattevésre.</p> <p>Rendelkezik a gazdaságtudomány alapvető, átfogó fogalmainak, elméleteinek, vállalati szintű összefüggéseinek szintetizált ismeretével, a releváns gazdasági funkciókra és folyamatokra vonatkozóan. Összefüggéseiben átlátja és érti a mezőgazdasági piacok alapvető törvényszerűségeit.</p> <p><i>Képesség:</i></p> <p>A végzett hallgató képes a mezőgazdasági ágazatok alapvető gazdasági folyamatainak értékelésére. A tanult elméletek és módszerek alkalmazásával tényeket és alapvető összefüggéseket tár fel, rendszerez és elemez, önálló következtetéseket, kritikai észrevételeket fogalmaz meg, döntés-előkészítő javaslatokat készít és döntéseket hoz ágazati szinten.</p> <p>Képes alapvető ágazati elemzések elkészítésére és prezentálására.</p> <p><i>Attitűd:</i></p> <p>A végzett hallgató a minőségi munkavégzés érdekében problémaérzékeny, proaktív magatartást tanúsít, csoportos feladatvégzés esetén konstruktív, együttműködő, kezdeményező.</p> <p>Fogékony az új információk befogadására, az új szakmai ismeretekre és módszertanokra, nyitott az új, önálló és együttműködést igénylő feladatok, felelőségek vállalására. Törekszik tudásának és munkakapcsolatainak fejlesztésére, ebben munkatársaival való együttműködésre.</p> <p>Érdeklődik a mezőgazdasági innovációk iránt.</p> <p><i>Autonómia és felelősség:</i></p> <p>A végzett hallgató általános szakmai felügyelet mellett, önállóan végzi és szervezi a munkaköri leírásban meghatározott feladatokat. Önállóan szervezi meg a gazdasági folyamatok elemzését, az adatok gyűjtését, rendszerezését, értékelését. Az elemzésekért, következtetéseikért és döntéseikért felelősséget vállal. Alkalmos</p>								

önálló munkavégzésre (módszertan, technika kiválasztása; a munka szervezése, tervezése, irányítása; az adatok gyűjtése, rendszerezése, elemzése, értékelése; általános és szakmai fejlődés).

A kurzus rövid tartalma, témakörei

- Bevezetés és a kvantitatív mérések áttekintése
- A piacok és a piacosság áttekintése
- Az agrár és élelmiszeripari tevékenységek gazdasági fontosságának mérése és az Index számok
- Analitikai módszerek és eszközök (termelés és fogyasztás keretrendszer)
- Kereslet és rugalmassági elvek és a kínálati elvek
- Piaci viselkedés modellezése és az alternatív piaci szerkezetek
- Árak felderítése
- Az agrárpiacok térbeli aspektusai
- A piacok térbeli karakterisztikája
- A helyi piacok és nemzetközi kereskedelem összefüggései
- Nemzetközi kereskedelem és a nemzetközi kereskedelmi modell és szabályozások
- Az agrárpiacok időbeli aspektusai
- Raktározási döntések az agrár és élelmiszeriparban
- Future piacok, a „hedge” alapjai és az opciós piacok és használatuk
- Hallgatói prezentációk;
- Vizsga

Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek

A hallgatók önállóan az adott szakhoz kapcsolódó ágazati elemzést készítene szabadon választott, de a tantárgyfelelőssel egyeztetett témában. Követelmény egy, az oktató útmutatásai szerint elkészítendő ágazati elemzés tartalmi és formai követelményeknek megfelelő kidolgozása és határidőre történő leadása. A dolgozat leadása elektronikusan beküldve teljesíthető.

A félév elfogadásának (a félévi aláírás megszerzésének) feltételei:

- A gyakorlatok látogatása kötelező a „Tanulmányi és vizsgaszabályzat” ide vonatkozó előírásai szerint. A jelenlét folyamatosan ellenőrzésre kerül. Az aláírás feltétele a foglalkozások előírásoknak megfelelő látogatása.
  - Az oktató útmutatásai szerint elkészítendő ágazati-piaci elemzés tartalmi és formai követelményeknek megfelelő kidolgozása és határidőre történő leadása. Az ágazati elemzés legfőbb tartalmi és formai követelményei a tantárgyi programhoz csatolt mellékletben található, mely kiegészül a gyakorlatvezető gyakorlatokon elhangzott előírásaival.
- A leadási határidő: ..... Az ágazati-piaci elemzés tartalmi és formai követelményeknek nem megfelelő elkészítése, valamint a határidő be nem tartása a dolgozat elégtelen osztályzatát vonja maga után.
- Az ágazati-piaci elemzés szóbeli prezentációja a szorgalmi időszak utolsó gyakorlatán. Igazolt hiányzás esetén a prezentáció a gyakorlatvezető oktatóval történt egyeztetést követően pótolható. A hiányzás beszámít a félévi hiányzásba.
  - Azonnali elégtelen érdemjegyet von maga után, ha a beadott elemzés nem a hallgatók saját munkájának eredménye.

Értékelés

A félév szóbeli kollokviummal zárul, mely a végső érdemjegy felét (50%-át) adja. Továbbá a gyakorlati jegy kialakításának szempontjai: Egyrészt az előadások és a saját adatgyűjtés alapján az előírásoknak megfelelően elkészített és határidőre beadott mezőgazdasági ágazati-piaci elemzés szakmai minősége, a szöveges részek szakszerűsége, valamint az abban szereplő adatok aktualitása és számszaki pontossága (30%). Másrészt az ágazati elemzés védése 15 perces prezentáció formájában (20%).

Kötelező szakirodalom:

- A tantárgy gyakorlatain elhangzott és kiadott anyagok;
- Economics of Agricultural Markets, Ronald A. Schrimper, 2001., Prentice Hall, Upper Saddle River, USA, New Jersey 07458, ISBN 0-13-775776-X
- AGRÁRGAZDASÁGI TANULMÁNYOK 2007.2. szám, szerkesztette: Varga Tibor-Tunyonyigé Nechay Veronika-Mizik Tamás, A MEZŐGAZDASÁGI ÁRKÉPZÉS ELMELETI ALAPJAI ÉS HAZAI GYAKORLATA Agrárgazdasági Kutató Intézet, Budapest, Zsil u. 3-5. Tel: 36-1-217-1011

Ajánlott szakirodalom:

- Stummer Ildikó, Molnár Zsuzsa, Mándi-Nagy Dániel, Isépy Anett, Módos Rita, Pájtli Péter, Thury

Eszter, Németh Noémi, Wanek Zsuzsa (2011), A fontosabb termékpályák 2010. évi piaci folyamatai, Budapest, Agrárgazdasági Kutató Intézet. 86 p., ISBN: 978-9-634915-66-9, ISSN: 1418-2130

- Nábrádi A., Pupos T., Takácsné Gy.K. Üzemtan II. 2. kötet, „Szaktudás Kiadó Ház, Budapest 2008. ISBN:978-963-9736-92-4

Előadások tematikája	
1.	Követelményrendszer ismertetése; Bevezetés és a kvantitatív mérések áttekintése; TE*: Ismeri a mezőgazdasági piacokkal kapcsolatos alapvető fogalmakat, megismeri a kvantitatív méréseket, azok sajátosságait és azok közötti alapvető összefüggéseket.
3.	Alapfogalmak; A piacok és a piacosság áttekintése; TE: Ismeri piacok és piacosság alapvető definícióit és a közöttük lévő összefüggéseket, történeti áttekintést.
5.	Az agrár és élelmiszerpiacok gazdasági fontosságának mérése és az Index számok; TE: Ismeri az élelmiszerpiacok mérésére használt mutatószámokat, tudja értelmezni és be tudja mutatni az indexszámok használatát és a közöttük lévő összefüggéseket.
7.	Kereslet és rugalmassági elvek és a kínálati elvek; TE: Ismeri az ágazati / iparági elemzés legfőbb szakmai és módszertani kérdéseit, képes különféle rugalmassági mutatókat képezni és értelmezni.
9.	Piaci viselkedés modellezése és az alternatív piaci szerkezetek; TE: Ismeri a különféle alternatív piaci szerkezeteket és képes elemzően összehasonlítani azokat, különféle szempontok alapján
11.	Árak felderítése; TE: Ismeri az árak alakulásának legfontosabb tulajdonságait és önállóan képes azok trendjét értékelni
13.	Az agrár és élelmiszerpiacok térbeli aspektusai; TE: Ismeri az agrárpiacok térbeli aspektusait, képes bemutatni a szállítványozással kapcsolatos alap összefüggéseket, melyek a mezőgazdasági piacok tekintetében fontosak és képes modell összefüggések feltárására és magyarázatára.
15.	A helyi piacok és nemzetközi kereskedelem összefüggései; TE: Képes bemutatni a nemzetközi piacok és kereskedelem sajátos aspektusait és a közöttük fennálló összefüggéseket valamint képes megfogalmazni a helyi piacok alapvető szakmai kérdéseit és összefüggéseit.
17.	Az agrár és élelmiszerpiacok időbeli aspektusai; TE: Képes bemutatni a raktározási döntések során felmerült kérdéseket és elemzően értékelni a raktározási döntések során felmerült mérlegelendő kérdéseket és az egyes tényezők közötti összefüggéseket.
19.	Future piacok, a „hedge” alapjai és az opciós piacok és használatuk; TE: Ismeri az árutőzsde alapvető feladatait és kereskedelmi módszereit, képes azokat bemutatni és gyakorlati hasznosíthatóságukra rávilágítani.
21.	Az egyes mezőgazdasági termékpiacok jellemzői; TE: Képes bemutatni az ágazati piaci elemzés alapvető fogalmait és szerkezetét, gyakorlati hasznosíthatóságukat.
23.	Növénytermesztéshez kötődő piacok elemzési módszerei; TE: Képes összefüggéseiben átlátni egy növénytermesztési ágazat terv koncepció megvalósításához szükséges feladatokat. Képes bemutatni egy növénytermesztési ágazatot a tanult módszerek alkalmazásával és szóban prezentálni az ágazat főbb tendenciáit.
13.	Állattenyésztéshez kötődő piacok elemzési módszerei; TE: Képes összefüggéseiben átlátni egy állattenyésztési ágazat terv koncepció megvalósításához szükséges feladatokat. Képes bemutatni egy növénytermesztési ágazatot a tanult módszerek alkalmazásával és szóban prezentálni az ágazat főbb tendenciáit.
14.	Piaci elemzés leadása; Hallgatói prezentációk; TE: A beadandó dolgozat elkészítése során egy konkrét gyakorlati példán keresztül megtapasztalja és gyakorlatot szerez egy ágazat gazdasági helyzetének bemutatásáról és az egyes ágazati összefüggések feltárásáról. A prezentáció eredményeként képes lesz a lényegkiemelésre és a legfontosabb összefüggések bemutatására. Fejlődik előadó- és vitakészsége.

*TE tanulási eredmények

Gyakorlatok tematikája

Hét	Téma
1-2.	Követelményrendszer ismertetése. Az üzemtani alapfogalmak ismételése
3-4.	A gyakorlatokon megoldandó piacelemzési példafeladat elméleti háttérének áttekintése.
5-6.	Adatgyűjtés elméleti háttere és gyakorlati módjai az állattenyésztési ágazatok piacelemzéséhez.
7-8.	Az adatelemzés módszerei
9-10.	Adatvizualizáció gyakorlati alkalmazása állattenyésztési ágazatok piacelemzése során
11-12.	Az üzemgazdasági elemzés és értékelés módszertana a komplex állattenyésztési piacelemzési példafeladat mintáján.
13-14.	Az üzemgazdasági elemzés és értékelés módszertana a komplex állattenyésztési piacelemzési példafeladat mintáján.

A tantárgy neve:	magyarul:	Állattenyésztési ágazatok gazdaságtana	Kódja:	GT_MAKL022-17
	angolul:	Economics of livestock sectors		

Agrárközgazdász Msc levelező tagozat

Felelős oktatási egység:	DE GTK Ökonómia Intézet Agrárökonómia Tanszék			
--------------------------	--	--	--	--

Kötelező előtanulmány neve:	-	Kódja:	-
-----------------------------	---	--------	---

Típus	Óraszámok				Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
	Előadás		Gyakorlat				
Nappali	Heti	-	Heti	-	K	4	magyar
Levelező	X	Féléves	10	Féléves			

Tantárgyfelelős oktató	neve:	Prof. Dr. Szöllösi László	beosztása:	egyetemi tanár
------------------------	-------	----------------------------------	------------	-----------------------

A kurzus célja, hogy a hallgatókkal megismertesse a főbb állattenyésztési ágazatok piaci, szervezési és üzemgazdasági jellemzőit, összefüggéseit. Az oktatás a legfőbb ágazatokra koncentrálni: tejhasznú szarvasmarha, húsmarha, sertés, juh, vágócsirke; étkezési tojás, pulyka, lúd, kacsa, hal. Az oktatás további célja, a hallgatókat megismertetni a főbb állattenyésztési ágazatok, elsősorban mikro- és másodsorban makroszintű, ökonómiai kérdéseivel. A hallgatók tananyag elsajátítását követően megismerik az egyes állattenyésztési ágazatok gazdasági és társadalmi helyzetét és képesek lesznek megalapozott vezetői döntéseket hozni az egyes állattenyésztési ágazatok vezetésére kapcsán.

Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul

Tudás:

Részletekbe menően elsajátította a gazdaságtudomány, illetve a gazdaság, az agrárium mikro és makro szerveződési szintjeinek fogalmait, törvényszerűségeit, folyamatait és összefüggéseit, továbbá ismeri a kapcsolódó szakterületek terminológiáját. Jól ismeri az agrárökonómia szakszókincsét.

Érti a gazdálkodó szervezetek struktúráját, működését ismeri az élelmiszergazdaság általános és specifikus jellemzőit, határait, legfontosabb fejlődési irányait, az agrárium kapcsolódását az üzleti szférához. Ismeri az állattenyésztési ágazatok általános és specifikus gazdasági jellemzőit, kihívásait és fejlődési irányait.

Ismeri és érti a hazai élelmiszergazdaság területén lejátszódó folyamatokat (az agrárgazdálkodás biológiai, műszaki, logisztikai, kereskedelmi, élelmiszerlánc-biztonsági, jogszabályi feltételrendszerét, társadalmi beágyazottságát), a köztük lévő összefüggéseket. Birtokában van az állati termékek előállításával összefüggő azon ágazati, piaci és üzemgazdasági ismerteknek, melyek elvi, logikai és lexikai alapját képezik az ágazatokkal kapcsolatos tervező, elemző, szervező és irányító munkának. Ismeri az agrárökonómia (üzemtan) sajátos kutatási módszereit.

Képesség:

Képes mérlegelni az adott vállalati, intézményi vagy közösségi projektek hatásait a vidék gazdasági, társadalmi és természeti környezetére vonatkozóan.

Képes az állati termék-előállításához szükséges erőforrások megtervezésére, beszerzésére, elosztására, a termelési folyamatokkal való összehangolására és hatékony működtetésére, továbbá az ágazatok, illetve a gazdálkodás eredményeinek elemzésére, értelmezésére, egzakt és tényszerű következtetéseken alapuló gazdálkodói döntéshozatalra.

Képes eligazodni és szakmailag megalapozott véleményt alkotni az állattenyésztéshez kapcsolódó hazai, nemzetközi gazdaságpolitikai és társadalmi eseményekben és jelenségekben. Képes az egyes ágazati szakmai problémák megfogalmazására, a várható trendek felismerésére, önálló szakmai álláspont kialakítására, és annak megvédésére a viták során.

Attitűd:

Szakmai kérdésekben kreativitás; jó problémafelismerő és -megoldó képesség; elemző és szintetizáló képesség; a fenntarthatóság elve mellett elkötelezettség; jó kommunikációs és együttműködési képesség; szakmai felelősségtudat; szakmai továbbképzés iránti igény jellemzi és vezetői készségek.

Nyitott a mezőgazdasági ágazatok gazdaságtanában érdekelt szereplők véleményének befogadására

Autonómia és felelősség:

Jelentős mértékű önállósággal végzi az átfogó és speciális agrár-közgazdasági kérdések végiggondolását és adott források alapján történő kidolgozását. Szakmai véleményét döntési helyzetekben önállóan képviseli. A munkájával kapcsolatos szakmai, jogi, etikai normákat, szabályokat betartja és betartatja.

Felelősen gondolkodik a gazdasági döntések környezeti és társadalmi hatásairól, valamint az élelmiszergazdaságban működő vállalkozások társadalmi és környezeti felelősségvállalásáról.

A kurzus rövid tartalma, témakörei

Az előadások tematikája minden ágazat esetében a következő témakörökre épül: (1) Az állattenyésztési ágazatok gazdasági jelentősége, szerkezete, felépítése, fejlődési tendenciái, piaci helyzete és szabályozása, továbbá várható hosszú távú piaci kilátásai. (2) A termelés üzemgazdasági sajátosságai és erőforrásigénye (befektetett tőke, forgótőke, munkaerő, szaktudás), valamint a termelés kockázati tényezői. (3) Az egyes ágazatok termelési értéke, költség- és jövedelemviszonyai, illetve hatékonysága különböző termelési színvonalon (extenzív-intenzív). (4) Az üzemi (mikro) és az ágazati (makro) szintű versenyképesség jellemzése az erőforrások, üzemméret, hatékonyság, szervezethez és piaci igények oldaláról. (5) A hatékonyság és versenyképesség üzemi szintű kulcstényezői, illetve fokozásuk üzemi szintű tartalékai.

A gyakorlatok során a hallgatók esettanulmány jelleggel gazdasági kalkulációkat készítenek az oktató útmutatásai alapján.

Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek

A hallgatóknak a tantárgy keretében el kell sajátítaniuk az üzemi szintű gazdálkodási döntéshozatalhoz szükséges ágazati, piaci és üzemgazdasági ismereteket minden fontosabb állattenyésztési ágazat vonatkozásában. Ennek érdekében a hallgatók minden tanult ágazat esetében: (a) mélységében megértik a piac működési mechanizmusát, felépítését, szerkezetét, valamint a piaci szereplők viselkedését, erőviszonyait, függőségi rendszerüket és döntéseik mozgatórugóit; (b) megismerik és megértik az egyes állattenyésztési ágazatoknak az üzemi gazdálkodás rendszerébe való illeszkedését, az ágazatok üzemen belüli horizontális és vertikális kapcsolatait, valamint az egyes ágazatok jellemző gazdasági-döntési problémáit, dilemmáit, illetve a döntéshozatalhoz szükséges gazdálkodási alapelveket, összefüggéseket; (c) elsajátítják a termelési folyamattal, a tartás- és takarmányozás-technológia főbb jellemzőivel és munkaműveleteivel, valamint az ágazatok üzemgazdasági jellemzőivel (a termelés erőforrásigénye, érték-, költség- és jövedelem-viszonyai, hatékonysága) összefüggő ismerteket.

Az előadások keretében kerül sor a főbb mezőgazdasági ágazatok üzemgazdasági ismereteinek elsajátítására, különös tekintettel azok elméleti hátterére, logikai összefüggéseire. Az előadások tartása PowerPoint prezentációs anyagra alapoz, mely minden egyes oktatott ágazat esetében azonos szerkezetben épül fel a könnyebb tanulhatóság és az ágazatok közötti összehasonlíthatóság végett. A ppt előadásanyagot elektronikus jegyzet egészíti ki. A gyakorlatok során a hallgatók esettanulmány jelleggel gazdasági kalkulációkat készítenek az oktató útmutatásai alapján.

A hallgatók az oktató iránymutatásai alapján kiscsoportos team munkában (maximum 2 fő), önállóan kidolgozott, egy választott állattenyésztő telep elemzését készítik el, amit szóban prezentálnak. Az elkészítendő prezentáció hozzájárul a hallgatók adatgyűjtéssel és feldolgozással kapcsolatos ismeretek, valamint a csapatmunkában való együttműködéssel, munkamegosztással és kommunikációval kapcsolatos készségek fejlesztéséhez is. A prezentációk elkészítése a szorgalmi időszakban történik, bemutatására pedig a gyakorlatokon kerül sor.

Értékelés

A félév kollokviumi jeggyel zárul. A kollokviumi jegybe beleszámít egyrészt az előírások alapján elkészített prezentáció eredménye (30%-os súllyal), másrészt a vizsgaidőszakban teljesítendő szóbeli vizsga eredménye (70%-os súllyal). A szóbeli vizsga tételei a kurzus témaköreiből kerülnek megfogalmazásra. A félév akkor tekinthető sikeresnek, ha mind a prezentáció, mind a vizsga sikeresnek ítéltető.

Kötelező szakirodalom:

- A tantárgy előadásain és gyakorlatain elhangzott és kiadott anyagok;
- Apáti F. – Nábrádi A. – Szöllősi L. – Szűcs I. (2018): Üzemtan, egyetemi jegyzet (Szerk. Szűcs I.) EFOP-3.4.3-16-2016-00021, Debreceni Egyetem, 1-237 p. ISBN 978-963-490-139-6. (a könyv egyes, a tantárgyfelelős oktató által kiválasztott fejezetei)
- Szűcs I. (Szerk.) (2013): Mezőgazdasági ágazatok gazdaságtana – Elméleti jegyzet (Elektronikus tananyag) Debreceni Egyetem AGTC. Debrecen. ISBN 978-615-5183-64-5 (a könyv egyes, a tantárgyfelelős oktató által kiválasztott fejezetei)
- Apáti F. - Berde Cs. - Blaskó B. - Felföldi J. - Madai H. - Nábrádi A. - Pupos T. - Szénásné Ványi N. - Szöllősi L. - Szűcs I. (2013): Vállalati és ágazati gazdaságtani ismeretek /elméleti jegyzet/ Debreceni Egyetem Gazdálkodástudományok Centruma, Debrecen, 2013. ISBN 978-615-5183-52-2 (a könyv egyes, a tantárgyfelelős oktató által kiválasztott fejezetei)

Ajánlott szakirodalom:

- Apáti F. (Szerk.): (2013): Vállalati és ágazati gazdaságtani ismeretek – Elméleti jegyzet (Elektronikus tananyag) Debreceni Egyetem AGTC, Debrecen. ISBN 978-615-5183-52-2.
- Nábrádi A – Pupos T. – Takácsné Gy. K. (Szerk.) (2008): Üzemtan I. Szaktudás Kiadó Ház. Budapest. ISBN 978-963-9736-90-0-Ö; ISBN 978-963-9736-92-4
- Nábrádi A. – Pupos T. – Takácsné Gy. K. (Szerk.) (2008): Üzemtan II. Szaktudás Kiadó Ház. Budapest. ISBN 978-963-9736-90-0-Ö; ISBN 978-963-9736-92-4

- H. D. Schaffer – P. Koonathamdee – D. E. Ray: Economics of industrial farm animal production.
http://www.ncifap.org/images/212-6_PCIFAP_Ecnmics_v5_tc.pdf
- Agrárgazdasági Kutató Intézet éves kiadványai; KSH kiadványok és tanulmányok; Gazdálkodás folyóirat; Egyéb szakajtó; MVH honlapja és tájékoztatói

Részletes tematika (előadás)	
10 óra	Az állattenyésztési ágazat nemzetközi és nemzetgazdasági jelentősége, tendenciái;
	TE*: Az állattenyésztési ágazatok volumene, szerkezete, versenyképessége.
	Tejtermelés ökonómiai kérdései;
	TE: Az ágazat szervezése és ökonómiája, üzemgazdasági jellemzői, költség-jövedelem viszonyai és hatékonysága.
	Marhahústermelés ökonómiai kérdései;
	TE: Az ágazat szervezése és ökonómiája, üzemgazdasági jellemzői, költség-jövedelem viszonyai és hatékonysága.
	Vágósertéelőállítás ökonómiai kérdései;
	TE: Az ágazat szervezése és ökonómiája, üzemgazdasági jellemzői, költség-jövedelem viszonyai és hatékonysága.
	Vágócsirke előállítás ökonómiai kérdései;
	TE: Az ágazat szervezése és ökonómiája, üzemgazdasági jellemzői, költség-jövedelem viszonyai és hatékonysága.
	Tojástermelés ökonómiai kérdései;
	TE: Az ágazat szervezése és ökonómiája, üzemgazdasági jellemzői, költség-jövedelem viszonyai és hatékonysága.
	Vágópulykaelőállítás ökonómiai kérdései;
	TE: Az ágazat szervezése és ökonómiája, üzemgazdasági jellemzői, költség-jövedelem viszonyai és hatékonysága.
	Víziszárnyas ágazatok (lúd, kacska) ökonómiai kérdései;
TE: Az ágazat szervezése és ökonómiája, üzemgazdasági jellemzői, költség-jövedelem viszonyai és hatékonysága.	
Juh- és kecskeágazat ökonómiai kérdései;	
TE: Az ágazat szervezése és ökonómiája, üzemgazdasági jellemzői, költség-jövedelem viszonyai és hatékonysága.	
A haltermelés ökonómiai kérdései;	
TE: Az ágazat szervezése és ökonómiája, üzemgazdasági jellemzői, költség-jövedelem viszonyai és hatékonysága.	

*TE tanulási eredmények

A gyakorlatok párhuzamosan követik az előadások anyagát.

Részletes tematika (gyakorlat)	
10 óra	Az üzemi alapfogalmak ismételése.
	A gyakorlatokon megoldandó komplex állattenyésztési példafeladat elméleti háttérének áttekintése.
	Adatgyűjtés elméleti háttéré és gyakorlati módjai az állattenyésztési ágazatok elemzéséhez.
	Az adatelemzés módszerei
	Adatvizualizáció gyakorlati alkalmazása állattenyésztési ágazatok elemzése során
	Az üzemgazdasági elemzés és értékelés módszertana a komplex állattenyésztési példafeladat mintáján.
	Az üzemgazdasági elemzés és értékelés módszertana a komplex állattenyésztési példafeladat mintáján.

A tantárgy neve:	magyarul:	Növénytermesztési és kertészeti ágazatok gazdaságtana	Kódja:	GT_MAKN022-17
	angolul:	Economics of crop production and horticulture		

Agrárközgazdász Msc nappali tagozat

Felelős oktatási egység:		DE GTK Ökonómia Intézet Agrárökonómia Tanszék					
Kötelező előtanulmány neve:		-		Kódja:	-		
Típus	Óraszámok				Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
	Előadás		Gyakorlat				
Nappali	Heti	-	Heti	-	K	4	magyar
Levelező	X	Féléves	10	Féléves			
Tantárgyfelelős oktató		neve:	Prof. Dr. Szöllősi László		beosztása:	egyetemi tanár	

A kurzus célja, hogy a hallgatókkal megismertesse a főbb szántóföldi növénytermesztési és kertészeti ágazatok piaci, szervezési és üzemgazdasági jellemzőit, összefüggéseit. Az oktatás a legfőbb ágazatokra koncentrál: gabonafélék (kalászos gabonák, kukorica), olajnövények (napraforgó, őszi káposztarepce), ipari növények (cukorrépa, burgonya), fehérje- és takarmánynövények (szója, silókukorica, lucerna), szabadföldi zöldségek (csemegekukorica, zöldborsó, paprika), hajtattott zöldségek (paradicsom, paprika), gyümölcsültetvények (alma, körte, őszibarack, meggy, dió,), szőlő. A hallgatók tananyag elsajátítását követően megismerik az egyes szántóföldi növénytermesztési és kertészeti ágazatok gazdasági és társadalmi helyzetét és képesek lesznek megalapozott vezetői döntéseket hozni az egyes szántóföldi növénytermesztési és kertészeti ágazatok vezetése kapcsán.

Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul

Tudás:

Részletekbe menően elsajátította a gazdaságtudomány, illetve a gazdaság, az agrárium mikro és makro szerveződési szintjeinek fogalmait, törvényszerűségeit, folyamatait és összefüggéseit, továbbá ismeri a kapcsolódó szakterületek terminológiáját. Jól ismeri az agrárökonómia szakszókincsét.

Érti a gazdálkodó szervezetek struktúráját, működését ismeri az élelmiszergazdaság általános és specifikus jellemzőit, határait, legfontosabb fejlődési irányait, az agrárium kapcsolódását az üzleti szférához. Ismeri az állattenyésztési ágazatok általános és specifikus gazdasági jellemzőit, kihívásait és fejlődési irányait.

Ismeri és érti a hazai élelmiszergazdaság területén lejátszódó folyamatokat (az agrárgazdálkodás biológiai, műszaki, logisztikai, kereskedelmi, élelmiszerlánc-biztonsági, jogszabályi feltételrendszerét, társadalmi beágyazottságát), a köztük lévő összefüggéseket. Birtokában van az állati termékek előállításával összefüggő azon ágazati, piaci és üzemgazdasági ismerteknek, melyek elvi, logikai és lexikai alapját képezik az ágazatokkal kapcsolatos tervező, elemző, szervező és irányító munkának. Ismeri az agrárökonómia (üzemtan) sajátos kutatási módszereit.

Képesség:

Képes mérlegelni az adott vállalati, intézményi vagy közösségi projektek hatásait a vidék gazdasági, társadalmi és természeti környezetére vonatkozóan.

Képes az állati termék-előállításához szükséges erőforrások megtervezésére, beszerzésére, elosztására, a termelési folyamatokkal való összehangolására és hatékony működtetésére, továbbá az ágazatok, illetve a gazdálkodás eredményeinek elemzésére, értelmezésére, egzakt és tényyszerű következtetéseken alapuló gazdálkodói döntéshozatalra.

Képes eligazodni és szakmailag megalapozott véleményt alkotni az állattenyésztéshez kapcsolódó hazai, nemzetközi gazdaságpolitikai és társadalmi eseményekben és jelenségekben. Képes az egyes ágazati szakmai problémák megfogalmazására, a várható trendek felismerésére, önálló szakmai álláspont kialakítására, és annak megvédésére a viták során.

Attitűd:

Szakmai kérdésekben kreativitás; jó problémafelismerő és -megoldó képesség; elemző és szintetizáló képesség; a fenntarthatóság elve mellett elkötelezettség; jó kommunikációs és együttműködési képesség; szakmai felelősségtudat; szakmai továbbképzés iránti igény jellemzi és vezetői készségek.

Nyitott a mezőgazdasági ágazatok gazdaságtanában érdekelt szereplők véleményének befogadására

Autonómia és felelősség:

Jelentős mértékű önállósággal végzi az átfogó és speciális agrár-közgazdasági kérdések végiggondolását és adott források alapján történő kidolgozását. Szakmai véleményét döntési helyzetekben önállóan képviseli. A munkájával

kapcsolatos szakmai, jogi, etikai normákat, szabályokat betartja és betartatja.

Felelősen gondolkodik a gazdasági döntések környezeti és társadalmi hatásairól, valamint az élelmiszergazdaságban működő vállalkozások társadalmi és környezeti felelősségvállalásáról.

A kurzus rövid tartalma, témakörei

Az előadások tematikája minden ágazat (gabonafélék (kalászos gabonák, kukorica), olajnövények (napraforgó, őszi káposztarepce), ipari növények (cukor-répa, burgonya), fehérje- és takarmánynövények (szója, silókukorica, lucerna), szabadföldi zöldségek (csemegeku-korica, zöldborsó, paprika), hajtított zöldségek (paradicsom, paprika), gyümölcshajtítottak (alma, körte, ősziba-rack, meggy, dió), szőlő) esetében a következő témakörökre épül: (1) A szántóföldi növénytermesztés és kertészet, illetve ezek főbb ágazatainak gazdasági jelentősége, szerkezete, felépítése, fejlődési tendenciái, piaci helyzete és szabályozása, továbbá várható hosszú távú piaci kilátásai. (2) A termelés üzemgazdasági sajátosságai és erőforrásigénye (befektetett tőke, forgótőke, munkaerő, szaktudás), valamint a termelés kockázati tényezői. (3) Az egyes ágazatok termelési értéke, költség- és jövedelemviszonyai, illetve hatékonysága különböző termelési színvonalon (extenzív-intenzív). (4) Az üzemi (mikro) és az ágazati (makro) szintű versenyképesség jellemzése az erőforrások, üzemméret, hatékonyság, szervezethez és piaci igények oldaláról. (5) A hatékonyság és versenyképesség üzemi szintű kulcstényezői, illetve fokozásuk üzemi szintű tartalékai.

A gyakorlatok során a hallgatók esettanulmány jelleggel gazdasági kalkulációkat készítenek az oktató útmutatásai alapján.

Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek

A hallgatóknak a tantárgy keretében el kell sajátítaniuk az üzemi szintű gazdálkodási döntéshozatalhoz szükséges ágazati, piaci és üzemgazdasági ismereteket minden fontosabb szántóföldi növénytermesztési és kertészeti ágazat vonatkozásában. Ennek érdekében a hallgatók minden tanult ágazat esetében: (a) mélységében megértik a piac működési mechanizmusát, felépítését, szerkezetét, valamint a piaci szereplők viselkedését, erőviszonyait, függőségi rendszerüket és döntéseik mozgatórugóit; (b) megismerik és megértik az egyes ágazatoknak az üzemi gazdálkodás rendszerébe való illeszkedését, az ágazatok üzemen belüli horizontális és vertikális kapcsolatait, valamint az egyes ágazatok jellemző gazdasági-döntési problémáit, dilemmáit, illetve a döntéshozatalhoz szükséges gazdálkodási alapelveket, összefüggéseket; (c) elsajátítják a termelési folyamattal, a termesztéstechnológia főbb jellemzőivel és munkaműveleteivel, valamint az ágazatok üzemgazdasági jellemzőivel (a termelés erőforrásigénye, érték-, költség- és jövedelem-viszonyai, hatékonysága) összefüggő ismereteket.

Az előadások keretében kerül sor a főbb mezőgazdasági ágazatok üzemgazdasági ismereteinek elsajátítására, különös tekintettel azok elméleti hátterére, logikai összefüggéseire. Az előadások tartása PowerPoint prezentációs anyagra alapoz, mely minden egyes oktatott ágazat esetében azonos szerkezetben épül fel a könnyebb tanulhatóság és az ágazatok közötti összehasonlíthatóság végett. A ppt előadásanyagot elektronikus jegyzet egészíti ki. A gyakorlatok során a hallgatók esettanulmány jelleggel gazdasági kalkulációkat készítenek az oktató útmutatásai alapján. A kalkulációs feladat elkészítéséhez excel alapú komplex üzemgazdasági modellt kapnak a hallgatók, amellyel hozzájárulunk az ágazati kalkulációk módszertani elsajátításához.

A hallgatók az oktató irányításai alapján kiscsoportos team munkában (maximum 2 fő), önállóan kidolgozott, egy választott szántóföldi növénytermesztési vagy kertészeti tevékenységet végző vállalkozás elemzését készítik el, amit szóban prezentálnak. Az elkészítendő prezentáció hozzájárul a hallgatók adatgyűjtéssel és feldolgozással kapcsolatos ismeretek, valamint a csapatmunkában való együttműködéssel, munkamegosztással és kommunikációval kapcsolatos készségek fejlesztéséhez is. A prezentációk elkészítése a szorgalmi időszakban történik, bemutatására pedig a gyakorlatokon kerül sor.

Értékelés

A félév kollokviumi jeggyel zárul. A kollokviumi jegybe beleszámít egyrészt az előírások alapján elkészített prezentáció eredménye (30%-os súllyal), másrészt a vizsgaidőszakban teljesítendő szóbeli vizsga eredménye (70%-os súllyal). A szóbeli vizsga tételei a kurzus témaköreiből kerülnek megfogalmazásra. A félév akkor tekinthető sikeresnek, ha mind a prezentáció, mind a vizsga sikeresnek ítéltető.

Kötelező szakirodalom:

- A tantárgy előadásain és gyakorlatain elhangzott és kiadott anyagok;
- Apáti F. – Nábrádi A. – Szöllősi L. – Szűcs I. (2018): Üzemtan, egyetemi jegyzet (Szerk. Szűcs I.) EFOP-3.4.3-16-2016-00021, Debreceni Egyetem, 1-237 p. ISBN 978-963-490-139-6. (a könyv egyes, a tantárgyfelelős oktató által kiválasztott fejezetei)
- Szűcs I. (Szerk.) (2013): Mezőgazdasági ágazatok gazdaságtana – Elméleti jegyzet (Elektronikus tananyag) Debreceni Egyetem AGTC. Debrecen. ISBN 978-615-5183-64-5 (a könyv egyes, a tantárgyfelelős oktató által kiválasztott fejezetei)
- Apáti F. - Berde Cs. - Blaskó B. - Felföldi J. - Madai H. - Nábrádi A. - Pupos T. - Szénásné Ványi N. - Szöllősi

L. - Szűcs I. (2013): Vállalati és ágazati gazdaságtani ismeretek /elméleti jegyzet/ Debreceni Egyetem Gazdálkodástudományok Centruma, Debrecen, 2013. ISBN 978-615-5183-52-2 (a könyv egyes, a tantárgyfelelős oktató által kiválasztott fejezetei)

Ajánlott szakirodalom:

- Apáti F. (Szerk.): (2013): Vállalati és ágazati gazdaságtani ismeretek – Elméleti jegyzet (Elektronikus tananyag) Debreceni Egyetem AGTC, Debrecen. ISBN 978-615-5183-52-2.
- Nábrádi A – Pupos T. – Takácsné Gy. K. (Szerk.) (2008): Üzemtan I. Szaktudás Kiadó Ház. Budapest. ISBN 978-963-9736-90-0-Ö; ISBN 978-963-9736-92-4
- Nábrádi A. – Pupos T. – Takácsné Gy. K. (Szerk.) (2008): Üzemtan II. Szaktudás Kiadó Ház. Budapest. ISBN 978-963-9736-90-0-Ö; ISBN 978-963-9736-92-4
- Agrárgazdasági Kutató Intézet éves kiadványai; KSH kiadványok és tanulmányok; Gazdálkodás folyóirat; Egyéb szaksajtó; MVH honlapja és tájékoztatói

Heti bontott tematika (előadás)	
10 óra	A szántóföldi növénytermesztés gazdasági jelentősége, sajátosságai, szerkezete és szerepe a nemzetgazdaságban, az ágazatok versenyképességét meghatározó fő tényezők.
	TE*: A szántóföldi növénytermesztés volumene, szerkezete, versenyképessége
	A kertészet gazdasági jelentősége, sajátosságai, szerkezete és szerepe a nemzetgazdaságban, az ágazatok versenyképességét meghatározó fő tényezők.
	TE: A kertészeti termelés volumene, szerkezete, versenyképessége
	A gabonatermesztés (őszi búza és kukorica) üzemgazdasági jellemzői, költség-jövedelem viszonyai és hatékonysága.
	TE: Az ágazat üzemgazdasági jellemzői, termelési erőforrás igényének, költség-jövedelem viszonyainak és hatékonyságának fő sarokszámai
	Az olajnövények (napraforgó, őszi káposztarepce) üzemgazdasági jellemzői, költség-jövedelem viszonyai és hatékonysága
	TE: Az ágazat üzemgazdasági jellemzői, termelési erőforrás igényének, költség-jövedelem viszonyainak és hatékonyságának fő sarokszámai
	Az ipari növények (cukorrépa, burgonya) üzemgazdasági jellemzői, költség-jövedelem viszonyai és hatékonysága
	TE: Az ágazat üzemgazdasági jellemzői, termelési erőforrás igényének, költség-jövedelem viszonyainak és hatékonyságának fő sarokszámai
	A fehérje- és takarmánynövények (szója, silókukorica, lucerna) üzemgazdasági jellemzői, költség-jövedelem viszonyai és hatékonysága
	TE: Az ágazat üzemgazdasági jellemzői, termelési erőforrás igényének, költség-jövedelem viszonyainak és hatékonyságának fő sarokszámai
	A gyümölcsstermelés (alma, körte, meggy, őszibarack) üzemgazdasági jellemzői, költség-jövedelem viszonyai és hatékonysága.
	TE: Az ágazat üzemgazdasági jellemzői, termelési erőforrás igényének, költség-jövedelem viszonyainak és hatékonyságának fő sarokszámai
	A szőlőtermesztés üzemgazdasági jellemzői, költség-jövedelem viszonyai és hatékonysága.
TE: Az ágazat üzemgazdasági jellemzői, termelési erőforrás igényének, költség-jövedelem viszonyainak és hatékonyságának fő sarokszámai	
A szabadföldi zöldségtermelés üzemgazdasági jellemzői, költség-jövedelem viszonyai és hatékonysága.	
TE: Az ágazat üzemgazdasági jellemzői, termelési erőforrás igényének, költség-jövedelem viszonyainak és hatékonyságának fő sarokszámai	
A hajtattott zöldségtermelés üzemgazdasági jellemzői, költség-jövedelem viszonyai és hatékonysága.	
TE: Az ágazat üzemgazdasági jellemzői, termelési erőforrás igényének, költség-jövedelem viszonyainak és hatékonyságának fő sarokszámai	

*TE tanulási eredmények

A gyakorlatok párhuzamosan követik az előadások anyagát.

Részletes tematika (gyakorlat)	
10 óra	Az üzemtani alapfogalmak ismételése.
	A gyakorlatokon megoldandó komplex szántóföldi növénytermesztési és kertészeti példafeladat elméleti háttérének áttekintése.
	Adatgyűjtés elméleti háttere és gyakorlati módjai a szántóföldi növénytermesztési és kertészeti ágazatok elemzéséhez.
	Az adatelemzés módszerei
	Adatvizualizáció gyakorlati alkalmazása szántóföldi növénytermesztési és kertészeti ágazatok elemzése során
	Az üzemgazdasági elemzés és értékelés módszertana a komplex szántóföldi növénytermesztési és kertészeti példafeladat mintáján.
	Az üzemgazdasági elemzés és értékelés módszertana a komplex szántóföldi növénytermesztési és kertészeti példafeladat mintáján.

A tantárgy neve:	magyarul:	Mezőgazdasági vállalkozások tervezése és elemzése				Kódja:	GT_MAKL024-17	
	angolul:	Planning and analysis of agricultural enterprises						
Felelős oktatási egység:		DE GTK Ökonómia Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:		-				Kódja:	-	
Típus		Óraszámok				Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
		Előadás		Gyakorlat				
Nappali		Heti		Heti		G	4	magyar
Levelező	x	Féléves	5	Féléves	10			
Tantárgyfelelős oktató		neve: Prof. Dr. Szűcs István				beosztása:	egyetemi tanár	
<p>A kurzus célja az, hogy a hallgatók</p> <p>megismerjék a mezőgazdasági vállalkozások tervezésének és gazdasági elemzésének alapjait, módszertanát és a legfontosabb tervezési és elemzési funkciókat. A kurzus során a hallgatók elsajátítják a mezőgazdasági vállalkozások tervezéséhez és elemzéséhez szükséges ismereteket. A hallgatók a tanult tervezési és elemzési módszereket a gyakorlatokon alkalmazzák is mely az önállóan, illetve team munkában elkészítendő feladatoknak is a részét képezik. A gyakorlatvezető irányításával minden hallgató, számítógép segítségével két fős teamekben, azaz párban készíti el egy mezőgazdasági vállalkozás éves termelési és pénzügyi tervét, valamint annak az elemzését. A tantárgy elsajátítását követően, a hallgatók képesek lesznek egy agrárvállalkozás operatív tervének elkészítésére és egy lezárt gazdasági időszak, illetve egy elfogadott operatív terv átfogó elemzésére. A gyakorlatok célja, hogy a hallgatók, módszertani alkalmazásokkal elmélyítsék és bővítsék ismereteiket az előadások során megismert témakörökben.</p> <p>Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul</p> <p><i>Tudás:</i></p> <p>Érti a gazdálkodó szervezetek struktúráját, működését. Tisztában van az agrárüzleti szektor működésének és fejlődésének gazdasági hátterével. Ismeri a problémafelismerés, -megfogalmazás és -megoldás, az információgyűjtés és -feldolgozás korszerű, elméletileg is igényes matematikai-statisztikai, ökonometriai, modellezési módszereit, valamint azok korlátait is.</p> <p><i>Képesség:</i></p> <p>Képes az agráriumban a termelési folyamatok megszervezésére, ellenőrzésére, elemzésére és értékelésére. Gazdálkodó szervezetekben átfogó gazdasági funkciót lát el, összetett gazdálkodási folyamatokat tervez, irányít, az erőforrásokkal gazdálkodik. A tanult ismeretek és megszerzett tapasztalatok birtokában képes saját, az agráriumban érdekelt vállalkozás irányítására és működtetésére is. Munkája során együttműködik a kapcsolódó szakterületek érintettjeivel. Képes az élelmiszergazdaságban érdekelt vállalkozások alapításával, működtetésével, megszüntetésével kapcsolatos elemző, döntés-előkészítő és döntéshozatali tevékenységek magas színvonalú ellátására. Önállóan és csapatban dolgozva részt tud venni üzleti, operatív, taktikai és stratégiai tervek kidolgozásában és megvalósításában.</p> <p><i>Attitűd:</i></p> <p>Szakmai kérdésekben kreativitás; jó problémafelismerő és -megoldó képesség; elemző és szintetizáló képesség; a fenntarthatóság elve melletti elkötelezettség; jó kommunikációs és együttműködési képesség; szakmai felelősségtudat; szakmai továbbképzés iránti igény jellemzi. Azonosul az élethosszig tartó tanulás koncepciójával, törekszik arra, hogy szakterülete legújabb eredményeit saját fejlődésének szolgálatába állítsa.</p> <p><i>Autonómia és felelősség:</i></p> <p>Jelentős mértékű önállósággal végzi az átfogó és speciális agrár-közgazdasági kérdések végiggondolását és adott források alapján történő kidolgozását. Szakmai véleményét döntési helyzetekben önállóan képviseli. Önállóan választja ki és alkalmazza a releváns probléma-megoldási módszereket, önállóan és csapatban lát el gazdasági elemző, döntés-előkészítő, tanácsadói feladatokat. Egy adott szervezeti cél elérése érdekében autonóm módon, a csoport többi tagjával együttműködve mozgósítja elméleti és gyakorlati tudását és képességeit.</p>								
<p>A kurzus rövid tartalma, témakörei</p> <p>A tantárgy keretén belül megismerik a hallgatók a gazdasági tervezés és elemzés jelentőségét, fogalmi rendszerét és módszertanát. Egy olyan virtuális mezőgazdasági üzem éves operatív tervének az elkészítése a feladat, mely valós üzemi adatgyűjtésen alapul. Első lépésben meglévő hazai agrárvállalkozásoknál kell adat-</p>								

és információgyűjtésen részt venni a hallgatóknak, majd erre alapozva kell egy olyan komplex mezőgazdasági vállalkozást virtuálisan létrehozni, amely rendelkezik két állattenyésztési és legalább öt növényt termeszto szántóföldi növénytermesztési ágazattal. Ezt követően kell egy komplex helyzetfelmérést és helyzetelemzést készíteni, majd egy erre alapozott koncepciótervet a virtuális gazdaságra értelmezve. A továbbiakban részletesen meg kell tervezni a gazdaság éves operatív tervét, beleértve az állattenyésztési és a növénytermesztési ágazatokat, a gépüzemeltetést és a menedzsment tevékenységeket.

Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek

Az elméleti anyag átadása előadás formájában történik, ugyanakkor ösztönözve van a hallgatók interaktív bevonása, mely keretében lehetőség van kérdések feltevésére, hozzászólásra és vitára is. A gyakorlatokon történő közös előrehaladás mellett otthoni felkészülést igénylő feladatokat is kapnak a hallgatók. Ennek során előtérbe kerül a csapatmunka. Az oktatás tantermi előadások keretében és/vagy tantermen kívül, digitális munkarendben történik. Az előadások anyagai heti rendszerességgel, az órarendi időpontot megelőző napon kerülnek fel az eLearning rendszerbe. Digitális munkarend esetén az előadások és gyakorlatok órarendi idejében az on-line kommunikáció kijelölt módja: Webex. A terv elkészítéséhez a hallgatóknak külső szakmai gyakorlat (üzemi konzultációk) keretében szükséges adatgyűjtéseket folytatni. A hallgatók 2 fős teamekben (párban) készítik el számítógép segítségével egy virtuális mezőgazdasági vállalkozás éves operatív tervét és annak a komplex elemzését. Követelmény, hogy a hallgatók hétről-hétre kidolgozzák az előirányzott tervrészleteket a gyakorlatvezető útmutatása szerint és a részbeadásokat (a félév során 2 részbeadást kell teljesíteni) határidőre teljesítsék. A részbeadások tartalma, formája és időpontja a félév elején a gyakorlaton kerül meghatározásra.

Értékelés

Követelmény Az oktató útmutatásai szerint elkészítendő terv tartalmi és formai követelményeknek megfelelő kidolgozása és határidőre történő leadása. A leadási határidő a félév elején a gyakorlaton kerül meghatározásra. A dolgozat leadása papíralapon (csatos mappában lefűzve) és elektronikusan (CD) történik. A terv tartalmi és formai követelményeknek nem megfelelő elkészítése, valamint a határidő be nem tartása a terv visszautasítását vonja maga után. Azonnali aláírás megtagadást von maga után, ha a beadott terv nem a hallgató(k) saját munkájának eredménye. Ezen túl fegyelmi eljárás indítható azon hallgató(k) ellen, akik plágium vétséget követnek el, azaz a karon vagy más intézményben korábban benyújtott dolgozattal azonos, vagy részben azonos dolgozatot nyújt(anak) be. A félév gyakorlati jeggyel zárul. A gyakorlati jegybe beleszámít egyrészt az előírások alapján elkészített és határidőre beadott terv, másrészt annak szóban, számítógép előtt történő védésének eredménye. A gyakorlati jegyet a terv szakmai minősége, a szöveges részek szakszerűsége, az abban szereplő adatok számszaki pontossága, valamint a védés eredménye határozza meg. A félév akkor tekinthető sikeresnek, ha mind a terv, mind annak védése sikeresnek ítéltető (60% feletti teljesítmény).

Kötelező szakirodalom:

SZÚCS I. (2023): Az előadások és gyakorlatok ábraanyaga (ppt), 2023.

SZÚCS I. és mtsai: Tervlapok 2023 (Excel);

SZÚCS I. (2013): „Mezőgazdasági vállalkozások és ágazatok tervezése” In: SZÚCS I. (szerk.) Mezőgazdasági ágazatok gazdaságtana: Elméleti jegyzet (Elektronikus tananyag) Debreceni Egyetem AGTC, Debrecen, pp. 135-170.

SZÖLLŐSI L. (2013): „Mezőgazdasági vállalkozások és ágazatok komplex gazdasági elemzése” In: SZÚCS I. (szerk.) Mezőgazdasági ágazatok gazdaságtana: Elméleti jegyzet (Elektronikus tananyag) Debreceni Egyetem AGTC, Debrecen, pp. 171-229.

Ajánlott szakirodalom:

NÁBRÁDI A. –PUPOS T. (szerk.) (2010): A stratégiai és üzleti tervezés gyakorlata, Szaktudás Kiadó Ház ISBN/ISSN: 9789639935402, 0-185 p.

Heti bontott tematika	
1. alkalom (5 óra)	<p>Előadás: Követelményrendszer ismertetése; a mezőgazdasági vállalkozások tervezésének elméleti háttere. Helyzetfelmérés és helyzetelemzés; koncepcióterv. Állattenyésztési ágazatok tervezésének összefüggései.</p> <p>Gyakorlat: A komplex mezőgazdasági operatív terv felépítése, adat- és információgyűjtés módszertana. A helyzetelemzés mutatószámrendszere és azok értelmezése. Tejhasznú szarvasmarha ágazat technológiai tervezése (A lapok). A második állattenyésztési ágazat (sertés v. baromfi v. juhászat v. akvakultúra v. húsmarha stb.) technológiai tervezése (A lapok).</p> <p>TE: Ismeri és érti a mezőgazdasági vállalkozások tervezésének elméleti hátterét és az ehhez kapcsolódó adat- és információ gyűjtés módszertanát. Ismeri és érti a helyzetelemzés mutatószámrendszerét, képes elkészíteni egy olyan helyzetelemzést, ami alapját képezi egy komplex operatív mezőgazdasági tervnek. Ismeri és érti az állattenyésztési ágazatok tervezésének rendszerét és összefüggéseit.</p>
2. alkalom (5 óra)	<p>Előadás: Növénytermesztési ágazatok tervezésének összefüggései. A mezőgazdasági vállalkozás menedzsment tevékenységeinek ráfordításai és költségei. A mezőgazdasági vállalkozások gépezemeltetésének rendszere és összefüggései; a segédüzemi szolgáltatás költségének összetevői.</p> <p>Gyakorlat: Növénytermesztés (GOF növények) technológiai tervezése (N lapok). A menedzsment tevékenységek tervezése (M lapok). A segédüzem működésének tervezése (S lapok).</p> <p>TE: Ismeri és érti a növénytermesztési ágazatok tervezésének rendszerét és összefüggéseit. Ismeri és érti a mezőgazdasági vállalkozások menedzsment tevékenységeihez kapcsolódó ráfordításainak és költségeinek rendszerét és összetevőit. Ismeri és érti a mezőgazdasági vállalkozások gépezemeltetéshez kapcsolódó ráfordításainak és költségeinek rendszerét és összetevőit.</p>
3. alkalom (5 óra)	<p>Előadás: A mezőgazdasági vállalkozások részterveinek összesítése. A komplex terv értékelése és elemzése. A komplex operatív terv szóbeli védése.</p> <p>Gyakorlat: Összesítő és mérlegtáblázatok készítése (Ö lapok). A komplex terv érzékenységvizsgálata (szcenárióelemzése) és az elemzés mutatószámrendszere. Konzultáció, ismétlés a felmerülő problémák megvitatása.</p> <p>TE: Ismeri és érti a mezőgazdasági vállalkozások komplex operatív tervének rendszerét. Ismeri és érti, valamint használni tudja a komplex elemzés mutatószámrendszerét. Képes a team munkában elkészítendő komplex operatív tervvel kapcsolatos problémák, szűk keresztmetszetek megfogalmazására. Képes a team munkában elkészített tervet szakszerűen ismertetni.</p>

A tantárgy neve:	magyarul:	Fenntartható technológiák: Állati termék előállítása				Kódja:	GT_MAKL025-17	
	angolul:	Sustainable technologies: Animal production						
Felelős oktatási egység:		DE-MÉK Állattenyésztési Tanszék						
Kötelező előtanulmány neve:		-				Kódja:	-	
Típus	Óraszámok					Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
	Előadás		Gyakorlat					
Nappali		Heti		Heti		kollokvium	4	magyar
Levelező	X	Féléves	10	Féléves	5			
Tantárgyfelelős oktató				neve:	Prof. Dr. Komlósi István	beosztása:	egyetemi tanár	
Tantárgy oktatásába bevont oktató				neve:		beosztása:		
<p>A kurzus célja, hogy a hallgatók átfogó képet kapjanak a modern állattenyésztési rendszerekről és az extenzív tartásról egyaránt. Az állati termék-előállítás megismertetése során a fenntarthatóság követelményeit, a környezetre gyakorolt hatást, és annak befolyásolhatóságát sajátítják el a hallgatók.</p>								
<p>Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul</p> <p><i>Tudás:</i> Birtokában van a szakterületéhez kapcsolódó állattenyésztési terület általános és specifikus ismeretanyagának. Ismeri a mezőgazdasági termelés természettudományos alapjait, a mezőgazdasági termelés, a környezet és természet viszonyát, valamint az egészséges, magas biológiai értékű termékek előállításának alapjait.</p> <p><i>Képesség:</i> Képes a szakmai problémák sokoldalú, interdiszciplináris megközelítésére.</p> <p><i>Attitűd:</i> Elkötelezett a problémák szakmai alapokon nyugvó megoldására.</p> <p><i>Autonómia és felelősség:</i> Képes önálló, környezetszemléletű gazdálkodásra, korszerű mezőgazdasági technológiák alkalmazására, fejlesztésére.</p>								
<p>A kurzus rövid tartalma, témakörei</p> <p>A tárgy az egyes faji állattenyésztési ágazatok tárgyalásán keresztül tárgyalja az állattenyésztés társadalmi, gazdasági és környezetvédelmi fenntarthatóságának kérdéseit, lehetőség szerint a körforgásos gazdálkodásba ágyazva. Megjelennek a hagyományos, ökológiai gazdálkodási és az intenzív, biotechnológiai módszerek alkalmazására épülő, precíziós gazdálkodási elemek, digitalizáció, lean management az állattenyésztésben, továbbá az alternatív „állati” termékek, a termékek nyomkövetését lehetővé tevő technológiák.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fogyasztói szokásváltozások és az állati eredetű termékek. Növényi helyettesítők, rovarok az étrendben. 2. Klímaváltozás hatása az állattenyésztésre, hőstressz és technológiai megoldások 3. Körforgásos gazdálkodás az állattenyésztésben. 4. Állattenyésztési Programok I. 5. Állattenyésztési Programok II. 6. Biotechnika, Biotechnológia, Genomszelekció 7. Precíziós állattenyésztés és digitalizáció 8. Lean menedzsment az állattenyésztésben 9. Állatjólét, etológia, technológiai megoldások 10. Ökológiai állattenyésztés, génmegőrzés 11. One health, antimikrobiális rezisztencia, biobiztonság 12. Nyomkövetése az állati termékeknek 								
<p>Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek</p> <p>A kötelező és ajánlott irodalom elolvasása mellett a hallgatók magyar és angol nyelvű szaksajtóból tájékozódnak a jelenlegi és várható technológiai fejlődésről, annak fogadtatásáról. Az oktatás részben frontális, előadás keretében, részben a hallgatók ajánlott olvasmányaira épülő csoportos vita, megbeszélés. A témák alkalmasak a nézőpontok ütköztetésére.</p>								
Értékelés								

Részvétel az oktatáson a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat szerint. A gyakorlatokra referátum, vitaindító előadás tartása, technológiai rendszer tervezése. Az értékelés 40%-ban a gyakorlati teljesítményre, 60%-ban a szóbeli vizsgán nyújtott teljesítményre épül.

Kötelező szakirodalom:

Szabó Ferenc (szerk.) (2006): Állattenyésztéstan. Mezőgazda Kiadó. 1-285.

Béri B. – Czeglédi L. (2005): A gyepek szerepe a gazdasági állatok takarmányozásában. In: Németh T. – Magyar M. eds.: Üzemi szintű tápanyagmérleg számítási praktikum. Spácium Kiadó, Budapest. 42-55.

Szalay I. (szerk): Alternatív baromfitenyésztés és –tartás. Mezőgazda Kiadó, Budapest, 2004. 321.

Ajánlott szakirodalom:

Babinszky L. – Gundel J. – Schmidt J. (1998): Az állattenyésztés N és P kibocsátásának csökkentése takarmányozási módszerekkel. Tanulmány az MTA felkérésére.

Béri B. – Czeglédi L. (2005): A takarmányozás optimalizálása a hazai szarvasmarha-tenyésztésben. In: Németh T. – Magyar M. eds.: Üzemi szintű tápanyagmérleg számítási praktikum. Spácium Kiadó, Budapest. 56-73.

Szabó P. (2005): Szempontok a sertéstakarmány optimalizálásához. In: Németh T. – Magyar M. eds.: Üzemi szintű tápanyagmérleg számítási praktikum. Spácium Kiadó, Budapest. 74-83.

Mihók S. (2005): A baromfitakarmányozás optimalizálása. In: Németh T. – Magyar M. eds.: Üzemi szintű tápanyagmérleg számítási praktikum. Spácium Kiadó, Budapest. 84-95.

Heti bontott tematika	
1.	Az állati termék-előállítás célja, hozamai TE*
3.	Értékmérő tulajdonságok, állati igény a termelési környezettel szemben TE
5.	Gazdasági állatfajok tartástechnológiája, takarmányozása: szarvasmarha TE
7.	Gazdasági állatfajok tartástechnológiája, takarmányozása: juh TE
9.	Gazdasági állatfajok tartástechnológiája, takarmányozása: sertés TE
11.	Gazdasági állatfajok tartástechnológiája, takarmányozása: baromfi fajok TE
13.	Az állati termék-előállítás hatékonyságát javító takarmányozási, genetikai, szelekciós rendszerek különös tekintettel a fenntartható gazdálkodásra. TE
15.	Géntartalék állományok szerepe a fenntartható állattenyésztésben, a környezetvédelemben, a táj- és ökogazdálkodásban. TE
17.	A gazdasági állatok takarmányozásának környezetvédelmi szempontjai, a környezetbe kerülő nitrogén, foszfor, kálium, metán csökkentésének lehetősége. TE
19.	Az állat hatása a környezetre. Környezetkímélő technológiai elemek az állattartásban és az állattenyésztésben. TE
21.	A takarmánykezelés, takarmánytartósítás, keveréktakarmány-gyártás környezetre gyakorolt hatása. TE
23.	Legeltetési állattartás. TE
25.	Legeltetési technológiák különös tekintettel az érzékeny természetvédelmi területekre. TE
27.	A biogazdálkodás lehetősége és elemei. TE

*TE tanulási eredmények

A tantárgy neve:	magyarul:	Fenntartható technológiák: növényi termékek előállítása				Kódja:	GT_MAKL026-17	
	angolul:	Sustainable technologies: crop production						
Felelős oktatási egység:		DE MÉK Növénytudományi Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:						Kódja:		
Típus	Óraszámok					Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
	Előadás		Gyakorlat					
Nappali		Heti		Heti		K	4	magyar
Levelező	X	Féléves	10	Féléves	5			
Tantárgyfelelős oktató		neve:		Prof. Dr. Csajbók József		beosztása:	egyetemi tanár	
Tantárgy oktatásába bevont oktató		neve:				beosztása:		
<p>A kurzus célja, hogy a hallgatók a növénytermesztéstan és a hozzá kapcsolódó diszciplína területek (kertészet) alapvető ismeretanyagát elsajátítsák, kialakítjuk a szükséges elméleti képességeket és készségeket. Az ismeretek birtokában a hallgatók képesek lesznek átlátni a legfontosabb növénykultúrák termesztésének folyamatát, illetve képesek lesznek a termesztési technológia elemeinek értelmezésére, értékelésére, mind a konvencionális, mind az ökológiai és mind a precíziós növénytermesztés esetében.</p> <p>Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul</p> <p><i>Tudás:</i> Ismeri a növénytermesztést megalapozó természettudományi, műszaki, technológiai, élelmiszerlánc-biztonsági, gazdálkodási alapfogalmakat. Ismeri a növénytermesztésben használatos korszerű technológiákat és azok gyakorlati alkalmazását. Birtokában van mindannak az ismeretnek, amely képessé teszi szabatos szakmai kommunikációra, a növénytermesztés támogatására, továbbá K+F+I projektek gyakorlati megvalósításában való aktív szereplésre. Jellemző rá az alapvető fogalmak és szakkifejezések ismerete és helyes használata.</p> <p><i>Képesség:</i> Képes a növénytermesztés folyamatában fellépő problémák felismerésére és a megoldások megkeresésére. Képes a növénytermesztéshez kapcsolódó előírások, jogszabályok értelmezésére, azokat betartja és betartatja. Elméleti, fogalmi és módszertani ismeretei felhasználásával a feladatának ellátásához szükséges tényeket, adatokat összegyűjti, rendszerezi; egyszerűbb oksági összefüggéseket feltár és következtetéseket von le, javaslatokat fogalmaz meg a növénytermesztési rendszerek kialakítását illetően.</p> <p><i>Attitűd:</i> Hitelesen közvetíti szakmája összefoglaló és részletezett problémaköreit. Elkötelezett a környezettudatos növénytermesztésért a fenntartható fejlődés érdekében. Szakmai kérdésekhez konstruktívan áll hozzá. Szakmai döntéseiben fontos szerepet játszik a társadalom és az egyéni egészsége és a környezet védelme.</p> <p><i>Autonómia és felelősség:</i> Feladatai ellátása során fellépő döntéseiért, saját és a rábízott munkaerő munkájáért felelősséget vállal. Szakmai ismeretei alapján képes K+F +I projektek munkatervének önálló összeállítására és vállalja a fejlesztési tevékenység közvetlen irányításának felelősségét.</p>								
A kurzus rövid tartalma, témakörei								
<p>A képzésben résztvevő hallgatók megismerik a növénytermesztés legfontosabb összefüggéseit, irányítási lehetőségeit. A képzés részterületei a következők: Növénytermesztés története, a hazai növénytermesztés fejlődésének fontosabb szakaszai, a növénytermesztés jelenlegi helyzete. A szántóföldi növénytermesztés és kertészet általános alapismeretei, alapfogalmak, a termesztéstechnológia felépítése. Az agroökológiai tényezők hatása a növénytermesztési technológiákra, a produkcióra és a minőségre, Magyarország ökológiai adottságainak értékelése növénytermesztési/kertészeti szempontból. A fajtaminősítés rendszere Magyarországon, a fajta megválasztásának szempontjai. A szántóföldi növénytermesztés és kertészet tápanyag-gazdálkodásának elemei. A vetésváltás szerepe és elvei a növénytermesztésben. A talajművelés alapelemei és eszközei. A vetéstechnológia, növényvédelem, betakarítás elemei, műveletei. A növénytermesztés fejlesztési lehetőségei irányai, ökotermesztés, precíziós termesztés. A kalászosok, a kukorica, a napraforgó, a repce, a lucerna, a paradicsom, a paprika, a burgonya és az alma termesztésének</p>								

alapjai.

Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek

Előadás, üzemlátogatás, a gyakorlatokon csoportos projektmunka.

Értékelés

Az aláírás feltétele legalább 67%-os jelenlét az előadásokon, gyakorlatokon. Az értékelés a kollokviumon nyújtott teljesítményre épül.

Kötelező szakirodalom:

- Pepó Péter (szerk.) (2019) Integrált növénytermesztés 1 Általános növénytermesztési ismeretek Budapest: Mezőgazda Lap- és Könyvkiadó (2019) ISBN: 9789632867403
- Pepó Péter (szerk.) (2019) Integrált növénytermesztés 2 Alapnövények Budapest: Mezőgazda Lap- és Könyvkiadó (2019) ISBN: 9789632867410
- Takácsné Hájos M. (2020): Szántóföldi zöldségtermesztés. Debreceni Egyetemi Kiadó. Debrecen. 171 p.

Ajánlott szakirodalom:

- Birkás M. (2008) Environmentally-sound, adaptable tillage. Akadémiai Kiadó, Budapest ISBN 978 96 3 05 8
- Antal J. (2000): Növénytermesztők zsebkönyve. ISBN 963-9239-76-3
- E.F. Boller, J. Avilla, E. Joerg, C. Malavolta, F.G. Wijnands & P. Esbjerg (2004): Integrated Production, Principles and Technical Guidelines, IOBC/WPRS, ISBN 92-9067-163-5
- Integrated crop management systems in the EU, Amended Final Report for European Commission DG Environment Submitted by Agra CEAS Consulting, 2002
- Pepó Péter (szerk.) (2019) Integrált növénytermesztés 3 Alternatív növények Budapest: Mezőgazda Lap- és Könyvkiadó (2019) ISBN: 9789632867427

Heti bontott tematika	
	Növénytermesztés története, a hazai növénytermesztés fejlődésének fontosabb szakaszai, a növénytermesztés jelenlegi helyzete
	TE*
	A szántóföldi növénytermesztés és kertészet általános alapismeretei, alapfogalmak, a termesztéstechnológia felépítése
	TE
	Az agroökológiai tényezők hatása a növénytermesztési technológiákra, a produkcóra és a minőségre
	TE
	Magyarország ökológiai adottságainak értékelése növénytermesztési/kertészeti szempontból
	TE
	A fajtaminősítés rendszere Magyarországon, a fajta megválasztásának szempontjai
	TE
	A szántóföldi növénytermesztés és kertészet tápanyag-gazdálkodásának elemei
	TE
	A vetésváltás szerepe és elvei a növénytermesztésben, a talajművelés alapelemei és eszközei
	TE
	A vetéstechnológia, növényvédelem, betakarítás elemei, műveletei
	TE
	A növénytermesztés fejlesztési lehetőségei irányai, ökotermesztés, precíziós termesztés
	TE
	A kalászosok termesztésének alapjai
	TE
	A kukorica termesztésének alapjai
	TE
	A napraforgó termesztésének alapjai
	TE
	A paradicsom, a paprika termesztésének alapjai
	TE
	Az alma termesztésének alapjai
	TE

*TE tanulási eredmények

A tantárgy neve:	magyarul:	Fenntartható technológiák: élelmiszer-feldolgozás				Kódja:	GT_MAKL027-17	
	angolul:	Sustainable technologies: food processing						
Felelős oktatási egység:		MÉK Élelmiszertechnológiai Intézet						
Kötelező előtanulmány neve:		-				Kódja:		
Típus	Óraszámok					Követelmény	Kredit	Oktatás nyelve
	Előadás		Gyakorlat					
Nappali		Heti		Heti		Kollokvium	4	magyar
Levelező	x	Féléves	10	Féléves	5			
Tantárgyfelelős oktató		neve:	dr. Juhászné Dr. Tóth Réka			beosztása:	tanársegéd	
Tantárgy oktatásába bevont oktató		neve:				beosztása:		
A kurzus célja, hogy a hallgatók								
<p>A fenntartható élelmiszertechnológiai folyamatok elméleti és gyakorlati oktatása, olyan eszközök és módszerek átadása, amelyek ismerete birtokában a végzett hallgatók képesek lesznek az ipari (üzemi, félüzemi) feldolgozás tervezésére, gépek, eszközök fontosabb paramétereinek értékelésére, feldolgozási folyamat tervezésében való részvételre és végrehajtására. A hallgatók részletesen megismerik az egyes iparágakhoz tartozó alapanyagokat, a feldolgozási folyamatokat és a végtermékek tulajdonságait. A tantárgy különös figyelmet fordít a legújabb feldolgozásmódokra, amelyek által a minőségi élelmiszerek fenntartható előállítására lehetséges.</p>								
Azoknak az előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek (tudás, képesség stb., KKK 7. pont) a felsorolása, amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul								
<i>Tudás:</i>								
<p>Az élelmiszeripari technológiák esetében használatos fogalmak és szakkifejezések ismerete és helyes használata. Jól ismeri a feldolgozás-technológiai folyamatok formáit és lépéseit. Ismeri és érti a feldolgozási folyamat elméleteket, a feldolgozási folyamatok káros és pozitív hatásait. Ismeri az alapanyag és végtermék kapcsolatát, a feldolgozási folyamatok hatását a különböző minőségi paraméterekre. Ismeri az egyes feldolgozás-technológiák jelentőségét, a technológiai lépéseket, módokat.</p>								
<i>Képesség:</i>								
<p>Képes elvégezni a feldolgozás-technológia szakterülete ismeretrendszerét alkotó különböző elképzelések részletes analizését, és az átfogó és speciális összefüggéseket szintetizálva megfogalmazni. Magas szinten használja a feldolgozás-technológiák szakterület ismeretközvetítési technikáit, és dolgozza fel a magyar és idegen nyelvű publikációs forrásait</p>								
<i>Attitűd:</i>								
<p>Kezdeményező szerepet vállal szakmájának a közösség szolgálatába állítására. Fejlett feldolgozástechnológia szakmai identitással, hivatástudattal rendelkezik, amelyet a szakmai és szélesebb társadalmi közösség felé is vállal. Vállalja azokat az átfogó és speciális viszonyokat, azt a szakmai identitást, amelyek a feldolgozástechnológia szakterülete sajátos karakterét, személyes és közösségi szerepét alkotják. Elkötelezett az élelmiszerfeldolgozás során a környezettudatos termék-előállításért a fenntartható fejlődés érdekében</p>								
<i>Autonómia és felelősség:</i>								
<p>Társadalmi és közéleti ügyekben kezdeményező, felelős magatartást tanúsít a munkatársak, beosztottak vonatkozásában. Kialakított feldolgozástechnológia szakmai véleményét előre ismert döntési helyzetekben önállóan képviseli. Új, komplex döntési helyzetekben is felelősséget vállal azok környezeti és társadalmi hatásaiért</p>								
A kurzus rövid tartalma, témakörei								
<p>A képzésben résztvevők megismerik az alapanyagok tulajdonságain át a különböző iparágakhoz tartozó feldolgozási módokat és a termékek fontosabb minőségi paramétereit. A tantárgy bemutatja az alapvető feldolgozóipari technológiák műveleteit és folyamatát (malomipar, sütőipar, cukorgyártás, növényolajipari technológiák, keményítőgyártás és tovább feldolgozás, burgonya és kertészeti termékek feldolgozási technológiái, erjedésipar, tej- és húsipari technológiák), termékeit és az élelmiszerminőséget és -biztonságot befolyásoló fontosabb tényezőket. A tárgy keretein belül a gyakorlati üzemlátogatással a hallgatók betekintést nyerhetnek egyes feldolgozóipari ágazatokba.</p>								

Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek

Előadás, projektmunka, üzemplátogatás

Értékelés

Aláírás megszerzésének feltétele: 70% jelenlét, projektmunka leadása

Kollokvium: szóbeli és írásbeli

Kötelező szakirodalom:

- Sipos P. Hungarikumok és tájjellegű élelmiszerek előállítása. Egyetemi jegyzet, 2015
- Győri Z.: Mezőgazdasági termékek tárolása és feldolgozása, Egyetemi jegyzet, 2003
- Biacs P. – Szabó G. – Szendrői P. – Véha A.: Élelmiszer-technológia mérnököknek. Szegedi Tudományegyetem Mérnöki Kar, Szeged, 2010, 648 p., ISBN: 978 963 306 017 9
- Barta J.: Gyümölcsfeldolgozás technológiái, Mezőgazdasági Kiadó, Budapest. 2007. 394 p., ISBN: 963 286 395 5
- Fenyvessy J. – Jávor A.: Állati termékek feldolgozása I. (Tejgazdasági és tejipari technológia). Egyetemi jegyzet. DE ATC., 2006, 167 p., ISBN: 963 927 493 3
- Fenyvessy J. – Csanádi J. – Csapó J. – Csapóné Kiss Zs.: Tejipari technológia. Scientia, Kolozsvár, 418 p., 2014. ISBN: 9789731970806
- Jávor A. – Jankóné Forgács J. – Molnár Gy. – Fenyvessy J. – Mezőszentgyörgyi D.: Állati termékek feldolgozása II. (Szerk.: Jávor A.), Egyetemi jegyzet. 293 p. DE ATC
- Jankóné Forgács J.: Élelmiszeripari technológiák. Szeged, 2006., 240 p
- Magyar Élelmiszerkönyv hatályos előírásai

Ajánlott szakirodalom:

- Lakatos E.: Élelmiszeripari technológiák I. Malom-, Sütő- és Édesipar., Mosonmagyaróvár, 2013., 118 p., ISBN 978 963 334 140 7
- 178/2002/EK rendelet: az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszerbiztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról
- RASFF Annual Report 2016 (2017). Publications Office of the European Union, Luxemburg. 11-41 p.
- Szeitzné Szabó Mária (2010): Mikrobiológiai és kémiai élelmiszerbiztonság helyzete Magyarországon. In: Élelmiszerbiztonság megítélési módszerei I. Edison House Holding Zrt., Budapest. 63-65 p.
- Vidékfejlesztési Minisztérium (VM) és Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (NÉBIH) (2013): Élelmiszerlánc-biztonsági stratégia 2013-2022, Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal, Budapest. 29-31 p.

Féléves bontott tematika	
1.	A gabonafélék minősége és minősítése. Malomipari technológiák.
	<i>TE* Az adott ágazat technológiai folyamatainak és fejlesztési lehetőségeinek ismerete</i>
2.	Sütőipari technológiák. Kenyér- péksütemény gyártás. Szárasztésztagyártás.
	<i>TE Az adott ágazat technológiai folyamatainak és fejlesztési lehetőségeinek ismerete</i>
3.	A cukoripar alapanyagai, jellemzői. A cukorgyártás technológiája. Édesipari technológia: csokoládé és cukorkagyártás.
	<i>TE Az adott ágazat technológiai folyamatainak és fejlesztési lehetőségeinek ismerete</i>
4.	Az olajnövények és minősítésük. Növényolaj gyártás.
	<i>TE Az adott ágazat technológiai folyamatainak és fejlesztési lehetőségeinek ismerete</i>
5.	A keményítőgyártás alapanyagai és technológiája
	<i>TE Az adott ágazat technológiai folyamatainak és fejlesztési lehetőségeinek ismerete</i>
6.	Söripari technológia: a sörárpa minősége és minősítése, malátagyártás, sörgyártás
	<i>TE Az adott ágazat technológiai folyamatainak és fejlesztési lehetőségeinek ismerete</i>
7.	Borászati technológia
	<i>TE Az adott ágazat technológiai folyamatainak és fejlesztési lehetőségeinek ismerete</i>
8.	Tejipar: a tej minőségi jellemzői, tejtermékek gyártási technológiái.
	<i>TE Az adott ágazat technológiai folyamatainak és fejlesztési lehetőségeinek ismerete</i>
9.	Húsipar: a hús tulajdonságai, a húsvizsgálat szabályai, húsmínősítés, kis- és nagyvágóállatok feldolgozása, húskészítmények előállítása.
	<i>TE Az adott ágazat technológiai folyamatainak és fejlesztési lehetőségeinek ismerete</i>
10.	Kertészeti termékek feldolgozása. Hőelvonásos tartósítás. Hőkezeléses tartósítás. Konzervkészítmények, krémek
	<i>TE Az adott ágazat technológiai folyamatainak és fejlesztési lehetőségeinek ismerete</i>
11.	Befőttek és féltermékek Lekvások. Szárítmányok. Savanyított termékek
	<i>TE Az adott ágazat technológiai folyamatainak és fejlesztési lehetőségeinek ismerete</i>
12.	Üdítőitalok, gyümölcslevek, sűrítvények, szörpök, ásványvizek
	<i>TE Az adott ágazat technológiai folyamatainak és fejlesztési lehetőségeinek ismerete</i>
13.	Szeszesital-gyártás technológiája, pálinkakészítés.
	<i>TE Az adott ágazat technológiai folyamatainak és fejlesztési lehetőségeinek ismerete</i>
14.	Fenntarthatóság a csomagolásban, élelmiszeripari csomagolóanyag-ismeret.
	<i>TE Az adott technológia folyamatainak és fejlesztési lehetőségeinek ismerete</i>

*TE tanulási eredmények

Tantárgy neve:	Magyarul:	Szaknyelv				Kód:	GT_MAKLNY1-17	
	Angolul:	Technical Language						
Intézet:		Gazdaságtudományi Kar Gazdasági Szaknyelvi Kommunikációs Központ						
Előfeltételek:		B2 szintű angol nyelvtudás				Kód:		
		Heti órák				Követelmény	Kredit	Az oktatás nyelve:
		Előadás(ok)		Szeminárium(ok)				
nappali						Gyakorlati jegy	1	Angol Német
levelezős	X	félév		félév	10			
Felelős oktató		Név:	Dr. Hajdu Zita			beosztás	Egyetemi adjunktus	
Oktató		Név:				beosztás		
Kurzus céljai:								
A hallgatók ismereteket és gyakorlatot szereznek a munka világának természetével kapcsolatos legújabb kutatások mögött álló fogalmak, elméletek és tények angol nyelven történő kifejezésére a saját szakterületükön, valamint ennek a relatív munkaerőpiacra gyakorolt következményeire vonatkozóan.								
Kompetenciák:								
A hallgatók megtanulnak angolul kezelni és megvitatni a szakterületükhöz tartozó témákat. Az olvasási készségük fejlesztése mellett a beszélgetéseken és prezentációkon keresztül a beszédkészségüket is kompetensebbnek fogják érezni. Az órákon szóbeli kommunikáció lényegének és általános összefüggésrendszerének, illetve a kommunikáció elemeinek elsajátítása, a gazdaság és az emberi kommunikáció megismertetése. Bevezetés a retorikai és tárgyalástechnikai módszerekre és ezek alapján gyakorlatok előkészített üzleti, illetve professzionális szituációkkal, angol nyelven.								
A tanfolyam tartalma, témák:								
A kurzus témája a hallgatók szakterületének aktuális trendjei és kérdései lesznek.								
Tanulási módszerek:								
Csapatmunka, prezentációk, interakció a társakkal és az oktatóval.								
Értékelés								
Az értékelés az órai megbeszéléseken való aktív részvételen, az írásbeli feladatokon, valamint az egyéni és csoportos hallgatói prezentációkon alapul.								
Kötelező irodalom (angol nyelv):								
A kurzus oktatója által rendelkezésre bocsátott válogatott cikkek.								
Ajánlott								
<ol style="list-style-type: none"> 1. COOPMANN, S. J. & LULL, J. (2015): Public Speaking: The Evolving Art, 3rd Edition. Boston, MA. ISBN-10: 1285432827, 416 old. 2. HOSTETLER, M. & KAHL, M. (2012): Advanced Public Speaking: A Leader's Guide. Routledge: N.Y. ISBN-10: 0205740014, 240 old. 3. WIWCZAROSKI, T.B. (2007): Writing and Professional Communication. Debrecen, 97 old. 4. ZAREFSKY, D. (2011). Public speaking: strategies for success. Boston, Allyn & Bacon. ISBN-13: 978-0205857265, 528 old. 5. David GRANT, Jane HUDSON and John HUGHES: Business Result Upper-intermediate, Second Edition, Oxford University Press, 2017. 								
Kötelező irodalom (német nyelv) :								
Andreea Farmache, Regine Grosser et al. : DaF im Unternehmen A1 ISBN: 978-3-12-676440-7								
Regine Grosser, Claudia Hanke et al.: DaF im Unternehmen A2 ISBN: 978-3-12-676445-2								
Nadja Fügert, Regine Grosser, Claudia Hanke, et al: DaF im Unternehmen B1 Klett Verlag 2023 ISBN 978-3-12-676450-6								
Ajánlott irodalom (német nyelv):								
Gabriele Volgnandt-Dieter Volgnandt: Exportwege neu 1 A1-A2 Schubert Verlag 2012 ISBN: 978-3-941323-00-1								

Tanmenet

	Témák
1-5. óra	<p>Orientáció; Szaknyelvi előadás technika - Az előadás logikai felépítése, egy célcsoportnak a hatékony megközelítése</p> <p>TE: Kuruscélok kitűzése és a követelmények megismerése. Megérteni, hogyan lehet hatékonyan elérni a közönséget angol nyelven egy speciális témában.</p>
6-10. óra	<p>Workshop-trening</p> <p>TE: A tanulók interaktív módon gyakorolják az általuk választott üzleti területen a hatékony szakmai prezentációk elkészítésének és megtartásának módszereit angol nyelven.</p>